

CCXCVIII.

I. Ferdinánd király erdélyi biztosaihoz, Bornemisza Pál veszprémi püspökhöz és Werner Györgyhöz, intézett utasításának a székekelyekre vonatkozó pontja. Kelt Prágában 1552. január 1-én.

De **Siculis** quoque Nostris inquirant, an nihil prorsus nobis extra illa tempora, ad quae singuli singulos boves dare consueverunt, solvere aut praestare teneantur? quoties etiam Fratri Georgio eiusmodi boves dederint? et an non etiam plura ipsi praestare soliti et coacti fuerint? Quodsi ad nullam aliam solutionem tenentur, an non rationes aliquae invenire possint, quibus ad boum signationem concedendam inducantur, et quo id tempore commode tentari possit?

Az egész utasítás ki van adva Engelnél, Gesch. des Ungrischen Reichs und seiner Nebenländer II. Thl. 17—22. 1.

CCXCIX.

I. Ferdinánd király erdélyi biztosainak fölterjesztett jelentéséből és véleményezéséből a székekelyekre vonatkozó helyek. Kelt 1552. martius—aprilis havában.

. . **Siculi** passim in Regione sua tantum Salis habent, ut, si non omnino gratis datur, minimo emi possit pretio. Caeditur ibi sub dio non aliter, quam alii lapides in lapicidiis, suntque eius generis secturae in pertinentiis **Arcis Görgin**, quae pertinet ad **Officium Vaiuodae et Comitum Siculorum**, et apud possessionem, quae vocatur **Sancti Martini**¹⁾ et aliis pluribus in locis.

¹⁾ **Homoród-Szent-Márton** Udvarhely széken.

Quamquam autem Siculi Salibus suis domi tantum uti habeant, nec eos efferre ultra terminos ipsis praefinitos, in quibus etiam aliqua pars Saxonum ultra Segesvár, usque ad Coronam per terram Barcensem, et Fogaras continetur, tamen quia nihilominus occulto in alias quoque Transylvaniae partes importantur, liberum est Camerariis in tales ubique inquirere, ac si quos in via compererint, eos una cum curru et bobus auferre, si vero domi, omnia eius, apud quem inveniuntur, bona occupare.

Communis est omnium Transylvanorum opinio, et sermo, quod praeter ea loca, quae iam a proventu auri et argenti nota sunt, **multa alia sint loca metallifera adhuc intacta, praesertim in terra Siculorum**, qui neminem ad ea investiganda admittunt et magis agrestes sunt, quam ut his opibus frui possint.

Siculis subsidiorum causa indicare Conventum non fuit necesse, cum ab omnibus contributionibus exempti haberentur, dempta boum signatura, (sic enim appellant), ad quam tenebantur, quoties Rex aut coronaretur, aut nuptias celebraret, aut prole aliqua augetur, tunc enim singuli singulos boves dare sunt obligati. Quoties tamen aliquis Conventus pro re aliqua publica, et ad tres nationes communiter pertinente, ex mandato Regis habendus fuit, is **ad oppidum Vasarhely, quod est in solo Siculorum, et peculiaris locus Conventus pro re aliqua publica eorundem**, indici consuevit. Quod eam potissimum ob causam inolevit, ne Siculi extra solum suum evocati, nuncios mitterent tergiversatores, quales fere mittere solent, qui se tanquam non satis instructos ad ea, quae agerentur, domum ad suos revocare, et per haec non tantum effugia et dilationes quaerere, sed etiam alios distrahere, et ne quid decerneretur, impedire studuerunt, quod suo in solo congregati non poterunt facere, cum hi qui inter eos sunt **potiores, quos vulgo Nobiles, Lófew Szekelyec**¹⁾ **vocant**, viritim soleant convenire.

Quia vero Joannes Rex, et post eum Monachus a Siculis quoque semper aliquid subsidii, primum praetextu necessitatum publi-

¹⁾ Engel kiadásában, kétségtelenül a szó végén lévő c (—k) hibás olvasása következtében, helytelenül áll: **Lófeü Székelyetz**.

carum, postea ob tributum, quod Turcis novissimis annis solum est, extorquere conati sunt, non retinuerunt morem petendi antiquum. Sed causa praedicta moti, indixerunt communiter dictis tribus nationibus Conventum ad Vasarhely, quas etiam inter se sic convinxerunt, ut, quod duae earum offerrent, aut decernerent, id tertia approbare et ratum habere cogeretur. **Hac ratione Siculi ad conferenda subsidia sunt adducti**, idque Saxones primum per speciem tantum in gravamen suum inventum, et excogitatum aiunt, ut, Hungaris et Siculis in subsidii collationem consentientibus, ipsis contradicendi facultas eriperetur, et praecipua oneris pars imponeretur. Nam Ungaros et Siculos respectu solutionis suae parum solvisse, et de eo quoque, quod solum est, potiores inter illos ex occulta cum Monacho intelligentia partem habuisse; inductum autem fuisse morem, ut tantum solverent Saxones, quantum Nobiles, hoc est, Viginti quatuor millia, Siculos vero, quoties aliquid contribuerunt, non multo plus sex aut septem millibus florenorum solvisse, idque etiam sic ab aliis est relatum.

Jam vero utro more Maiestas Regia uti velit? in eiusdem potestate situm erit. Saxones quidem sperant, Eandem veteres ipsorum consuetudines et libertates clementer esse confirmaturam et observaturam, qui si verum dicere oporteret, nervus sunt Transylvaniae. Quaesitum est tamen diligenter, an non usitatum ante fuisset, aut utilius esset, Saxones, eodem, quo Colonos nobilium, modo connumerari, sed compertum est, eos ita libertate perpetuo usos et gavisos esse, et praestare, ut una ab universis summa exigatur. Ipsos enim inter se non per capita, aut pro numero portarum, sed pro modo et valore bonorum immobilium contribuere, et hoc plus solvere quemlibet, quo plures agros, prata, vineas, et alia similia soli bona habet.

Caeterum constat hoc quoque, Nobiles et Saxones etiam bis in Anno postulante necessitate Regum subsidia contulisse, Siculos quoque signaturam boum ad requisitionem Regum aliquo iusto titulo praetento admisisse. Nemo autem nunc quoque dubitat, in Transylvania Regiam Maiestatem iustas habere causas, cur subsidium pro hoc Anno duplicatum, a Nobilibus et Saxonibus, ac. signaturam boum a Siculis petat, nam si Monachus efficere potuit, ut sibi duo in Anno subsidia, et aliquando signatura quoque boum extra tempora consveta concederetur, quanto iustius hoc Regine Ma-

iestati tot iustos titulos habenti concedi debet ? Quoties autem concessa sit signatura boum Monacho, id non potuit certo comperiri. Est tamen omnium testimonio crebrius, quam sub ullo ante Rege concessa.

Dicuntur autem quondam in una signatura triginta sex et usque ad quadraginta boum millia provenisse, nunc vix duodecim millia exigi posse aiunt, nam Siculos potentiores fecisse sibi obnoxios alios pauperiores, qui eadem cum ipsis sorte esse deberent, neque eos aliter, quam pro Colonis habere et per hoc a signatura boum eximere, hoc praetextu, quod se ultro eorum tutelae et protectioni subdiderint, per quod ipsos ad nullam solutionem teneri contendunt. Ipsi vocant eos **Földön lako Szekelyek** ¹⁾, **quasi in eorum solo habitantes Siculos, quod merus abusus est**, et ad confirmandam paucorum potentiam et minuendos Regios redditus excoGITatum.

Ceterum modus signaturae boum infra annexus habetur ²⁾ cum uno Regesto connumerationis diceae Anno 1542. in bonis Nobilium factae, quod Monachus pro exemplo reliquarum connumerationum habuisse videtur.

Sequitur **officium** Vaivodae Transylvani et **Comitis Siculorum**. Duae arces, quae similiter nunc sunt in manibus Regiae Maiestatis, altera Deva, in qua dominus Generalis posuit Officialem Regium, altera **Gergeny**, in qua relictus est Ladislaus Edemffy, qui fuit Comes Siculorum sub monacho, nunc est servitor et Officialis Regiae Maiestatis. Arcis Deva pertinentiae et proventus in Regesto per Castellatum misso et infra apposito continentur. De Gergeny nulla informatio propter absentiam dicti Ladislai Edemffy haberi potuit. Ex Regestis tamen Contributionum constat, ad eam Arcem pertinere possessiones viginti et septem, et in iisdem ultra trecentas portas fuisse connumeratas. Vaivodae Transylvaniae soliti sunt suos Vice Vaivodas in eas collocare, et ipsos proventus earundem contentare.

Statuendus erit modus et terminus **salibus Siculorum**, ne usui et pretio salium Reginum in Transylvania officiant. Quia vero sub

¹⁾ Engel kiadásában hibás olvasás után áll: **Földön latzo Szézyetyez.**

²⁾ Közöljük alább **CCCI sz. alatt.**

Arce Görgeny, quae pertinet ad Vaiuodatum, sunt eius generis Salinae, agendum erit cum domino Vaiuoda, ut ipse quoque idem observet, et alios quoque observare compellat.

Egész terjedelmében közli e jelentést és véleményezést Engel Gesch, des Ungr. Reichs und seiner Nebenländer II. III. Thl. Halle. 1798. és 1801. 4r. — Az általam kiírt részletek olvashatók U. o. II köt. 35. és III. köt. 8. 11. 14. és 26. 1.

CCC.

A székely székek jegyzéke 1552-ből.

Comitalus Siculorum¹⁾.

	Aranyas
	Maros cum Zereda
	Udvarhely cum Keresztur szék
Sine ordine.	Csik, cum Kászony et Gyergyó
	Zepsi
	Kysdi ²⁾
	Orbai

I. Ferdinánd király erdélyi biztosai jelentésének ily czimü mellékletéből: Distributio Trium Nationum per Comitatus in Transylvania, melyet egészen közöl Engel, Gesch. des Ungarischen Reichs und seiner Nebenländer III. Thl. Halle. 1801. 4r. 39. 1.

¹⁾ A **Comitatus** Siculorum hibás kifejezés **Sedes** helyett. A székely föld ugyanis tulajdonképen egy comitatust tett, melynek élén állott a király által kinevezett székely ispán, Comes Siculorum.

²⁾ E jegyzékből a Kézdi szék alatt állott Miklósvár szék ki van felejtve.

CCCI.

I. Ferdinánd király erdélyi biztosainak, Bornemisza Pál veszprémi püspöknek és Werner Györgynek jelentése a székelyekről és a székely ökörsütésről. 1552.

De Siculis et modo signaturae boum.

Siculi in communi omnes sunt Nobiles, et ab omnibus Contributionibus exempti, sed distributi tamen in tres ordines, quorum qui precipui sunt, vocantur Nobiles, qui quasi baronum aut patriciorum loco habentur.

Alii vocantur lingua eorum **Lófű Székelyek** ¹⁾, ipsi latine primipilos vocant, qui quasi equestris sunt ordinis. Reliqui sunt ceu plebeij, omnes tamen, ut dictum est, Nobiles.

Tenantur viritum (ut dicitur) Regem in bello sequi, et gratis militare per mensem, expleto vero mense, si non confligitur cum hoste, ipsis stipendia a Regibus dantur, si eos diutius cum exercitu retinere velint.

Debent praeterea centum equites de numero eorum assidue manere in curia Regis, per vices tamen, ter in anno mutatione facta.

De vulgo nobilium Sicularum, qui sunt postremi ordinis, tenantur singuli, qui boves habent, dare Regi singulos boves tempore coronationis, nuptiarum, et cum Regi nascuntur filii. **Signaturam boum** vocant propterea, quod boves dati continuo signantur, per impressionem signi, quod repraesentat primam literam Comitatus, in quo exiguntur.

De modo exigendi concluditur cum ipsis in congregatione eorum generali, in qua signatura boum petitur et decernitur. Est in more, ut ei, qui bovem dat Regi, permittatur optio et facultas eligendi aliquos boves pro se, antequam exactor Regis delectum facere possit. Quot autem cuiquam liceat eligere, statuitur in dicta congregatione pro numero boum, quos habet. Qui quatuor tantum

¹⁾ Engel kiadásában hibásan áll **Löfö** székelycki.

habet, is deligit duos, Exactor Regius ex reliquis duobus unum, quem vult, sumit; si duos tantum habet, adiunguntur his alii aequivalentes duo alterius Siculi, qui similiter non plures duobus habet, et ex his eodem modo Siculus deligit duos, ex aliis duobus Exactor Regius unum capit. Cogitur autem quisque Siculus sub iuramento omnes boves suos, tempore signaturae, exactoribus praesentare, Inolevit mos malus et Regibus in signatura boum valde damnosus inter Siculos, quod Siculi potentiores, qui vocantur Nobiles et Lófő Székelyek, multos de reliquo vulgo Siculorum, qui ad contributionem boum tenentur, non tam pro bono illorum, quam pro suo proprio commodo, eximunt a tali contributione, hoc praetextu, quod in eorum solo habitent, et sint clientes ipsorum, de quo nocivo more abrogando, non tam dictam ob causam, quam ob alios certos respectus erit cogitandum.

Mint I. Ferdinánd király erdélyi biztosai jelentésének egyik mellékletét a gr. Hadik János birtokában volt kéziratból közölte Kovachich, Script. rerum Hung. minores II, köt. Budae 1798. 387—389 1. — Ugyanazon kéziratból újra kiadta Engel, Gesch. des Ungr. Reichs und seiner Nebenländer III. Thl. Halle 1801. 40—41 1.

CCCII.

Nagymihályi Ödönfi László görgényi várnagy és székelyek ispánja megparancsolja Csík szék tisztségének, hogy Szent-Simoni Endes Balázs ellen, ki Szent-Imrei Márton Gergely fiának megsebzéséért és félholtra veréséért nagyobb hatalmaskodásban, és a megsebzett élő vérdijában marasztaltatott el, ezen ítéletet hajtsák végre s Marton Gergelynek tétessenek eleget. Kelt Keresztyénfalván 1552. aprilis 2-dikán.

Ladislaus Ewdenffy de Naghmihal, praefectus Arcis georgen et Siculorum Comes etc. Egregijs Et Agilibus Capitanco ac Judici Ce-

terisque pocioribus Assessoribus, Sedis Chijk Salutem et fauorem, dicitur nobis In persona Agilis, **Gregorij marthon de Zenthimre**, Qualiter Idem exponens Agilem **Blasium Endes de Zenthimon** Racione capitis sui obligacionis ac wlneracione et verberacione filij sui, semiuiuo relicto, infacto potencie, ac In viuo homagio conuictum habuisset, pariter et aggrauatum, super quibusquidem nullam hactenus fecisset satisfactionem, In preiudicium et dampnum dicti exponentis Manifestum, Vnde pro parte et In persona dicti Exponentis Nos requisiti sumus, vt sibi circa premissa de opportuno Juris Remedio prouideremus, premissamque Judiciariam vestram deliberacionem super obtentis debite Execucioni demandari faceremus. Et quia frustra fierent iudicia in causis, Nisi ea que Judicialiter decernuntur debite execucioni demandarentur Requirimus Igitur vos et Nichilominus vobis harum serie In persona Sacratissime Regie Maiestatis domini Nostri clementissimi Committimus, quatenus statim vos acceptis presentibus et premissis sic stantibus et se habentibus premissam vestram Judiciariam deliberacionem et commissionem, Super obtentis debite execucioni demandare demandarique facere Modis omnibus debeatis et teneamini, Secus non facturi presentibus perlectis exhibenti restituti, Datum In Kerestienffalwa Sabbato proximo Ante dominicam Judica Anno domini Millesimo Quingentesimo quinquagesimo Secundo.

Lecta.

(P.H.)

Eredetije papiron a budai kamarai levéltárban (N. R. A. 1568. csomó, 39. szám).

CCCIII.

Haller Péter szebeni polgármester fölterjesztése I. Ferdinánd királyhoz, melyben jelenti, hogy a betegségéből fölgyógyult Castaldo az ojtózi szorost megerősíteni szándékozván, a székeleyek ezen erősség építésének elhalasztását kérték, míg közgyűlésekben választandó köteteik kérelmekkel a királyhoz járulhatnak. Kiemelvén ezután ezen erősségnek mind a külső ellenség, mind magok a székeleyek ellenében nagy fontosságát, tanácsolja, hogy annak építtetését a székeleyek kérelme ellenére is rendelje el. Jelentvén továbbá, hogy a kinevezett vajda Báthori András útjában megbetegedett, kéri hogy az így főn-akadt ügyek igazítására küldjön királyi biztosokat, s egyszersmind tudósítást ad a törökök hadi készületeiről. Kelt Szebenben 1552. május 5-dikén.

Post fidelium meorum Serviciorum, humilimam Commendationem. Significaueram quidem Sacrae Maiestati Vestrae, per proximas meas literas humillime, aduersam Valetudinem Spectabilis et Magnifici Joannis Baptistae Castaldi etc. Nunc autem se melius habere incipit, ac spes est, ipsum pristinae valetudini restitutum iri. Porro, cum eidem Maiestati Vestre sit indicatum, esse **passum quemdam, in partibus Ziculorum uersus fines Moldauiae uergentem, quem Oytos uocant.** Qui, si presidio aliquo et munitione firmaretur, hostes, qui sepe illac in hanc Terram irruerunt, arcerj posse. Eum locum ipse D. Joannes Baptista Castaldus, cum uellet munire, Ziculi orabant, ut ipsis pariter consulere liceret, habita iam Congregatione, denuo legatos miserunt, rogantes, ut opus differetur, donec Sacram Maiestatem vestram adire possent. Missuri igitur sunt erga Eandem Maiestatem vestram suos legatos, supplicaturj, ne illic munimentum erigatur, essent enim plures viae, per quas hostes in hanc, Terram intrare possent, neque hostibus, hoc passu occupato ingressum penitus intercipi posse. Ego quidem cum Egregio henrico Wuolffkneissel, Eiusdem Maiestatis vestrae Secretario, cum hinc abiret, de ea re contuleram, ac illi meam Sententiam indica-

ueram, Rem non parui momenti fore, si locus predictus in Siculia communiretur. Hostes enim vallido exercitu, ut ante, illinc Irrumpere non posse. Ac per alias Vias, Copias traducturis, illud presidium haud dubio terrori fore, Imo et parcium illarum Incolae, facilius in obsequio retineri poterint. Eandem igitur meam Sententiam Sacre Regie Maiestati uestre, ob deuocionem meam erga Eandem, humillime scribere uolui, ut, quamuis legati Siculorum erga eandem sint uenturj, nihilominus tamen passum illum muniri face re, et opus Inchoari mandaret. Ipsi Siculi opus illud non impedient, aut si impedire uellent, per presidia uestrae Maiestatis, quae in Regno sunt, compesci possunt. Tandem vero ut locus ille munitione firmatus fuerit, Eadem uestra Maiestas sciet illi loco perficere hominem, cuius fides S. Maiestati uestrae bene perspecta est.

Cum autem Maiestas uestra ex clemencia sua Spectabili et Magnifico Andrae Bathorj Wayuodatum Transiluanie contulerit, atque eum uersus hoc Reguum miserit. Qui nunc grauiter egrotans, in Itinere subsistit. Propter eius Egritudinem Mandata Maiestatis uestrae, et negocia Regni protrahuntur, Si igitur Sacrae Maiestati uestrae uisum foret, ut eadem Commissarios suos aliquos, in hoc Regnum mittere dignaretur, ut ea que Maiestatem uestram attingunt, expedirentur, ac ut illi Regnicolas conuocarent, quo Mandata Regie Maiestatis uestrae, et que Regni commodum et conseruationem spectant, determinari possent. Quanto enim diucius negocia publica differentur, tanto magis Maiestati uestrae damno cedunt.

Ex Thurcia, bellicj motus nulli audiuntur, nisi quod commeatus ad Danubium aliqui conuehantur, et quod Castra finitima, presidij firmantur, In reliquum Sacrae Maiestati uestrae, mea seruitia humillime dedo et Commendo. Quam Deus Omnipotens diu felicem et incolumem tueatur, precor. Ex Cibinijo die Quinta mensis Maij Anno Domini M. D. LII.

Eiusdem Sacrae Maiestatis uestrae
fidelis

Petrus Haller Magister
Ciuium.

Kivül: Serenissimo Principi Domino domino Ferdinando Dei gracia Romanorum Hungariae Bohemiae et. Regi, semper Augusto etc. Domino mihi Clementissimo.

Eredetije a bécsi cs. titkos levéltárban.

CCCIV.

I. Ferdinánd király erdélyi kincstartójához Haller Péterhez intézett utasításának a székely sóra vonatkozó része. Kelt Bécsben 1553. június 25-dikén.

Quum..... in terra Siculorum nostrorum intelligamus magnam copiam Salis esse, et quidem passim obviam, quod illis non nisi ad eorum privatum usum et domesticas necessitates concessum est, non autem ad questum et negociationes, Debebit maximam adhibere diligentiam Thesaurarius noster tum per Superintendentem, tum Officiales et ministros Camerarum, ut advigilent magnopere super eos, qui ex terra Siculorum Salem venalem sive per currus aveherent, et tales deprehensos non solum iumentorum et Salis ablatione, verum etiam personali detentione severe puniendos curet, et per omnes modos inquirere et cognoscere a talibus reliquos etiam, quos similem fraudem facere solitos novissent, quos quidem sic investigatos et nominatos deferre Thesaurarius ad Vaivodam nostrum tanquam Comitem Siculorum debeat, ut diligentius ac certius re comperta opportuno ac debito tempore per eum in illos animadvertatur.

Et quia in pertinencijs arcis Görgény, quae nominatim ad Officium Vaiuodatus pertinet, similis copia Salis per Siculos erui dicitur, daturi sumus mandata ad Vaivodam nostrum, ut iniungat Officialibus suis, ne patientur illic per Arcis subditos aut alios fraudem fieri in auferendis alio, et vendendis Salibus, Et ut Thesaurario nostro, et Superintendenti, Officialibusque et Servitoribus Camerarum nostrarum tam ipse Vaivoda, quam sui Praefecti in dicta Arce, et etiam in aliis locis constituti, omni auxilio adsint.

Ezen utasítást egész terjedelmében kiadta Engel, Gesch. des Ungr. Reichs und seiner Nebenländer III. Thl. Halle. 1801. 4r. 52—66. 1. — A közlött töredék olvasható U. o. 59—60. 1.

CCCV.

Kendi Ferenez és Dobó István erdélyi vajdák megparancsolják Maros szék törvényszékének, hogy Pókai Balázsnak Apafi László ellen némely Maros széki nyárádtői székely örökségekért Maros széken indított, onnan Udvarhelyre, s onnan elébök felebbezett perében a feleket újra idézzék meg, s az alperessel neveztesék meg azt a bírót, a ki a kérdéses székely örökségeket a felperes háromszori törvényes letiltása ellenére neki kezébe bocsátotta, s azután hozzanak a perben ítéletet s azt a szokott feljebbviteli székre Udvarhelyre terjeszszék föl. Kelt Kolozsvártt 1553. december 16-dikán.

Franciscus Kendy de Zenthijwan et Stephanus Dobo de Rwzka waywode Transsiluanenses et Siculorum Comites etc. **Egregijs et Agilibus Capitaneo Judici et Assessoribus Sedis** salutem et ¹⁾ Noueritis Quod Nobis feria sexta proxima post festum beate lucie virginis vnacum nonnullis dominis et harum parcium Regni Transsiluanarum Nobilibus pro faciendo Iudicio causancium In Sede Nostra Judiciaria sedentibus Agilis Andreas de Begez pro Egregio **Blasio de Poka** cum nostris vt Actore ab vna ac Mathias literatus Aczel pro Egregio **Ladislaó Apaffij de Almakerek** similiter cum Nostris literis procuratorijs veluti In causam attracto partibus ab altera **Juxta legacionem Agilis Nicolaj Kowach de wagas Nuntij Sedis Wdwarhel** in figura Iudicij nostri comparendo Quo quidem legacio continebat Qualiter temporibus superioribus prefate partes quandam causam earum Racione certarum **hereditatum Siculicalium in possessione Nyaradthew** vocata in Sede Maros existenti habitatum motam per Appellationem ad Sedem Wdwarhel deduxissent vbi procurator Actoris Contra Incausam attractum proposuisset Qualiter Idem Actor ipsum In causam attractum ab vsu et detencione predictarum hereditatum siculicalium tribus legibus inhiuisset et tercia lege Eundem In causam Attractum ad sedem Maros contra se Citasset vbi ab In causam attracto seiscitatus fuis-

¹⁾ Az 1555-diki átiratban itt kimaradt: **fauorem**.

set quisnam, esset Ille Judex qui easdem hereditates pro libero vsu in Causam Attracto contra prohibicionem per Actorem factam liberasset Idem In causam attractus respondisset se id non teneri faterj, Judices autem dicte Sedis Maros decreuissent debere In causam attractum faterj, Cum autem In causam attractus Nullo pacto Nomen Judicis proferre voluisset Judices Sedis Maros In causam attractum In amissione hereditatum prescriptarum et insuper in Nouem marcis conuictum pronunciassent Quorum Judicio in Causam attractus non contentus Causam presentem ad Sedem Wdwarhel appellasset, vbi per Judices Eiusdem Sedis approbatum fuisset Iudicium, Eorundemque Iudicum Sedis Wdwarhel Judicio In causam attractus non contentus Causam presentem in nostram prouocasset presenciam, Allegasset autem procurator Actoris In causam attractum calumpniose causam prosequi Qua quidem legacione prefati Nuntij coram Nobis modo premissa facta predictum In causam attractum ab onere ipsarum Nouem Marcarum quibus vos conuictum fuisse adiudicaueratis Certis et legitimis de Causis Ex sententia et deliberacione prefatorum dominorum et Regni Nobilium Nobiscum In discussione et Examine presentis cause constitutorum et existencium quittum et absolutum reddendum, per annotatumque In causam attractum memoratum Iudicem cuius Authoritate ipse, ad vsum et vtilitates prescriptarum hereditatum litigiosarum percipiendas liberatus fuerit coram vobis nominandum esse decreuimus et Commisimus, prout decernimus et Committimus Quocirca Requiritur vos et Nichilominus vobis Authoritate qua fungimur Committimus Quatenus acceptis presentibus in prima Sede vestra Iudiciaria post harum Emanacionem celebranda partibus prefatis vel earum legitimis procuratoribus coram vobis vocatis per prefatum In causam attractum Annotatum Iudicem nominari facere Vosque Tandem causam parcium Jure mediante discutere ac per legitimam appellacionem In locum Interrogacionis vestre solitum sine grauamine parcium aliquali Transmittere modis omnibus debeatis et teneamini Jure et Justicia mediante Secus non facturi presentibus perlectis exhibenti restitutis Datum Coloswarij termino in prenotato Anno domini Millesimo Quingentesimo Quinquagesimo Tercio.

Kendi Ferencz és Dobó István erd. vajdák 1555-diki ítéletleveléből. (Lásd alább CCCXVII. sz.)

CCCVI.

*A székely nemzeti gyűlés végzése a székelyek adófizetése dolgában.
Kelt Maros-Vásárhelyt 1554. januárius 25. körül.*

Circa festum Conuersionis Beati Pauli Apostoli in oppido Zekeli
vasarhel editi ¹⁾ 1554.

Az Ado fizetesnek modgya, az zekel urak között.

Mijnden ember kij falw nijláth bijrija forinthoth aggijon.

Az kijnek hath forijnth erő labas Barma vagijon forijnthoth
fijzessen.

Az adonak kij zamlalasara es be zedesere, az kijketh az vajda
vrak akarnak valasztani, mijnden zeken, azokath valazzák, es azok
azokath allassák az adonak kij mondasara, es kij feelesere, az kijketh
ewk akarnak, mijnden falwbwl.

Az Regij ewsthewl maradoth ló feijek, kijk nem laijos kirali
halála vthan ló fewwe letthenek, azok megh maradgijanak az fijze-
tésbewl.

Ezeknek kijwölök mijnden Rendbelijek megh fijzessek az adoth.

Az kik az gijwlesre nem jewthenek, azoknak megh bijnthe-
theseth az vrak az zekelij orzagnak engettek,

Az fewdewn lakok dolgáth ijgij hatthák az vrak lennij hogij
az kij ijghaz fewldewn lako, kij nem wallas es nem zalagos, ez
megh thartassék, az kijk ennek kijvöle valok, megh rothassanak.

Az Wajda vrak ijgij vegeztek magokban, hogij közönséges
Iteleteth zolgaltassanak zekel orzagban es megh akarjak adnij er-
tenij az Zekelij wraknak, mijnth hogij hathalmokban vagijon az do-
logh, hogij mijndenek reija tartozzanak. Mijerth penijgh az Maros
Zeken lakozo Zekelij wraijmna az ló fewseghbewl kijlemb Zokasok
wagijon az töb zekelijnel, ezeknek az kijknek lo fewseghkek wala-
melij falwban wagijon, ezeknek az ew emberij kijketh az ew ló fő-
segheken tartnak megh ne rothassanak.

¹⁾ Értsd: Articuli.

Mijkor lazar Bernalthoth el vjythék az ijdedben amij éghés thörthenth, wagij az kijknek marhaijokath el wetthek, ennek az penz zedewk ijol vegere menwen azok megh ne rothassanak.

Az első lapon egykorú irással: Memoriale 1554.

Későbbi kézzel: Modus Exolvendi Census et alia onera prae-standi Dominis in Sicilia Transylvaniae.

Egykorú másolata a magyar nemz. Muzeum kéziratárában (a Nagy István féle gyűjteményben).

CCCVII.

Kendi Ferencz és Dobó István vajdák parancsa Darlaczi Jugához, Györgyhöz és Baládfi Tamáshoz, hogy intsék meg Szentkirályi Andrászi Mártont, hogy Andrásfalvi Bálint deák nejeinek Klárának Fületelkén és Egrestőn Küküllő vármegyében fekvő részjóságait bocsássa ki kezéből; mit ha nem teljesít, idézzék meg tizenötöd napra az ő törvényszékek elébe. Kelt Beszterczén 1554. április 1-én.

Franciscus Kendi de Zentijwan et Stephanus Dobo de Ruzka Wayuode Transilvanenses, et Siculorum Comites etc. Egregijs et Nobilibus Juga darlaczij, et Georgio similiter darlaczij de Czyk(manto)r Thome Balatffy de Balauasara: Salutem et fauorem. Dicitur nobis in persona, Generose domine Clare consortis Egregij valentini literati de Andrasfalva, Qualiter Anno superiore quedam porcionnes possessionare (igy) eiusdem domine exponentis in possessionibus filelhelkij et Egrestw vocatis, in comitatu de Kykelw existentibus habite, decedento ab hac luce genitore domine exponentis. Primum Petri Myko Tandem vero olim Matthei Kwn, de Kal, Nobilium dominorum videlicet, et maritorum, nobilis condam domine Magdalene exinde, Tanquam de manibus tutorum Juris ordine, Coram Magnificis fratre Georgio Episcopo Waradiensi et Locumtenente reobtente fuissent, quasquidem possessionarias porciones procurator domine Actricis post Juridicam restatucionem, manibus Egre-

gij et Agilis **Martini Andrassi de Zenthkyral** vtunque assignasset et apud eundem haberetur Inpreiudicium et dampnum eiusdem valde magnum, quas ad presens dicta domina pro se repetere vellet, Jure admittente, Requirimus igitur vos, vobisque Auctoritate nostra qua fungimur firmiter Committimus, quatenus acceptis presentibus, simul vel duo vestrum Suboneribus Alias in talibus obseruare solitis, ad facies bonorum prescriptorum accedendo, eundem de bonis prefatis medio Judicis Jure admoneatis vt prescriptas porciones possessionarias apud ipsum per procuratorem dicte domine exponentis assignatas pace simpliciter remittere et resignare debeat et teneatur, Qui si fecerit bene quidem, alioquin euocetis eundem ad decimum quintum diem a die admonicionis videlicet ipse fieri computando de bonis et Juribus possessionarijs predictis nostram Inpresenciam rationem redditurum, ex eo quod idem in causam Attractus in Sede Siculicali propriam habeat residenciam neque iuxta contenta generalis decreti Nobiles in sede Siculicali execucione facta valeant Igitur ex bonis prescriptis commode ad noticiam ipsius, Euocacio peruenire poterit Certificando eundem Ibidem, vt siue ipse termino impredicto coram nobis compareat, siue non, nos ad partis Comparentis instanciam id faciemus in premissis, quod Juri videbitur expedire et post hec vos seriem vestre execucionis, et Euocacionis vt fuerit expedita nobis fide vestra conscienter mediante rescribere debeatis et teneamini Secus non facturi presentibus perlectis exhibenti restitutis, Datum Bistricie In dominica Misericordie Anno 1554.

Eredetije a budai kamarai levéltárban (N. R. A. 1569. csomag, 25. szám).

CCCVIII.

A gyula-fejérvári káptalan bizonyítja, hogy előtte Keszii Székely János maga és atyjafiai nevében Susselics Horváth Jánossal, Sülyi Borsvai Miklóssal és Zágori Herencsényi Jánossal s ezek atyjafiaival, az általok nagy költséggel és fáradtsággal visszaszerzett szentléleki váron s annak Kézdi széki tartozandóságain egység szerint megosztotak. Kelt 1554. április 24-dikén.

Nos Capitulum Ecclesie Albensis Transsiluane Memorie commendamus per presentes, Quod Egregij Joannes Zekel de kezij ab

vna ac Joannes Horwath Swsselijth, Nicolaus Borswajj de Swl et, Joannes Herenchenij de Zagor partibus ab altera, Idem Joannes Zekel, Josephi Zekel fratris sui Carnalis ac aliorum cunctorum fratrum propinquorum et consanguineorum suorum, dictus vero Joannes Swsselijth Balthasaris Melchioris, et Stephanj filiorum, ac puellarum Elizabeth Penczij priuigne et Vrsule filiarum suarum Necnon Simeonis Swsselijth fratris sui Carnalis ac Nicolai Petri ac Michaelis filiorum eiusdem Simeonis, Item francisci et Emerici Rohmanij, filiorum ac dominarum Dorothee Thome Nijwthodij consortis et Sophie puelle filiarum Egregij condam Sigismundi Rohmanij, Item Nobilium Joannis, Sigismundi, Michaelis et Georgij Bardocz filiorum Nobilis condam Michaelis Bardocz ex domina Catharina filia Egregij condam Sigismundi Rohmanij progenitorum, Item Nicolaus Borswajj de Swl Emerici, Mathie, Stephani, Melchioris et Nicolaj filiorum ac Dorothee puelle filie sue, Joannes vero Herenchenij, Ladislai, Benedictj et Petrj Herenchenij fratrum suorum Carnalium ac aliorum vniuersorum fratrum propinquorum et consanguineorum quos infrascriptum quomodocunque tangeret et concerneret Negotium, oneribus et quibusuis grauaminibus si in subscriptis persistere nolent super se assumptis Coram Nobis personaliter constituti, sponte et libere fassi sunt in hunc modum. Quod ipsi Matura intra se deliberatione prehabita ratione **Castri Zenthleluk** et uniuersarum pertinenciarum eius **in terra Siculicali et sede Kijzdij** existentium habitatum, olim tum per progenitores ipsorum tum etiam per ipsos videlicet Joannem Horwath, Nicolaum Borsway et Joannem Herenchenij multis laboribus fatigijs et expensis longo litis processu ex alienis Manibus eliberatarum et Recuperatarum in talem Amicabilem pacis et concordie perpetuo durature deuenissent vnionem prout deuenerunt nostri In presentia tali modo. Quod ipsi Imprimis ante omnem diuisionem dicto Joanni Zekel in pertinentijs dicti Castri Zenthlelek tres sessiones Jobagionales populosas commisserunt Insuper quartam partem Medietatis dicti Castri Zenthlelek vvacum vniuersis pertinentijs puta terris arabilibus cultis et incultis agris pratis campis pascuis fenetis siluis Nemoribus piscinis piscaturis aquis flluuijs aquarumque decursibus Molendinis piscinarumque et Molendinorum locis, vineis et vinearum promontorijs, ac generaliter quarumlibet vtilitatum et pertinenciarum integritatibus quouis Nominis vocabulo vocitatis ad Idem Castrum Zenthleluk et perti-

mentias eiusdem de Jure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus dicto Joannj Zekel fratribusque suis ac eorum hereditibus et posteritatibus utriusque sexus vniuersis dederunt concesserunt et inscripserunt Jure perpetuo et Irreuocabiliter tenendas possidendas pariter et habendas, alijs tribus partibus dicte Medietatis prefati Castri, ipsis similiter saluis integre remanentibus, infrascriptis conditionibus mediantibus. Quod si aliquando temporum in successu aliqua partium premissam compositionem in toto vel in parte infringere vellet et conaretur modo aliquali Extunc pars huiusmodi dictam compositionem violans sew infrigens in Amissione Cause sue et in duobus Millibus florenorum parti aduerse soluendorum conuincatur et conuicta habeatur eo facto, Item si dictus Johannes Zekel vel fratres sui aliqua Bona et Jura possessionaria ipsum legitime concernencia in hijs partibus Transsiluanis Jure mediante Requirere voluerit, Extunc simulcum predictis fratribus suis paribus expensis, sumptibus et fatigis requirere debeat, que si reobtinere et recuperare poterint, Equaliter inter se diuidant, Ad que omnia firmiter obseruanda partes predictae sese suasponte personaliter, alios autem ad onera et grauamina in se assumpta obligauerunt coram Nobis harum Nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante, Datum feria tertia in festo Beatj Georgij Martiris Anno domini Millesimo Quingentesimo Quinquagesimo quarto.

Eredeti fogalmazvány papíron a gyula-fejérvári káptalan levéltárában (Cista Krasznensis Fasc. III. Nro. 19.).

CCCIX.

I. Ferdinánd király az összes székelység követeinek kérelmére megerősíti a székelyek ős időktől fogva élvezett adómentességét és régi szabadságait, kikötvén azonban, hogy a régi királyoknak tartozott szolgálataikat s a szokásos ökörsütést neki és utódainak is teljesítsék. Kelt Bécsben 1554. április 26-dikán.

Nos Ferdinandus diuina fauente clementia Romanorum, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Slavoniae, Ramae, Seruiae,

Galliciae, Lodomeriae, Comaniae, Bulgariaeque Rex, semper Augustus, Infans Hispaniarum, Archi Dux Austriae, Dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carnioliae, Marchio Moraviae, Dux Luxemburgiae, ac superioris et inferioris Slesiae, Virtembergae et Thecae, Princeps Sueviae, Comes Habsburgi, Tyrolis, Ferretis, Kyburgi et Goritiae, Landgravius Alsatiae, Marchiae S. R. I. supra Anasum, Burgaviae, ac superioris et inferioris Lusatae, Dominus Marchiae Sclauonicae, Portus Naonis, et Salinarum etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit vniuersis, quod fideles nostri **Agiles et Egregij Blasius Bernad et Michael Sandor Nuncij et Oratores vniuersorum fidelium Sicularum nostrorum** ad nos missi, venientes nostri in praesentiam retulerunt Nobis humillime, quod licet **vniuersi Siculi a priscis semper temporibus, quibus maiores eorum duce Attila ad partes Regni nostri Transsiluanas venissent, ibique consedissent, a diuis Regibus Hungariae praedecessoribus nostris ab omni penitus censu siue taxa pecuniarum soluenda exempti fuissent, et liberi, ac vera nobilitate vsi fuissent,** hoc demto, quod singuli eorum tempore coronationis ac Nuptiarum, nec non natiuitatis primogeniti filij Regum Hungariae vnum bouem Regi dedissent, tamen non diu antea per Reuerendissimum quondam fratrem Georgium Episcopum Varadiensem, qui post Serenissimam Isabellam Reginam eis et Transsilvaniae praefuerat, varijs artibus et practicis eos coegisset in sortem tum census Turcici, tum subsidij pecuniarij dictae Reginae praestandi ad certam summam pecuniarum soluendam Qua ex re libertatis et Nobilitatis eorum antiquarum maximum praeiudicium factum esset. Supplicarunt itaque Maiestati nostrae suo et aliorum scilicet omnium, a quibus missi erant, nomine, vt eos in pristinis eorum libertatibus, quibus ab antiquo vsi fuissent, gratiose conseruare dignaremur. Nos itaque humillima eorum supplicatione intellecta, considerantes etiam fidelia, ipsorum seruitia, quae Maiestati nostrae turbulentis his temporibus fideliter exhibuerunt et de caetero quoque se constanter omni tempore exhibituros promiserunt, annuimus et gratiose concessimus, vt rebus ita, vt praefertur et nobis retulerunt, stantibus et se habentibus, nullum tributum seu censum pecuniariam Nobis dare teneantur, sed in vetustis eorum libertatibus ac iuribus, quibus usi sunt, pacifice conseruentur ac permaneant, ita tamen, quod ea omnia quae diuis olim Regibus Hungariae nostris praedecesso-

ribus in boum per singula capita connumeratione, vel ut vulgo dicitur ustione ¹⁾, ab antiquo suis semper consuetis temporibus praestiterunt, de caetero quoque semper praestare Nobis et haeredibus ac successoribus nostris Regibus Hungariae debeant et sint astricti, praeter tamen nihil contra eorum antiquam libertatem exhibere teneantur; imo annuimus et concedimus harum nostrarum, quibus secretum Sigillum nostrum, quo ut Rex Hungariae vtimur, est appensum, vigore et testimonio literarum. Datum in Ciuitate nostra Vienna Austriae, vigesima sexta die mensis aprilis, Anno 1554. Regnorum nostrarum Romani vigesimo quarto, aliorum vero vigesimo octauo.

Legelsőben kiadta némi rövidítésekkel és lényeges kihagyásokkal, a pozsonyi kamarai levéltárban volt hiteles másolatból, Pray, Dissertationes in Annales veteres Honnorum. 124. 1. — Magából I. Ferdinánd király eredeti Liber Regiusából, az egykori m. kir. udvari cancellaria levéltárából, kiírta Kaprinay István, kinek a pesti egyetemi könyvtárban őrzött kéziratgyűjteményéből (B. XXXVIII. köt. 241. 1.), egész terjedelemben közzé tette Fejér, Cod. Dipl. VII. dar. V. köt. 79-81. 1.

CCCX.

Több megnevezett választott bírák ítélete az Illyési Kristóf által Illyési Kozmáné részére kiadandó s az által haláláig birandó negyed rész örökség dolgában. Kelt Bölönben 1554. junius 9-dikén.

Mw fogot Bijrak Barothij Balas Barotrol, Bedeo Lazlo felij ajtharol, Inche Sandor vgian fel ajtarol²⁾, Barrabassij Balas ferench benedek, ferenc Mihal, Nagh peter Beolonbol, Janko Gijorgh Zalanrol, Illijessij Cozmane Illijessij Christoph dolgabol, ewrok weget malom weget es egijeb dologh felol Mindenekrol az kijk ew kewzottok woltak, teottwnk ilijen wegezesth ew kewzottok Mind ewrokbol Santho foldbol Senafwbol az assonj Negijed Ressen megh ma-

¹⁾ A nép nyelvén **ökörsütés**.

²⁾ **Fel-Ajta** a mai **Közép-Ajta** Miklósvár széken.

raggijon, a mint az elewth el wegeztek wolth ew keozottok, azon Rend tartasban az assonj elteig birija, holta wthan az gwkerre maraggion, es igh hogh az Santho feoldet el nijlalijsak negijede az assonnak harom Resse Cristophnak Az Malomrol ilijen keppen wegeztwk, hogh Illijessij Cristoph az Malomban harmados, ilj okkal az cijnalasat keozwl cinalljak az assonnijal, es az malomnak minden gongijat wijselije, es holtha wthan Illijessij Cristophnak maragijon Ezeket Mw Bijrak hijtwnk Serent megh irtwk, ez lewel Bijzonsagwl.

(Zöld viaszba nyomott nyolcz kis pecsét nyoma a lap alján, mely pecsétek egykor az irás két alsó sorát borították, de már lemállottak, — A negyedrét levél hátlapján következik:)

Illijen kewtel alath hogh ha hol ez felijwl el wegezet dolgoth megh nem allanak, a menemw keoteleth az Wr Sekj eleoth ö Magoknak wottek wolth, wgijan azon kewtelen maragijanak ket Szaz forintot le tegijenek wgh keznessenek ebbe perth, a walame-lijk fel ez Serzesnek nem allana. Ez lewel kolth belombol Senth haromsaghnapijan Anno domini 1554.

Eredetije papiron a gy. fejérvári káptalan levéltárában (Cista Szathmár Fasc, VI. Nro. 28.).

CCCXI.

Szentpáli Kornis Miklós s választott bíró társai Vargyasi Dániel Ferencz és Balázsnak aldobolyi Mihálcz Mihály özvegyével Annával s fiaival Istvánnal és Ferenczczel a Fejér vármegyei felső-rákosi részjósáágért folytatott perében a kérdéses jósáágot a Dánielek részére ítélik, mint a kik jogukat előttük oklevelekkel bebizonyították. Kelt Felső-Rákoson, 1554. június 12-dikén.

Nos Nicolaus Kornijs de Szentpal, Benedictus Sykesd de Also-Rakos, Paulus Daczo de Szentgyörgy, Franciscus Beldi de Uzon,

Stephanus Daczo de Olasztelek, Nicolaus Botz de Köpecz, Judices delegati vniuersis et singulis praesentium notitiam habituris damus pro memoria, quod **Egregij et Nobiles Franciscus et Blasius Daniel de Wargyas** ab una, ex altera vero domina **Anna Relicta quondam Michaelis Mijhacz, ac filij eiusdem Stephanus et Franciscus Mijhacz de Alijdobol** causantes pro portione possessionaria possessionis **Felső Rakos in Comitatu Albensi** existentis habita, utraque pars pari et unanimi voluntate tali conditione deliberauerunt, Quidquid praescripti delegati Judices inter ambas partes iuxta Decreti contenta iudicauerint ac cognouerint, sub amissione litigiosae portiois praescriptae perpetuo et irreuocabiliter vtraque pars velit contentari. Idem praedicta domina Anna relictas quondam Michaelis Mijhacz de Alijdobol coram Nobis Judices delegatos probare queat, quod portio litigiosa praescripta per genealogiam iure successorio eam concerneret. Idem Franciscus et Blasius Daniel et domina Anna et filij eiusdem videlicet Stephanus et Franciscus Mijhacz de praedicta Aldobol pari et unanimi voluntate causas eorundem feria quarta proxima post festum beati Barnabe Apostoli proxima coram Nobis proposuerunt, quod quidem propositionem Egregij Franciscus et Blasius Daniel litteralibus suis Instrumentis videlicet donationalibus, Capitularibusque et sententialibus adductis et praesentatis, visis et consultatis omnem iusticiam eorundem Egregiorum Francisci et Blasij Daniel ab praedicta Wargyas, portionem possessionariam possessionis Felső Rakos habitam, eisdem adiudicauimus perpetuo et irreuocabiliter tenendam pariter et habendam, ex eo, quod praedicta domina Anna vnacum filijs suis, videlicet Stephano et Francisco Mijhacz, cum nullis instrumentis et alijs approbationibus verificare minime potuerunt. Harum nostrarum literarum vigore et testimonio mediante. Datum ex possessione praedicta Felső Rakos feria quarta proxima post festum beati Barnabe Apostoli Anno domini 1554.

(P. H.) (P. H.) (P. H.)

Trausch Ferencz Józsefnek az eredetiről vett másolata után, mely megvan a brassai evang. gymn. könyvtárában.

CCCXII.

Garda Menyhért bágyoni lakos azt a gyümölcsöst, melyet neki megsebzéséért bágyoni Bartha András örökre adott volt, s melyet Csegezi Tar János az ő atyjától már előbb is megvásárolt, miután a vevő némely jámborok közbenjárására őt is kielégítette, annak és maradékainak örökösen eladja. Kelt Bágyonban (Aranyos széken) 1554-ben.

Melchior Garda in Bagijon fateor et Recognosco per presentes meas litteras Coram Agiles Dominos viros videlicet Gregorium minorem de chegez et franciscum demeter ac Christophorum Balogh, Stephanum Panczel de Bagijon, Quod hortum pomifferum, videlicet omnia ligna fructificancia, que mihi Andreas Bartha de Bagijon, pro wlnere et lesione, ac effusione sanguinis data in perpetuum fuerant, Agili Joanni Thar de chegez dedisse de Nuo, Quem a domino patre nostro precio condigno coemerat, Quique mequoque Secundum Intercessionem proborum contentauit, mittoque eundem in dominium perpetuum in filios filiorum contra dictore nullo appa-
rente, In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuum, has litteras eidem inscribi feci, Eidemque sub sigillo nostro pro maiori firmitate concessi, Datum in Bagijon 1554.

(P. H.)

Idem Melchior qui Supra.

Eredetije papiron, Borbély Sámuel adományából, az erd. Muzzeum kéziratárában.

CCCXIII.

Kendi Ferencz és Dobó István erdélyi vajdák parancsa a kolosmonostori conventhez, hogy Drakulya Lászlót és nejét Annát a Maros széki Bánd helységben lévő házba és nemesi udvarba, melyet az említett Anna leánya Borbála, Kornis Mihály neje, nekik örökbe vallott, igtassák be. Kelt 1554-ben.

Franciscus Kendij de Zenth Iwan. Ac Stephanus Dobo de Ruzka. Wajjwode Transsiluanenses, et Siculorum Comites etc. Amicis Suis Reuerendis Conuentuj Ecclesie Beate Marie virginis de Colosmonstra. Salutem, et Amicicium paratam cum honore. Dicitur Nobis in personis Nobilium **Ladislai Drakulija**, et domine Anne Consortis Sue, qualiter ipsi In dominium domus et Curie Nobilitaris in possessione **Band, in Sede Maros** existente constructe ac cunctarum hereditatum eiusdem ad eandem pertinencium. Secundum fassionem Nobilis domine Barbare filie eiusdem domine Anne exponentis, Consortis Egregij Michaelis kornijs legitime vellent Introire, Super quo, Vestras Amicicias presentibus petimus diligenter, Quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio (fidedi)gnum: Quo presente Thomas vel Franciscus Mijhalfij. Joannes Aut Franciscus Ze (Ba)lthasar Polijak, siue Lazarus Neue Georgius Chanij de Zenthkijral, Al(ijs absentibus) homo Noster ad facies prescripte domus, Consequenterque heredita(tum eiusdem Si)culicalium, vicinis, et Conmetaneis Inibi legitime convocatis, et (presentibus accedendo) Introducat pre(nominatum) Ladislaum Drakwljia Ac (dominam Annam consortem suam) Statuatque (eande)m Eisdem, et eorundem (heredibus et posteritatibus vniuersis).....

Kivül: Amicis suis Reuerendis Conuentuj Ecclesie Beate Marie Virginis pro Nobilibus Ladislao Drakulya Ac domina Anna Consorte Sua.

Eredetije igen elröngyöltött papiroson, az oklevél utolsó sorainak híjával, az erd. Muzeum kéziratárában (Mike Sándor gyűjt. I. köt.). —

Ezen beigtatási parancs hátára volt írva a convent jelentése a minden ellenmondás nélkül történt beigtatásról; mely jelentésből, minthogy a főlivre irt parancsnak mintegy fele elrothadt és elveszett, csak egy rész, t. i. minden sornak csak utolsó fele, olvasható. — Az oklevél hátára egykorú írással fel van jegyezve: Band in Sede Maros, s ez alatt más kézzel: Anno 1554.

CCCXIV.

A székely nemzetnek a törvénykezést és igazságszolgáltatást illető régi szokásos törvényei, melyeket a székely nemzeti gyűlés összeirt, s Kendi Ferencz és Dobó István erdélyi vajdákknak bemutatván azok által megerősített, Székely-Udvarhelyt 1555. apr. 28-dikán.

Municipalis consuetudo Siculorum ex Judiciis.

1) Az mely széken az per elkezdetik bíró vagy hadnagy előtt, ha az első széken ellene mondás nem léssen, tehát a pert azon procurator végig viheti; ha hol ellene mondás léssen, bizonyítsa meg a bíróval vagy hadnagygyal, hogy vallott procuratora; ha meg bizonyíthatja, a más fél dolgát elveszti, ha meg nem bizonyíthatja, székely földén három gyrán marad, ki másfél forintot téssen, és a pert elveszti, s külömben fel nem veheti perét, hanem ha leteszi az három gyrát; az után, ha akarja, ismét ugyanazon emberét procuratorává teheti.

2) Ha procurator hívás léssen, székely földén másfél forintot téssen.

3) Ha valamely perhez akárhány személy légyen kereső, együtt egy új itélettel és egy sententiával esik meg.

4) Az új itélet árra egy forint, a sententia árra is egy forint; ha pedig valaki feles örököket vagy malmot nyerne meg, három forint.

5) Székely földén a széktörés 24 gyra.

6) A székelység között való patvar 24 gyra, és a pernek örökös elvesztése.

- 7) A méltatlan keresetnek birsága a székelyek közt 3 gyra.
- 8) A pernek letétele a széken egy forint, a Fejedelem tábláján 3 forint.
- 9) Székely földén a széken egy gyra tészen 50 pénzt, vagy fél forintot, a Fejedelem tábláján egy forintot.
- 10) Valamely dologban sententiát mondanak, kétszer terh nélkül bentilthatják, harmadszor terhe vagyon.
- 11) Valamely dologban sententiát törnek, a sententia árra azé, a ki a sententia árrát megadta volt.
- 12) A sententia törés ha 12 forintot érő dologban jár, egy forint; ha pedig annak felette léssen, mindenkor 3 forint.
- 13) Valamely dologban sententiát mondanak, ha a meggyőzött fél uj ítéletet kér benne, miglen a sententia ki nem adatik, a meggyőzött fél nem tartozik a sententia árrát megfizetni.
- 14) Ha uj ítélettel érik a sententiát, miglen véle el nem járnak, tehát el ne jár hassanak a sententiával; ha eljártanak volna is, ha uj ítélettel érik, a sententiával elvitt marhákat tartozik kiadni, miglen az uj ítélet mellett vége szakad.
- 15) Valamely alperes a felperesnek hitére hagyja az ő keresetét, ha megesküszik a felperes, megnyeri dolgát; ha pedig meg nem esküszik, az alperes ment léssen.
- 16) A felperes kérdőre nem veheti önnön hitét a biró elől, az hol a per léssen.
- 17) Minden hadnagy és biró tartozik minden törvényt elnapozni, és ha el nem akarná napozni, admonitióval kérdőre veheti, a ki akarja.
- 18) Valamely peres más székre akarja dolgát halasztani, szabad légyen; de tovább ne halaszthassa, hanem ha szék vagy ország dolgában vajda urakhoz vagy fejedelemhez küldtettnék.
- 19) Valamely per csak 3 forint érő dolgában jár, azt egyik székről a másakra ne vihesse, miképpen önnön hitét.
- 20) Valamely embernek fia, leánya vagyon, az örökség a fiat illeti; de ugy hogy a fiu a leányt, kiki a maga székének törvénye szerént, kiházasisa.
- 21) Ha két férfiú egy ember gyermeke, egyiknek fia, a másiknak leánya vagyon, a leány olyan örökös az atyja örökségében mint a fiu.
- 22) Valamely embernek két leánya vagyon, fia nincsen, aty-

jokról maradt öröség egyaránt illetik őket, de úgy, hogy a kisebbik választhasson a lakó helyben, de úgy hogy a másiknak hozzája hasonló legyen, egyaránt örökösödhessenek benne; ha pedig a kisebbik a nagyobbiknak hasonlót nem adhatna, tehát az örökség két felé osztassák.

23) Valamely embernek két leánya vagyon, egyik leánynak fia, a másiknak leánya vagyon, a leány is olyan örökös az atyja jószágában, mint a fiu; de ha a leánynak fia és leánya létszen, a fiu a leányt kiházasítja belőle.

24) Valamely székely örökségben 32 esztendő eltelik, indulatlan volt benne az ember, a más fél nem tartozik reá felelni.

25) A zállagos jószágban idő mulás nem tartatik.

26) Valamely ember vérgyökér valamely örökségben, abban idő mulás nincsen; mivel a vér atyafiak között a Decretum szerint idő mulás nem lehet.

27) Atyafi atyjafia ellen idegennek semmijét el nem adhassa, sem el nem vallhatja; ha elvállotta volna is, ha 32 esztendő közben tilalom lett volna benne, a vér gyökér vissza veheti, hanem ha öröksége helyébe ismét örökséget adtanak volna.

28) Ha valamely örököt eladnak, és a kit illette meg nem kínálnák véle, ha ellene mond, 15-öd napig várják meg véle, ha megveheti az örökséget, adják néki: ha pedig meg nem veheti, vagy a kínáláskor ellene nem mond, adják annak, a ki az árrát letészi, s az után az atyafi ne perelhessen érte.

29) Az elveszett pert atyja életében a fia el nem kezdheti.

30) Székely ember örökségét semmiképpen el nem vesztheti, ha a fejét hitetlenségért elvesztené is, hanem atyjafiára marad.

31) Ha a pere vesztett ember a törvény kimondása után hozzája szólana, ha helyt nem adnak szavának, maradsága semmi nincsen.

32) Ha, valakit kurva fiának, árulónak, hitetlennek mondanak, és törvénybe jutván megtagadja, hogy nem mondotta, ha a más fél megbizonyítja, hogy ő hozzája büntelen mondotta, eleven díján, azaz tizenharmad fél forinton marad: mert tisztességében jár. Ha pedig a bíró előtt szemében mondja, hogy ő mondotta és meg nem bizonyíthatja, a más fél megmenti magát, ő pedig nyelvében marad érette.

33) Ha valaki orvnak mond valakit, ki őtet nem illeti, és reá nem bizonyíthatja, a más fél megmenti magát tőlle, eleven díján

marad érette; ha pedig kárért keres valakit orvnak, tolvajnak, vagy égetőnek mondja bírása előtt, érette semmin se marad.

34) Orozásról való gyanúság szabad személy ellen ha támad, ha az előtt suspicio nem volt felőlle, csak ő maga hitivel mentse magát; ha pedig a féle dolognak meglételekor a félének találtatik lenni, az ilyen személynek maga mentségére harmad magával kell megesküdni.

35) Parancsolattal senkit se hivhassanak se vajda urak, se ispány eleibe, hanem kit kit székén keressenek előbbszer, és a ki mit nem igazúl, az kérdőjével mehessen el ország törvénye szerint: de a székben mindjáraást törvényt láttassanak; ha pedig halasztás lenne perében, mindjáraást appellálhassa az ő szokott kérdőjét.

36) Az örökös székely meg ne tartassék a vajda urak tábláján, hanem ha halált érdemelne.

37) Szántszándékkal való halálért a gyilkos meghaljon; a vajda urak kegyelme még a király is meg ne oltalmazhassa a peres ellen.

38) Ha a szántszándékos gyilkost a véren megfoghatják, ugyanottan szolgáltatassék törvény reája; ha pedig meg nem foghatják a véren, ugy is megsententiázzák, és a mely széken megtalálják, ugyan ottan törvény szolgáltatassék reája.

39) Történettel való halálért a vajda urak kegyelme használ esztendeig és három napig, de ugy, hogy a közben a halálosokon több boszut ne tégyen; annak utánna ha az alatt meg nem békélik, törvény szolgáltatassék reája.

40) Ha valakinek szántszándékkal házára vagy ekéjére mennek, vagy meglesik utjában s megölik, valamennyin volnának, mind halált szenvedjenek érette.

41) Valamely ember valakinek házára mégyen hatalommal, s házánál megölheti, a díja is elvész.

42) Valamely ember valakinek házán vagy ekéjén vagy szerén hatalmat téssen, 24 gyrán maradjon.

43) A hatatom cselekedés ló vágy barom elvételében 12 gyrát téssen; ettől megválva egy hatalom három gyrát téssen.

44) Ha valaki egyik a másikat a földre leüti, 6 gyrán marad; ha a földön veri, vagy vérét ontja, 24 gyrán marad.

45) Ha valaki egyik a másikat meg akarná ölni, a más ember oltalmazása miatt maradhat meg élete, 24 gyrán marad.

46) A tetem törés tézsen 12 gyrát, a nagy seb is annyit, a szablya vágása is annyit, egy íznyi seb tézsen egy gyrát.

47) Valamely peres valakit biró eleibe hivat, az alatt, megbékéllik véllé, a biró birságot 3 gyrát vehet rajta.

48) Ha egy személy valamely birónak tisztibe hág, 3 gyrán marad érette.

49) A földnek foglalása nem mégyen feljebb 12 gyránál, néha 3 gyra, néha 9 gyra, néha pedig 12 is, a hold földnek mivoltához képest.

50) A biró tilalma tézsen 3 gyrát, t. i. ha egész falu szegi meg.

51) Az egész falu csak annyiban marad a potenciáért, mint, hatalmat cselekedett három személyek: mert három személyek egy egész falu felől mindenkor szabadon felelhetnek.

52) Valamely faluban a fő embernek, vagy ló főnek öröksége vagyon, a falu ellen is, a kinek pedig ott közöttök öröke nincsen, ellenek ott örököt nem vehet; ha ki vett volna is, ha ki akarják vetni, 32 esztendeig kivethetik.

53) A megítélt örökségnek megbocsáttásakor az adversa parsot meg kell kínálni; mert különben a sententiának semmi ereje nem leszen.

54) Ha valaki székely örökségért mást perbe akarna fogni, tehát tartozik az actor minden atyjafia felől felelni, hogy ő véllé más nem perel.

55) A székely örökségért, ki 3 forintot ér, királyig elmehetnek; tisztesség dolgával is elmehetnek: de ha elmennek, mind a két fél elmenjen, s kiki maga tulajdon dolgát folytassa.

56) Székely földön minden dolgot megítélhetnek, csak bajviadalt nem ítélnének, és új ítéletet nem adhatnak.

57) Székely földön a víz határt nem tehet, hanem csak a régi folyása.

58) Valaki adós egyik a másiknak, önnön hitére, valahol találja, megfoghatja s megtarthatja.

59) Valamely ember egyik a másikkal törvényben vagyon, ha az alatt valamelyik újabb törvényteleniséget tenne, 6 gyrán maradjon, ha pedig meg nem akarná adni, dolgától elmaradjon.

60) Az ítélet a székely földön ilyen: hogy a falu három igaz jámbort fogad, és az a három ember megfelel a faluért, és valakit

kiad nyilván való tudással, azt megbüntetik, a mi marhája vagyon, az ő részét elveszik, felesége, gyermeke részét meghagyják; valakit pedig hallomással felelnek ki, annak helyt nem adnak.

61) Ha földön lakó büntetetik meg, és annak megítélésében a hadnagy, és királybíró jelen vagyon, a marháknak fele része a székülőkkel a hadnagyé és királybíróé, más fele része pedig a földes uráé; de ha az ura a gonosztévő földön lakót, miglen a királybíró és hadnagy oda mégyen, megbünteti, minden marhája az urának marad.

62) A bűn alatt senki magát földön lakóvá nem teheti, ha ki tenné is, erőtelen lészen. Ha ki Lajos király után földön lakóvá tette magát, erőtelen, mert király nemesé.

63) Székely földéről ha ki akart menni, szabad volt mindenkor, és ha valaki valahonnan székely földre akar jönni, az is szabad, erővel ki nem vethetik: de a nemes jobbágyát bé nem fogadhatják, el se vethetik.

64) Valamely székely szolgálni akart menni, bár más országban is, ki országunknak védelmére nem volt, szabad volt szolgálni menni; de a szegődött szolgát megtartóztathatták.

65) Valamely embert Sz. Mihály napjáig ki nem vethetnek házából, az után Sz. György napig ki nem vethetik: mert téli időben nem szokott az ember házat csinálni.

66) Valamely ember perésének valamit hitére hagy és megesküszik, új ítélet abban nem lehet.

67) Valamely dologban arbiter bíróra fog a peres, és addig új ítélettel el nem tiltják, abban az után új ítélet nem lehet.

68) Örökös székelyt törvényben éretlen meg nem foghatnak, hanem ha véren találják, vagy marhát fognak kezén. Ha törvényben elérik, miglen marhájában tart, addig örökségéhez nem nyulhatnak; ha sem marhája sem öröksége nem lészen, fejéhez is hozzá nyulhatnak.

69) Három törvénynyel való tilalmat törvény látatlan senki el nem szabadíthat; de ha harmad nap reá nem akar szóllani, a ki megtiltotta, a más fél kérésére a bíró megszabadíthatja.

70) Ha valaki kezességen valakit kivészen, és a praefigált napra elő nem viheti, három kereső napot adnak annak az embernek, a ki kezességen kivette, és ha akkor is elő nem adhatja, azon marad a kezes, a mint a dolog tartja.

71) Székely földön a nemesek között való jegyruha 24 forint, a lófő székelyek között való jegyruha 12 forint, a darabont székeltek között való jegyruha 6 forint, a paraszt székeltek között való jegyruha 3 forint.

72) Valaki eddig követséget vitt a táblára, és akkor a törvény elhaladott, a követséget pénz nélkül irták bé, mert két követséget a követ nem viselhet.

73) Valamely székely ember sóval akar kereskedni, Segesvár székben, Kőhalom székben, és Fogaras földén szabad volt kereskedni ; de úgy, hogy a királybirótól pecsétet kell váltani, hat járombéli ökörtől 3 pénzen kell váltani, két ló vonása terhétől két pénzen. De ha pecsét nélkül elmegyén, a királybiróé marhája, szekere, a só pedig az emberé legyen. Ha igaz pecsét vagyon nála, és a királybiró még is háborítja, a szegény ember ha maga oltalmába megölheti is, egy só dija.

74) Székelységnek emlékezetére nem tudjuk azt, hogy sereg ilyenképpen lakott volna székely földén; mert soha törvényünk nem volt: annak okáért most is könyörgünk vajda uraknak ő Nagyságoknak, mint kegyelmes urainknak, hogy a régi szabadságunk szerént éltessenek, és ennek utánna azzal ne terheljenek.

75) A királybirák dolga ez, hogy a székhelyeken üljenek vagy lakjanak is, és biráktól várjanak, esztendeig a biráktól háromszor számot vehessenek; ha nem hiszik, hiteket vehetik; de ő magok bíró nélkül birságot nem vehetnek.

76) Valamely széken vagy bíró, vagy hadnagy, vagy királybíró törvénytelenül cselekednék, azon széken törvénye legyen benne; de ha birságért vagyon a per, azért a székről kérdőt nem viselhet.

77) Bíró, hadnagy, királybíró másért nem procuratoroskodhatik, hanem maga személye dolgát viselheti.

78) A királybiráknak ilyen birságból vagyon részek: orv birságból, vér birságból, parázna birságból; azoknak mindenike három gyrát tészén, annak felével a bíró és királybíró osztozik, a más felével a hadnagy a széktartókkal.

79) Ha házas ember vétkezett, annak része marháját elvették.

80) Birák, hadnagyok, királybirák, kiki csak az ő idejebeli birságot vehetett; de a vajda urak birságát, valamely királybíró idejében esett, de a jelen való királybirák megvehetik.

81) Valamely bírónak, hadnagnak tisztí vagyon, addig vele

nem perelhetnek annak előtte való dolgáért, hanem ha tisztiben esett dologért, és mikor tiszte eltelik, más szék napján perelhetnek vele.

82) A kit megölnek tetemelésben, három forint a biróé; ezt a gyilkoséból fizetik: de ha azon meg nem vehetné is, az övéből meg kell fizetni.

83) Kézdi széknek törvénye ennyiben különbözik, hogy valaki peresét hatalmon éri, a bíró igazsága 45 oszpora, mely térsen 2 forintot és 25 pénzt, a királybirónak is 45 oszporán marad, ez is térsen 2 forintot, 25 pénzt, az hadnagnak 32 oszporán marad, mely térsen 1 forintot 60 pénzt ¹⁾ Vér birságban, parázna birságban is ugyan ezen féljül megirt birság vagyon.

84) Továbbá a vajda urak ítélete felől a volt a székelység törvénye, hogy mikor a nemes uraknak octavájok volt a vajda urak akaratjából, annak utánna való Sz. György és Pünkösöd között a vajda urak a székelységről ítéletet kívántak.

85) Minden széken ítélhetnek tizenötöd napig, s az alatt tartozott a szék 40 lóra élést, adni. Azon székek, bíró, hadnagygal egyetemben 12 személyt adtanak melléjek, és valami birság a vajda uraknak jutott, annak fele azon 12 személyeké volt.

86) A törvényre való hivatalra két pénzért adtanak czédulát.

87) Valamikor hadat, fegyvert adtanak székely földéről, annak készítését a föld népe készítette, kit ha vajda urak zászlója alá adtanak, ha kik akaratjok nélkül haza szöktének, azoknak büntetése a vajda uraké volt.

88) Valamely ember a széken vagy a vajda urak előtt leült perese előtt, a bíró időt adott benne, hogy reá bizonyithassa, és ha reá nem bizonyithatta, törvénye lett benne.

Eredetije megvan az udvarhelyi levéltárban, mint Kállay mondja, Székely nemzet eredetéről 185. l., hol néhány pontot kivonatosan közöl. — Ezen törvények egyes pontjait idézi Cserey Farkas, A magyar és székely asszonyok törvénye. Kolozsvár. 1800.; némi kihagyásokkal és eltérésekkel közölte a gr. Széchenyi Ferencz kéziratára másolatából Rummy Károly, Monumenta Hung. Pest. 1817. I. köt. 820—336 l. Egészen kiadta Kilyéni Székely Mihály, Székely nemzet

¹⁾ Kitetszik ebből, hogy egy oszpora 5 pénz, és így 20 oszpora egy forint.

constitutiói. Pest. 1818. 40-51. 1. s innen közli Vajda László, Az erdélyi magános törvények históriája. Kolozsvár. 1830. 250– 262. 1. ugyan innen van kiadva ily czimű gyűjteményben: A nemes székely nemzetnek jussait világosító levelek. Kolozsvár. 1837. 17–30. 1.

CCCXV.

A kolosmonostori convent bizonyítja, hogy előtte Rigmányi Kovács Ferencz azt az elzálogosítást, melyet Maros széken Erdő-Szentgyörgyön lévő apai székely jószágára nézve, Kaczai János részére, kiskorúságában meggondolatlanul tett, visszavonta és megsemmisítette. Kelt 1550. junius 20-dikán.

Nos Conuentus etc. Quod Nobilis **franciscus kowach de Rijghman** ¹⁾ coram nobis personaliter constitutus per modum Reuocacionis et Retractacionis nobis significare curauit In hunc modum, Quomodo ipse illam fassionem et Inscricpionem Bonorum suorum paternorum Siculicalium, In possessione **Erdewzenthgeorgh In Sede Maroszeek** vocata existente habitorum, quam ipse superioribus annis, dum adhuc adolescens, Nondum perfecte, et Mature etatis fuisset, quam Nobili **Joanni Kaczaij** sororio suo Inconsiderate et Inpremeditate Inuitus et coactus vtcunque fecisset, quantum ad Sui partem, quoad omnes clausulas, articulos, et puncta, In omnibus suis clausulis, articulys, et punctis Reuocauit, Retractauit, Anichilauit, et Inuigorosam Reddidit, et commisit coram nobis, vigore et testimonio presencium literarum Nostrarum Mediante. Datum feria quinta ante festum Natiuitatis Beati Joannis Baptiste 1555.

Izabella királyné Liber Regiusából, mely eredetiben megvan a kolozsmonostori convent levéltárában.

¹⁾ **Rigmány** falu Maros széken.

CCCXVI.

II. Maximilián fölszólítja valamely erdélyi hívét, hogy a maga és más tapasztaltak tudomása után értesitse őt azonnal, mennyiben áll az a régi szokás, melyre az erdélyi vajdák hivatkoztak, hogy t. i. valahányszor a székelyek a királynak bélyegzett ökröket adtak, azokból a vajdáknak 200, az alvajdáknak pedig 100 darab szokott járni. Kelt Bécsben, 1555. július 3-dikán.

.... Scribunt ad Sacram Mauestatem Regiam, Dominum et genitorem nostrum obseruandissimum Vayuodae Transsiluani, antiquitus receptam et approbatam consuetudinem semper fuisse, vt **quotiescunque pro diuis quondam Hungariae regibus boues inter Siculos vrerentur, ex vstione illa CC. Pro Vayuodis, centum vero pro Viceayuodis cederent.** Cuius quidem consuetudinis hic apud nos prorsus ignotae Maiestas sua certiozem cupit habere cognitionem, et propterea vos hortamur, vobisque auctoritate dictae Sacrae Maiestatis regiae committimus, vt quid vobis de ista vstorum boum pro Vayuodis participatione constet, quid item ab alijs rerum et consuetudinum talium peritis de illa intelligatis, nos primo quoque tempore certiores facere debeatis Datum Viennae tertia die mensis Julij anno Domini **MDLV.**

Ily töredékesen közölte e levelet egy másolatból Pray, Dissertationes in Annales veteres Hunnorum, Avarum et Hung. 125. l.

CCCXVII.

Kendi Ferencz és Dobó István erdélyi vajdák ítélete Pókai Baláznak Apafi László ellen némely Maros széken Nyárádtón lévő székely örökségekért folytatott s hozzájuk feljebbezett perében, melyben Maros székeknek a feljebbviteli törvényszéken Udvarhelyen is helybenhagyott ítéletét megerősítvén, Apafi Lászlót a kereset alól fölmentik. Kelt Vécs várában 1555. october 4-dikén.

Nos Franciscus Kendy de Zentywan et Stephanus Dobo de Ruzka Waywode Transsiluanenses et Siculorum Comites etc. Me-

morie Commendamus per presentes Quibus expedit vniuersis Quod Nobis feria Quinta in festo scilicet Beati francisci confessoris vna cum nonnullis dominis et harum parcium regni Transsilluanarum Nobilibus et Siculis pro faciendo causantibus moderatio iudicio In Sede Nostra Iudiciaria Sedentibus Agilis Gaspar Kechethij pro **Agile Blasio Pokay** veluti Actore ab vna ac Nobilis et Agilis Gregorius Semyen de Saard pro **Egregio Ladislao Apaffy** veluti In causam attracto partibus ab altera **Juxta legacionem Agilis Nicolaj Kowach de Wagas Nunctij Sedis Wdwarhel** In figura Iudicij Nostri comparentibus, Idem Gregorius Semijen Exhibuit et presentauit Nobis quasdam literas Nostras Adiudicatorias et attestatorias Quarum tenor talis est **Franciscus Kendy de Zenthijwan** stb. (Lásd föntebb 1553-ra **CCCV. sz.**) Quibus Exhibitis et presentatis legacio dicti Nicolaj kowach continebat Quomodo Quedam Causa Ratione quarundam hereditatum Siculicalium in territorio possessionis **Nijaradthew** In Sede Maros existentis habitarum inter Egregium et Agilem Blasium Pokaj vt Actorem ab vna ac Egregium Ladislaum Apaffij veluti In causam attractum partibus ab altera In eadem Sede Maros Mota per viam appellacionis ad Sedem Wdwarhel fuisset deducta vbi annotatus Blasius Pokaj contra annotatum Ladislaum Apaffij proposuisset Qualiter Idem Actor Annotatum In causam attractum ab vsu et possessione quarundam hereditatum Siculicalium In possessione Nijaradthew vocata In Sede Maros existencium habitarum tribus legibus Inhibuisset et contra easdem tres leges Annotatas hereditates potencia, mediante possedisset, procurator autem In causam attracti Respondisset In causam attractum non potencialiter sed ex liberacione el. permissione Iudicis easdem possedisset qui cum Iudicem (de) eadem Sede Maros ad probandum producere voluisset Actor Respondisset In causam attractum assercionem suam testimonio Iudicis comprobaturum assumpsisse sed quum tunc In causam attractus producere voluisset ille non Iudex, sed capitaneus extitisset Et ob hoc testimonium Eiusdem capijanej admitere recusasset procurator autem In causam attracti fassionem dicti Capitanej Actorem recipere debuisse allegasset quandoquidem Iudicem et Capitaneum vnum fore affirmasset preterea quod in literis (no)stris Adiudicatorijs et attestatorijs Nullius Nomen Expressum fuisset sed Saltem ipse In causam attractus cum Iudice assercionem suam verificaturum suscepisset qui Eidem In causam attracto easdem hereditates liberasset,

Sedes autem Maros adiudicasset Quod Actor ipse ipsum Capitaneum acceptare debuisset quoniam In eisdem literis nostris Adiudicatorijs ac attestatorijs nullius nomen significatum fuisset, Sed tantum illud in eisdem contentum fuisset quod testimonio Iudicis solummodo In causam attractus assercionem suam verificaturum se promisisset Quo Iudicio Sedis Maros Idem Actor non Contentus Causam eandem ad sedem Wdwarhel prouocasset, vbi Sedes eadem, per ipsum Actorem literas Adiudicatorias et attestatorias nostras eidem Actori quibus probare comisisset quod in Causam attractus testimonio Iudicis suam assercionem verificaturum assumpsisset Exhiberi postulasset Actor vero Respondisset procuratorem In causam attracti easdem literas nostras habere quas per eundem et produci petiuisset, procurator In causam attracti Respondisset se ad productionem earundem non tenerj Cum et ipsum Actorem easdem literas habere oportuisset vbi prefata Sedes Wdwarhel Iudicium Sedis Maros In omni sui parte approbasset dictumque Actorem Exeo quod nichil omnino probare potuisset in totali Actione et Acquisitione sua Conuictum et aggrauatum fore adiudicasset Quibus perceptis assumpto superinde consilio prematuro et sana deliberacione prefatorum dominorum et Regni Nobilium Nobiscum in discussione et Examine presentis cause constitutorum et existencium prescriptum Iudicium prefatarum vtrarumque sedium in omnibus suis punctis Clausulis et Articulis laudauimus et approbauimus Annotatasque hereditates sicculicales In Actione et Acquisitione Actoris positas apud Manus Annotati In Causam attracti heredumque et posteritatum eiusdem vniuersorum perpetuo Relinqui debere et Insuper Eundem In causam attractum ab vltiori impetitione et Acquisitione Annotati Actoris franciscique et Stephani filiorum suorum In quos causa presens per mortem eiusdem Actoris genitoris eorum de iure est condescensa absolutum et Exoneratum esse Iudicando decreuimus et comisimus prout decernimus et Committimus per presentes Datum In Arce Weech Tercio die termini prenotati Anno dominj Milesimo Quingentesimo Quinquagesimo Quinto.

(P. H.)

(P. H.)

Lecta et extradata per me
Ladislaum de Mekche protonotarium.

Eredetije papiron az erd. kincstári levéltárban (Libri II. fasc. 8. lit. D.)

CCCXVIII.

Kendi Ferencz és Dobó István erdélyi vajdák és székely ispánok levele a Moldvában fogságban tartott Gerendi Péterhez kiváltása ügyében. Kelt Vécs várában 1555. nov. 8-dikán.

Egregie domine Amice Nobis Honorande. Salutem et nostri Commendacionem. Intelligimus te ex Seruitore tuo adhuc superstitem esse, quum iamdiu exspiratum arbitrabamur. Captiuos Valachos, quos eliberari postulas, Si **cum Siculis captiuis**, qui isthic Moldauię detinentur conferas, non sunt equales, Nihilominus quod hanc captiuitatem in Legacionibus Regni subijsti, dimittimus. De viarum vero patefactione, deque bona vicinitate cum illo Regno Moldauię firmanda, si tu redire posses, haud dubie aliquid concludere in hac re posse nos speraremus. Tandem bene valere optamus. Datum in Arce nostra Wech die octaua Nouembris, Anno domini 1555.

Franciscus Kendi de Zenthijwan
ac Stephanus Dobo de Ruzka
Wajde Transsiluani et Siculo-
rum Comites etc.

Kivül: Egregio domino Petro Gerendy, Amico nobis Honorando.

Eredetije a gyula-fejérvári Batthiányi-könyvtár kéziratái közt (Codex Authenticorum Tom. I. nro. 10.).

CCCXIX.

Kendi Ferencz és Dobó István erdélyi vajdák Nyárádtői Pókai Balázst, ki a törökökkel vívott csatában, mint a magyar nemesség hadainak zászlótartója, e zászlóval esküje ellenére a törökökhöz pártolt, minden jószágának, nevezetesen nyárádtői birtokának elvesztésére, és a magyar nemesség közül örökös kirekesztésre ítélik. Kelt Vécs várában 1555-ben.

Nos Franciscus Kendi de Zentivan, et Stephanus Dobo de Ruzka Vaywodae Transsiluaniae. Memoriae commendamus, quibus

expedit vniuersis, Quod quia prouida legum sanctio, Regnorumque et Regum salus exposcat, vt non solum fideles inque fidelitate inconcussa perseuerantes iustis laborum et fidelitatis praemijs reficiantur, et augeantur, sed vt et infideles pro meritis peccatorum suorum, periurijque penis, et condemnatione afficiantur, hinc est quod ad vniuersorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod quum **Blasius Pokai de Nyaradteu, Vexilliter Aquillae gentium Transsylvanarum Hungaricalium** ¹⁾, immemor fidei, fidelitatisque Caesareae Regiaeque Maiestati domino domino nostro clementissimo debita, immemorque excellentis sui Officij, quo exercitui praeesse, vexillumque gentium praeferre iureiurando tenetur, nupernis diebus in conflictu cum immani Christianitatis hoste in confinijis regni habito, vnacum signo seu vexillo partes nostras deserendo, semet Thurcis associauerit, ac non exiguum gentium nostrarum cateruam, in ruinam et obprobrium Christianitatis post se traxerit, taliterque victoriam de manibus nostris fraudulenter et dolose subtraxerit, hinc vniuersa eius bona vbilibet existentia et reperibilia, et signanter in possessione **Nyaradteu** habita, Nos quoque de manibus eius et posterorum suorum excipienda decreuimus per praesentes, antiqua Regni consuetudine et lege ita exigente, et mandamus firmissime, vt ipse Blasius Pokai infidelis e consortio et serie Nobilium Regni huius in perpetuum, nunquam amplius reuocabiliter eliminiter, et ejiciatur. In cuius rei memoriam perpetuamque firmitatem praesentes literas nostras Authenticas expediri et communiri fecimus. Datum in Arce Vech, feria sexta prox(ima) po(st)

..... Anno Domini 1555.

A gyula-fejérvári káptalanban volt eredetiről ugyanazon káptalan által 1616-ban vett s Bolyai Antal részére kiadott hiteles másolatból közölte gr. Kemény József, Nemzeti Társalkodó 1833. II. félév 325.1.

¹⁾ Kitészik ez adatból, hogy az erdélyi magyarok czimere, melyet az erdélyi magyar hadak zászlaján az akkori zászlótartó Pókai Balázs hordozott, sas madár volt. E czimert találjuk csakugyan Erdélynek az egyesült három nemzet czimereiből alakult czimerében is.

CCCXX.

Pókai Ferencz és Pókai Zsidó Mátyás jelentik Petrovics Péter helytartónak, hogy parancsa értelmében sept. 5-dikén kimentek, hogy a két Ercse helységet Toldalagi Szatmári Balázs részére elfoglalják; a hely színén azonban Toldalagi András maga és testvére Balázs nevében tiltakozott ezen helységek elfoglalása ellen, mint a melyek a maros-szentkirályi paulinusok kolostorához tartoztak. Kelt Pókán, 1556. szeptember 6-dikán.

Nos Franciscus de Poka, ac Matthias Sido de eadem Poka. Servitiorum nostrorum perpetuam commendationem. Die Veneris proxima ante festum Nativitatis Beatae Mariae Virginis Blasius Szatthmary de Tholdalag tulit ad nos litteras Vestrae Magnificientiae praeceptorias, ut accederemus ad possessionem **Erche** utramque scilicet Puztatelek, et alteram iam incolentem¹⁾, ac sibi occuparemus mediantibus praeceptorijs litteris Vestrae Magnificae Dominationis. Cum autem nos praefati accessissemus ad dictas possessiones occupandas eidem Blasio Szatthmary, obstitit nobis Egregius dominus Andreas de Tholdalagh, ac in persona Blasij de Tholdalagh eiusdem fratris, stans in porta praedictarum possessionum, **quae pertinebant ad Heremitas de Szentkiraly**²⁾. Quare nos, praedictos Andream et Blasium Tholdalagi admonuimus praesentibus litteris Vestrae Magnificae Dominationis, vt ad quintum decimum diem admonitionis, causam seu rationem redderet suae prohibitionis, vt praeferebant Vestrae Magnificentiae litterae. Deinde rogabat donationem³⁾. Nos vero non habuimus praeter litteras praeceptorias.

¹⁾ A mai **Nagy-Ercse** Kolozs vármegyében, a Torda vármegyei Toldalag szomszédságában.

²⁾ A maros-szentkirályi Remete Sz. Pál szerzetesei mint birtokosok itt vagnak legutoljára említve. A kolozsvári országgyűlésen még ezen évben ezután mintegy három hónap múlva hozott végzés, mely az egyházi javakat világiakká tette, a szentkirályi kolostort is eltörölte.

³⁾ Huszti valamint utána gr. Kemény másolatában hibásan áll: **dominatlonem**.

Haec autem Vestrae Magnificentiae nos praefati fide nostra mediante scribimus. Datum in Poka, die Dominica proxima ante Nativitatis Mariae festum, Anno Domini 1556.

Eiusdem Vestrae Magnificae Dominationis servi
Franciscus de Poka m. p.
ac Mathias Sido m. p.

Relatoriae hae directae fuerunt ad Petrum Petrovich de Suraklin Comitem, ac intra reditum Serenissimarum Maiestatum Locumtenentem.

Huszi András kézirtaiból gr. Kemény József által vett másolata megvan az erd. Muzeum kézirtatárában (Jos. Com. Kemény Diplom. Trans. Appendix X. köt. 193. sz.).

CCCXXI.

Izabella királyné átírja és megerősíti János királynak 1531-ben Bereczk helység részére kiadott kiváltságlevelét. Kelt Gyula-Fejérvárt, 1557. február 22-dikén.

Nos Isabella Dei Gratia Regina Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. Memoriae commendamus tenere praesentium significantes quibus expedit universis. Quod Fideles Nostri Agiles, Thomas Albert, et Stephanus Balas Inhabitores **Possessionis Bereczk** in ipsorum, ac universorum Inhabitatorum ejusdem Possessionis nominibus, et personis, nostram venientes in praesentiam exhibuerunt, et praesentaverunt nobis quasdam literas serenissimi Principis quondam Domini Joannis Regis Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. Domini et Mariti Nostri desideratissimi, foelicis memoriae, in pergameno patenter confectas, Sigilloque eiusdem in inferiori margine impressive consignatas, continentes in se certas libertates, eorundem universorum Inhabitatorum in eisdem literis clare declaratas¹). Supplica-

¹) Az 1701-diki hiteles átíratban hibásan áll declaratis.

tumque extitit Majestati Nostrae in personis eorundem humillime, ut nos easdem ratas, gratas et, accepta habentes roborare, et pro ipsis universis Incolis praedictae possessionis Bereck elementer confirmare dignemur, Quarum quidem literarum tenor talis est. Joannes Dei Gratia rex Hungariae stb. (Lásd fõntebb 1531-re **CCLIX.** sz.). Nos igitur praemissa supplicatione pefatorum Thomae Albert, et Stephani Balas, in ipsorum ac universorum Inhabitorum Possessionis Nostrae Bereczk nominibus, et in personis nostrae modo quo supra porrecta Majestati, Reginali benignitate exaudita, et clementer admissa, praescriptas literas ejusdem Domini Joannis Regis Hungariae, etc. Domini nostri desideratissimi, non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio, et suspitione carentes, praesentibusque literis nostris privilegialibus de verbo ad verbum sine diminutione, et augmento alicquali insertas, et inscriptas, quoad omnes earundem continentias, clausulasque et articulos, eatenus, quatenus eadem rite, et legitime existunt emanatae, viribusque earum veritas suffragatur, acceptamus, approbamus, et ratificamus, easque ac omnia in eis contenta, pro memoratis universis inhabitatoribus praedictae Possessionis nostrae **Bereczkij**, ipsorumque haeredibus et posteritatibus universis perpetuo valituras confirmamus. Harum Nostrarum, quas Secreto Sigillo nostro, quo ut Regina Hungariae utimur impendenti consignavimus, vigore et Testimonio literarum mediante, praesentis scripti nostri patrocinio mediante. Datum in Civitate nostra Alba Julia praedicta, Vigesimo Secundo die Mensis Februarij, Anno Domini Millesimo Quingentesimo Quinquagesimo Septimo.

Ysabella m. p.

I. Leopold 1701-diki átiratából, melynek eredetije pergamenen megvan a gy.-fejérvári káptalan levéltárában (Cista Krasznensis Fasc. III. Nro, 27.).

CCCXXII.

Izabella királyné átírja és megerősíti Zsigmond királynak 1427-ben Torjavására (ma Kézdi-Vásárhely) részére kiadott levelét. Kelt Gyula-Fejérvártt, 1557. május 18-dikán.

Nos Isabella dei gracia Regina Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit vniuersis. Quod fideles nostri Agiles Matheus Veres et Benedictus Elek **Jurati Ciues Oppidi nostra Toryauasara**, in ipsorum ac vniuersorum Ciuium et inhabitatorum eiusdem Oppidi nostri Toryauasara nominibus et in personis nostram venientes in presentiam, exhibuerunt nobis et presentauerunt quasdam litteras Serenissimi Principis quondam domini Sigismundi Hungarie etc. Regis, predecessoris nostri felicis reminiscencie, super certis quibusdam libertatibus et exempcionibus ipsorum in tenore earundem litterarum specificatis, in pergameno factas et emanatas, Sigilloque suo secreto impressiue consignatas, tenoris infrascripti, Supplicantes nobis humiliter, vt easdem litteras, omniaque et singula in eisdem contenta, ratas, gratas, et accepta habentes, litterisque nostris priuilegialibus de verbo ad verbum inseri et inscribi facere, ac pro eisdem Ciuibus et vniuersis inhabitatoribus dicti oppidi nostri Thoryauasara ipsorumque heredibus et, posteritatibus vniuersis perpetuo valituras confirmare dignemur graciose, Quarum quidem litterarum tenor sequitur hocmodo. **Sigismundus** dei gracia Romanorum Rex stb. (Lásd föntebb 1427-re **CII. sz. alatt.**) Nos Itaque premissa supplicacione prefatorum Matthei Veres et Benedicti Elek nostre modo quo supra porrecta Maiestati Reginali benignitate exaudita et clementer admissa, prescriptas litteras domini Sigismundi Regis non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vicio et suspicione carentes, presentibusque litteris nostris priuilegialibus de verbo ad verbum sine diminucione et augmento aliquali insertas et inscriptas, quoad omnes earum continencias, clausulas, et articulos, eatenus quatenus eedem legit-

time et rite existunt emanate, viribusque carum veritas suffragatur, acceptamus, ratificamus, approbamus, eademque ac omnia et singula in eisdem contenta, pro prefatis Ciuibus et, vniuersis inhabitatoribus dicti Oppidi nostri Thoryauasara, ipsorumque heredibus et posteritatibus vniuersis perpetuo valituras confirmamus, harum nostrarum pendentis secreti Sigilli nostri munimine roboratarum vigore et testimonio litterarum. Datum in Ciuitate nostra Alba Julia decimo octauo die Mensis May Anno domini Millesimo quingentesimo quinquagesimo Septimo.

Báthori Gábor 1608-diki megerősítő leveléből.

CCCXXIII.

Isabella királyné megparancsolja Koronkai Mihályfi Tamásnak, hogy Kornis Mihálynak Fületelkén pénzen vett szőlőjét, dézmáját és más nemesi birtokait, melyeket az általa adományban nyert fületelki részjóságba történt beigtatása alkalmával maga részére, elfoglaltott, békességesen bocsássa vissza. Kelt Gyula-Fejérvártt 1557. augustus 20-dikán.

Isabella dei gracia Regina
Hungarie Dalmacie, Croacie etc.

Egregie fidelis nobis sijncere dilecte, Salutem et graciam nostram, Ex supplicacione fidelis nostri Egregij et Agilis **Michaelis Kornijs**, Maiestati nostre facta, intelleximus. Quomodo vos diebus superioribus, dum videlicet, ad porcionem possessionariam, in possessione **fijlethelke** ¹⁾ habitam, et per nos vobis donatam, vos statui et introducifecissetis, quandam vineam suam, ac decimam, per ipsum pecunijs emptam, ac alia bona sua Allodialia, vobis ipsis occupari fecissetis, Supplicauitque nobis humillime, vt nos prescriptam vineam, decimam, ac alia bona Allodialia, infra iuris reuisionem, per vos occupari ne pateremur, pro eo fidelitati vestre harum serie

¹⁾ **Fületelke** falu Küküllő vármegyében.

mandamus firmiter, quatenus acceptis presentibus, et premissis sic se habentibus, predictam vineam, decimam ac alia bona allodialia iamfati Supplicantis pacifice remittere et resignare, manusque vestras, de eisdem omnino excipere, et si quid negocij cum eo habetis, id iure mediante prosequi debeatis, Secus ne feceritis, Datum Albe Julie, in festo beati Stephani regis, Anno domini 1557.

Isabella m. p.

Kivül: Egregio ac Agili **Thome Mihalfij de Koronka**, Aule nostre familiarj fideli nobis sijncere dilecto.

Eredetije papiron zárt levél alakban az erd. Muzeum kézirat-tárában (a gróf Kornisok adománya).

CCCXXIV.

Isabella királyné Udvarhely mezővárost, kivéve a török szultánnak fizetendő adót, minden adótól és rovattól örökre fölmenti. Kelt Kolozsvártt 1557. november 30-dikán.

Nos Isabella Dei gratia Regina Hungarie, Dalmatie, Croatie etc. Memorie commendamus tenore presentium significantes quibus expedit vniuersis. Quod nos cum ad nonnullorum fidelium Consiliariorum nostrum humillimam supplicacionem nobis pro parte vniuersorum Ciuium et Inhabitorum **Oppidi nostri Udwarhely** factam, tum vero vt idem Oppidum nostrum Udwarhely inhabitatoribus refercius esse, et rebus etiam temporalibus ditescere, ac in dies magis ac magis locupletari, aut augeri queat, vniuersos igitur Ciues et Incolas eiusdem Oppidi nostri a solucione quarumcuique taxarum et contribucionum nostrarum Nobis et Camere nostre prouenire debencium, excepta taxa et contribucione potentissimum Imperatorem et excelsam Portam spectante, in perpetuum clementer eximendos et supportandos duximus, imo eximimus et supportamus presencium vigore. Quocirca vobis fidelibus nostris Egregijs, Agi-

libus, Capitaneis, Judicibus Regijs, Connumeratōribus et Exactōribus quarumcunque taxarum et contribucionum nostrarum, modernis et futuris, presencium noticiam habituris, harum serie mandamus firmiter, quatenus a modo deinceps memoratos vniuersos Ciues et Inhabitatores predicti Oppidi nostri Udvarhelyi ad solutionem quarumcunque taxarum et contribucionum nostrarum, Nobis et Camere nostre prouenire debencium, cogere et compellere, aut eosdem propterea in personis, rebus et bonis eorum quibusuis impedire, turbare aut quouis modo dampnificare nunquam et nequaquam audeatis. Secus igitur non facturi, presentibus perlectis exhibenti restituti. Datum in Ciuitate nostra Colosuariensi in fesio beati Andree Apostoli Anno domini 1557.

Izabella királynénak 1558-diki megerősítő leveléből (Lásd: alább CCCXXVIII. sz. alatt).

CCCXXV.

A Maros széki főhadnagság és főbiróság nemek és ágak sorrende szerint való viseléséről szóló s 1491—1515 évekre terjedő lajstrom. Kelt 1557-ben.

Vrnak eztendeijeben ezer öt zaz hotwen het ezttendoben Lofosegrol való nemrol agrol való regestum.

Ezer Neg zaz kijlencwen eijgben iranak .

Az fő hadnagsag wolt ewrloc nemben bod agan: fő hadnagijok voltak: barcijaj gaspar, es gijalakutijak. Az fő bijrosag volt, Jenó nemben: borozlo agan. fő bijrak voltak, zentgijorgij gijorg, toth fijajj.

Ezer nijeg zaz kijlencwenket ezttendoben

Az fő hadnijagsag wolt Jenó nemben zomoro agon. fő hadnagijok voltak, barcijaj gaspar, es apaphij Lenart. Az fő bijrosag wolt, adorijan nemben pozon agan: főbijrak voltak toth fijajj

Ezer nijeg zaz kijlencwen haromban.

Az fő hadnagsag volt mijegges nemben, meggijes agan : fw

hadnijag wolt barcijajj gaspar. Az fõ bijrosag volt zabrag nemben nag agon. Fw biro wolt zancijalij gijorg.

Ezer nijg zaz kijlencwen nijgben

A fw hadnijagsag wolt adorijan nemben: telegd agan: fõ hadnagok voltak bijcak lorijnc: es pijnkolccij bernald. fõ bijrosag wolt ewrlac nemben bod agan. fw bijrak voltak, Barcijajj gaspar es gijalakwtijak.

Ezer nieg zaz kilencwen hõt eztendoben

Az fw hadnijagsag volt zabrag nemben nag agon : fõ hadnagijok voltak bijcak lorijnc: zenpalij wrakkal. Az fw bijrosag wolt mijeggijes nemben kwrt agan ffw bijrak woltak: gijalakwtijak, es cijanij lazar

Ezer nijeg zaz kijlencwen hatban

A fw hadnijagsag wolt ewrlac nemben zowat agan: fõ hadnag wolt ianosij pal fijajj: es kerelej pal. fõ bijrosag wolt Jenó nemben balasij agon. Fo bijrak voltak bijcijakek.

Ezer nijeg zaz kijlencwen hetben

Az fõ hadnagsag wolt Jenó nemben Nag agon. fõ hadnagok voltak zent gijorggij gorg, es toth miklos, A fõ Bijrosag volt adorijan nemben wacmijan agan fw Bijrak voltak gijalakwtijak.

Ezer nijeg zaz kijlencven nijolcban

Az fw hadnagsag wolt adorijan nemben pozon agon, fõ hadnagok woltak toth fijajj, Az fw Bijrosag volt ewrlac nemben eczken agon fw Bijrak Bijcak Lorinc, es Bicak magijas.

Ezer ewt zaz eijg eztendoben¹⁾

A fõ hadnagsag wolt zabrag nemben gero agan, fõ hadnagok voltak kerelej pal fijajj, marton ianos, es marton antal. es semijen nemzeti. az fõ Bijrosag volt halond nemben peter agan, fõ Birak voltak Bijcak Lorinc es tho falui andras.

Ezer ewt zaz ket eztendoben

Az fõ hadnijagsag wolt halond nemben halond agan, az fw

¹⁾ Itt az író tévedéséből egy év (1500) kimaradt. Mely nemek és ágak maradtak ki ennek következtében a lajstromból s a hivatalviselés sorrendjében mily zavar történt, kitűnik az ezen a lajstrom végére tett jegyzetemből, illetőleg az ott látható táblás kimutatásból.

hadnagijok woltak Barcijaij gaspar, gijalakwtijak, es simijen fijaij. Az fõ Bijrosag megies nemben dudor agan, fõ Bijrak woltak Bijcijak fijaij, gijalakwtij mijal, es pijnkolcci bernald.

Ezer ewt zaz harom ezttendoben

Az fõ hadnagsag volt ewrloc nemben zeprod agan. Az fõ Bijrosag Jenõ nemben zomoro agan.

Ezer ewt zaz negij ezttendoben

A fw hadnagsag volt Jenõ nemben Borozlo agan, fõ hadnijag volt toth miklos felesege wtan. Az fw Bijrosag Adorijan nemben waij agan.

Ezer ewth zaz ewth ezttendoben

Az fõ hadnijagsag wolt mijeggijes nemben kwrt agan fw hadnagijok woltak Barcijaij gaspar es gijalakwtijak. Az fõ Bijrosag volt abram nemben, karacijon agan, fõBijro Apathij lenard.

Ezer ewt zaz hath ezttendoben

az fõ hadnagsag wolt adorijan nemben wacmijan agan fw hadnagijok woltak gijalakwtijak, Az fõ Bijrosag wolt ewrloc nemben seprod agan, fw Bijro volt Balasij Istwan.

Ezer ewth¹⁾ heth ezttendoben

Az fõ hadnijagsag wolt abram nemben wij agan hadnagok woltak kereleij pal fijaij, Az fõ Birozag wolt halond nemben halond agan fõ Bijrak woltak, Semijen gijalakwtij Mijal, Barcijaij gaspar.

Ezer ewth zaz nijolc ezttendoben

Az fw hadnagijsag wolt halom nemben Naznan agan az fõ hadnijag Lazar Andras, Az fõ Bijrosag wolt meggijes nemben gijaros agan, fõ Bijro volt Apathij Lenart, marton Janos, marton Antal

Ezer ewth zaz kijlencben

A fõ hadnijagsag wolt ewrloc nemben eczken agan, fw hadnagijok woltak az Bijcijakek, fw Bijrosag wolt Jenõ nemben waij agan.

Ezer ewth zaz tijz ezttendoben

A fw hadnijagsag wolt Jenõ nemben Balassij agan, fõ hadnagijok woltak, Bijcijakek, es gijalakwtijak, Az fw Bijrosag adorijan nemben telekd agan, fw Bijrak Bijcijakek.

Ezer ewth zaz thijzengij ezttendoben

Az fõ hadnijagsag wolt meggijes nemben gijaros agan, had-

¹⁾ Az írõ kifelejtette a **zaz** (száz) szót.

nijag Apathij lenart, Az fő Bijrosag abram nemben gerw agon, az fő Bijrak Barcijaij gaspar, gijalakwtijak.

Ezer ewth zaz tijzenket ezttendoben

Az fő hadnijagsag adorijan nemben aija¹⁾ agan. Az fő Bijrosag ewr-loc nemben zowath agon, fő Bijro, miko peter.

Ezer ewth zaz tijzen harom ezttendoben.

Az fő hadnijagsag abram nemben karacijon agon fő hadnijag Apathij Lenarth. Az fő Bijrosag halond nemben naznan agan, fő Bijrak Lazar Andras, Bijcijakek

Ezer ewth zaz tizen nijeg ezttendoben

A fő hadnijagsag halond nemben peter agan, Az fő Bijrosag megijes nemben megijes agan. Bijro Barcijaij gaspar.

Ezer ewth zaz tijzenewtben

Az fő hadnijagsag wolt megijes nemben kwrt agan, fő hadnagijok woltak Barcijaij gaspar es gijalakwtijak²⁾.

¹⁾ Igy irva tisztán; holott bizonyos, hogy az Adorján nem ezen ága nem más, mint az, a melyet írónk maga 1504-re **Waij** ágnak nevez, s melyet más lajstromaink is **Waija** ágnak neveznek, s melynek nevét tartotta fön a Maros széki **Vaja** falu.

²⁾ Ezen lajstrom az író terve szerint 24 évre szól, a mely idő alatt a 6 székely nem 24 ágának mindenkinek egyszer egyszer kellett viselnie mind a őhadnagyságot, mind a főbiróságot. 1491-től 1514-ig kellene ezen cyclusnak terjedni, s hogy mégis az író az 1515-diki évet is följegyezte, annak egyedüli oka az, hogy tévedésből az 1500-dik évet ki találta felejtetni jegyzékéből s hibáson számította 24-dik évnék az 1515-dik évet. Épen e miatt történt az is, hogy ezen lajstromból, mind a hadnagyság, mind a bíróság viselésének sorában, egy egy ág kimaradt. E hiányt azonban könnyen pótolhatjuk, sőt a kihagyás miatt megzavarodott sorrendet is teljesen helyreállíthatjuk. Jegyzékünk szerint ugyanis 1491-től 1514-ig a 6 nemnek négyszer egymás után, mindig más más ágával, így kellett következni:

Főhadnagyságra:	Főbiróságra:
Örlöcz	Jenő.
Jenő	Adorján.
Medgyes	Ábrán.
Adorján	Örlöcz.
Ábrán vagy Zábrág	Halom.
Halom, vagy Halond	Medgyes.

A nemek ezen sorrendje egyezik az 1548-diki lajstrommal is (Lásd CCXC. sz.) azzal a különbséggel, hogy ott a hadnagyságra a Halom, a bíróságra a Meggyes nem van legelsőnek fölvéve s azután következnek a többi nemek éppen lajstromunk sorrendje szerint. — Hogy a lajstromunkban előjövő nemeket és ágakat egy pillantással áttekinthessük s így meggyőződhesünk, hogy a 6 nem és 24

ág neve ezen és az 1548-diki lajstromban egyezik, de azért is, hogy az író gondatlansága miatt elkövetett hibát teljesen kijavítva láthassuk, jónak láttam a nemek és ágak 24 évi sorrendjét lajstromunk alapján következő táblázatba foglalva előterjeszteni:

	Főhadnagyság					Főbíróság				
1491.	Örlöcz	nem	Bod	ága	–	1491.	Jenő	nem	Boroszló	ága
1492.	Jenő	„	Szomorú	„	–	1492.	Adorján	„	Poson	„
1493.	Medgyes	„	Megyes	„	–	1493.	Ábrán	„	Nagy	„
1494.	Adorján	„	Telegd	„	–	1494.	Örlöcz	„	Bod	„
1495.	Ábrán	„	Nagy	„	–	1495.	Halom	„	György	„
1496.	Halom	„	György	„	–	1496.	Medgyes	„	Kürt	„
1497.	Örlöcz	nem	Szovát	ága	–	1497.	Jenő	nem	Balási	ága
1498.	Jenő	„	Nagy (helyesen Uj)	ág		1498.	Adorján	„	Váczmán	„
1499.	Medgyes	„	Dudor	ága	–	1499.	Ábrán	„	Uj	„
1500.	Adorján	„	Poson	„	–	1500.	Örlöcz	„	Eczken	„
1501.	Ábrán	„	Gerő	„	–	1501.	Halom	„	Péter	„
1502.	Halom	„	Halom	„	–	1502.	Medgyes	„	Dudor	„
1503.	Örlöcz	nem	Seprőd	ága	–	1503.	Jenő	nem	Szomorú	ága
1504.	Jenő	„	Boroszló	„	–	1504.	Adorján	„	Vaja	„
1505.	Medgyes	„	Kürt	„	–	1505.	Ábrán	„	Karácson	„
1506.	Adorján	„	Váczmán	„	–	1506.	Örlöcz	„	Seprőd	„
1507.	Ábrán	„	Uj	„	–	1507.	Halom	„	Halom	„
1508.	Halom	„	Náznán	„	–	1508.	Medgyes	„	Gyáros	„
1509.	Örlöcz	nem	Eczken	ága	–	1509.	Jenő	nem	Wajj (helyesen Wij)	
1510.	Jenő	„	Balási	„	–	1510.	Adorján	„	Telegd	ága
1511.	Medgyes	„	Gyáros	„	–	1511.	Ábrán	„	Gerő	„
1512.	Adorján	„	Vaja	„	–	1512.	Örlöcz	„	Szovát	„
1513.	Ábrán	„	Karácson	„	–	1513.	Halom	„	Náznán	„
1514.	Halom	„	Péter	„	–	1514.	Medgyes	„	Medgyes	„

Eredetije pergamenen a gr. Rhédey család levéltárában Kolozsvártt. Hátára jegyezve más kézzel, a XVI-dik század végére mutatató írással: „Az Sczitiijából be yeot zekelijeoknak Eleijreol valo ijecces.” – Az eredetiről, mely a m. történelmi társulat 1868-dik évi első vidéki gyűlése alkalmával fedeztetett fel, az én másolatom után közzé tette gr. Lázár Miklós, az ezen lajstromban előforduló Maros széki főtisztekre és családokra vonatkozó becses jegyzetekkel, Századok. II. évf. 1868. 673—692 l.

CCCXXVI.

Barabási Balázs és Bene Gergely jelentik Izabella királynénak, hogy parancsa értelmében nemes Forró Klárát, Bölöni Illési Kozma nejét, tizenötöd napra a királyné széke elébe megidéztek. Kell Bő-lönben, 1558. május 8-dikán.

Serenissima domina domina nobis Graciosissima, Post fidelem seruiciorum nostrorum perpetuorum Commendacionem, Juxta mandata Vestre Serenissime Maiestatis feria sexta proxima post dominicam Cantate, Accessimus ad Nobilem Claram forro consortem condam Egregij et Agilis **Cosme Illesij de Bewlen**, cum In ibicione, Inhibuimus eam, ac euocauimus ad quintum decimum diem, diei prenotati ad sedem Maiestatis Vestre Serenitatis vnacum literis Sentencionalibus, Execucionemque nostram fide nostra mediante Rescripsimus. Datum ex Bewlen, die Prenotato Anno domini 1558.

Eiusdem Maiestatis Vestre fideles
Blasius Barrabassij et
Gregorius Bene de Bewlen.

Kivülről: Serenissime domine domine Isabelle, dei gracia Regine Hungarie, Dalmachie, Croachie etc. domine nobis graciosissime.

Eredetije papiron az erd. Muzeumban (Mike Sándor gyűjt. I. köt.)

CCCXXVII.

Izabella királyné Csík-Szereda mezőváros lakosait, a török szultán részére fizetendő adót kivéve, minden adó és rovatal fizetésétől örökre fölmenti. Kelt Tordán, 1558. augusztus 5-dikén.

Nos Isabella dei Gratia Regina Hungariae Dalmatiae Croatiae etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes qui-

bus expedit universis. Quod Nos cum ad humillimam fidelium nostrorum **universitatis potiorum Siculorum** supplicationem per cos pro parte universorum Incolarum **Oppidi nostri Csik Szereda**¹⁾ nostrae factam Maiestati, tum vero habentes respectum complurium damnorum, quae iidem variis temporibus, mutationibus et hisce tumultibus bellicis recepisse dicuntur. Eisdem igitur incolas et universos inhabitatores dicti Oppidi nostri Csijk Szereda ab omni censuum, taxarum et contributionum nostrarum ordinariarum et extraordinariorum subsidiorumque et lucri Camerae nostrae solutione, excepto quidem tributo Potentissimi Imperatoris, vel subsidio ad excelsam Portam fiendo et exolvendo, perpetuo eximendos duximus et supportandos, imo eximimus et supportamus praesentium per vigorem. Quamobrem fidelibus nostris Egregiis et Agilibus Capitaneis Comitibus Judicibus Regiis et aliis Praefectis et Officialibus nostris, necnon Dicatoribus et Exactoribus atque Connumeratibus quarumcumque taxarum et contributionum nostrarum ordinariarum in Sedibus nostris Siculicibus Csijk et Gyergyo modernis scilicet et futuris, praesentium notitiam habituris, harum serie mandamus firmiter, ut a modo deinceps praefatos Incolas et Inhabitatores dicti Oppidi nostri Csijk Szereda ad nullam prorsus taxarum seu contributionum nostrarum ac subsidiorum et lucri Camerae nostrae solutionem, excepto tamen ut praemissum est tributo potentissimo Imperatori exolvendo ac subsidio ad excelsam Portam fiendo, cogere et compellere praesumatis, sed praescriptam gratiosam exemptionem nostram ipsis Oppidanis nostris observare et observari facere modis omnibus debeatis et teneamini. Secus nullo modo facturi, praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in Oppido nostro Thorda feria quinta proxima ante festum transfigurationis domini Anno ejusdem Millesimo Quingentesimo Quinquagesimo Octavo.

Joannes Sigismundus.

Ezen kiváltságlevelet átírta és megerősítette Rákóczi Zsigmond 1606. nov. 14-dikén, Báthori Gábor 1608. maj. 10 dikén, I. Rákóczi

¹⁾ Kitészik ezen oklevélből, hogy Csik-Szereda, melynek ennél régebb kiváltságlevele ma nincs, már 1558 előtt is város volt. — Igen hihető, hogy Csik-Szereda is, mint a többi székely földi városok, Zsigmond királytól kapta szabadságait, ki Torjávára (a mai Kézdi-Vásárhely) részére 1427-ben adott kiváltságlevelében mondja, hogy mind egyik székely székben van bizonyos szabad ággokkal fölruházott városa. Lásd fentebb CII. sz.

György 1635. dec. 19-dikén, II. Rákóczi György 1649. oct. 30-dikán. Ezen átiratokat a gy.-fejérvári káptalan levéltárában lévő eredeti példányok után átirta és megerősítette Apafi Mihály Radnóthon 1670. július 10-dikén. Ez utóbbi átirat pergamenen függő pecséttel megvan Csik-Szereda mezőváros levéltárában. Ebből közlöttem ezen oklevelet Benkő Károly, Csik, Gyergyó és Kászon. II. rész 4—6 l.

CCCXXVIII.

Izabella királyné megparancsolja Udvarhely szék tiszteinek és közönségének, hogy Udvarhely mezőváros lakosait, régi kiváltságaik ellenére, vendégek tartásával, a szék által a királyi udvarba küldött követek uti költségének hordozásával, a szék tisztjei részére fizetendő birságokkal s más törvényteleniségekkel terhelni ne merjék. Kelt Gyula-Fejérvártt, 1558. october 8-dikán.

Isabella Dei gratia Regina Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. Fidelibus nostris Egregijs, Agilibus, Judicibus nostris Regijs, necnon Capitaneis, Judicibus, Senioribus, Primoribus et vniuersitati potiorum Sicularum Sedis nostrae Siculicalis Vduarhely, Salutem et gratiam. Ex supplicatione et querelis fidelium nostrorum vniuersitatis Incolarum et Inhabitorum **Oppidi nostri Siculicalis Vduarhely** intelleximus, qualiter ipsi contra priuilegia, Jura, libertates et antiquas receptas eorum consuetudines, quibus ipsi a temporibus diuorum quondam Hungariae Regum vti, fruique debuissent, ad diuersa onera sufferenda, ad hospitum exceptiones, ad praestandas viaticas expensas nuncijs vestris per vos ad Maiestatem nostram in aliquibus negotijs missis, et birsagiorum solutionem, dum videlicet aliquis illorum coram Iudice et iuratis Oppidi illius iuridice agrauatus extiterit, vobis fiendam, et alia multa arctarentur et compellerentur. Et quia nos ipsos Incolas et Inhabitores illius Oppidi nostri Vduarhely in eisdem libertatibus, iuribus et antiquis receptis consuetudinibus, quibus antea vsi sunt, clementer conseruare volumus, nolentes vt ipsum Oppidum nostrum ruinam et desolationem patiat, sed potius multitudine Incolarum augeatur, mandamus fi-

delitibus vestris et vestrum singulis harum serie firmissime, vt dictos Ciues et Incolas annotati Oppidi nostri Vduarhelly contra eorum antiqua Jura, libertates et antiquas receptas consuetudines, ad praemissa vel alia quaelibet onera sufferenda, et ad solutiones birsagiorum vel alias insolitas exactiones cogere et compellere non debeatis, nec sitis ausi modo aliquali, Secus gratiae nostrae sub obtentu non facturi, praesentibus perlectis exhibenti restituti. Datum Albae Juliae Sabbatho proximo post festum beati Francisci confessoris Anno Domini 1558.

Báthori Zsigmond fejedelemnek 1595. dec. 24-én kelt megerősítő leveléből.

CCCXXIX.

Izabella királyné átírja és megerősíti János királynak Felvincz mezőváros részére az Aranyos széki Hidas, Csákó és Örményes helységek fölött lévő erdők használat megítélő, 1538 ban kelt levelét. Kelt Gyula-Fejérvártt, 1558. october 27-dikén.

Nos Isabella Dei gratia Regina Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit vniuersis. Quod pro parte et in personis fidelium nostrorum Ciuium et inhabitatorum vniuersorum **Oppidi nostri Siculicalis Felvincz** exhibitae sunt nobis et praesentatae quaedam literae Serenissimi condam Principis domini Joannis Regis Hungariae, mariti nostri multum desideratissimi adiudicatoriae, in simplici papiro patenter confectae, Sigilloque suo in inferiori earum margine ab intra impressue communitae, continentes in se quandam iudiciariam ipsius Domini Regis deliberationem super remissione vsus **Syluarum Siculicalium supra possessiones Hidas, Chako et Ewrmenyes in Sede Siculicali Aranyos** existentes habitarum. Supplicatumque extitit Maiestati nostrae in personis quorum supra, vt nos easdem literas memorati domini Regis adiudicatorias, ac iudiciariam commissionem eiusdem in ipsis literis denotantes, annotatis Ciuibus

et incolis dicti Oppidi nostri Felvincz, haeredibusque et posteritatibus ipsorum vniuersis, praesentibus literis nostris perpetuo valituras approbare, ratificare et roborare dignemur. Quarum tenor talis est. Nos Johannes dei gracia stb. (Lásd fontebb 1538-ra **CCLXXIII. sz.**) Nos igitur praemissa supplicatione, nostrae pro parte et in personis annotatorum Ciuium et inhabitatorum dicti Oppidi nostri Siculicalis Fel Vincz, modo quo supra porrecta Reginali Maiestati, exaudita, praescriptas literas dicti condam domini Regis adiudicatorias, simul et iudiciariam eiusdem deliberationem et commissionem in ipsis literis specificatam, quoad omnes earum continentias, clausulas et articulos approbauimus, roborauimus, et ratificauimus imo approbamus, roboramus, et ratificamus, eisdem eorumque haeredibus et posteritatibus perpetuo valituras, Harum nostrarum, Sigillo nostro, quo vt Regina Hungariae vtimur, impressiue communitarum vigore et testimonio literarum. Datum in Ciuitate nostra alba Gyula vigesima septima mensis Octobris, Anno domini 1558.

Izabella e levelét átirta és megerősítette Báthori Kristóf 1576. máj. 5-dikén, Báthori Kristóf levelét ismét átirta és megerősítette Báthori Zsigmond 1585. apr. 4-dikén, kinek megerősítő levele megvan a gyula-fejérvári káptalan levéltárában (Liber Regius I. Sigismundi Bathori). — Innen vett másolata megvan az erd. Muzeum kéziratárában (Jos. Com. Kemény Diplom. Transs. Appendix X. köt. 205. sz.)

CCCXXX.

Izabella királyné megparancsolja Udvarhely szék tisztjeinek és közönségének, hogy Udvarhely mezőváros lakosait semmi terhek hordozására és szolgálattételre ne kényszerítsék, a közös erdők használatában ne háborgassák, s a város fölött semmi hatóságot gyakorolni ne merjenek. Kelt Gyula-Fejérvárt 1558. november 10-dikén.

Isabella dei gracia Regina Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Fidelibus nostris **Egregijs et Agilibus Judicibus nostris Regijs, necnon Capitaneis, Senioribus, Primoribus et vniuersitati pociorum**

Siculorum Sedis nostre Siculicalis Udwarhely Salutem et gratiam. Ex querelis et iterata supplicatione fidelium nostrorum vniuersorum Ciuium et Incolarum **Oppidi nostri Siculicalis Udwarhely** intelligimus, qualiter essent plerique ex vobis, qui non curato priori mandato nostro ad vos dato ipsos contra libertates aliorum liberorum Oppidorum nostrorum ad diuersa onera in medium vestri sufferenda arctare et compellere non cessarent, nec eisdem syluas communes, quibus antea vsi sunt, vtendas permetterent, in despeccionem mandati nostri manifestam, quod nos a vobis, et presertim ab illis, qui se mandatis nostris opponere conantur, displicentissimo accepimus animo. Et quia nos dictum Oppidum nostrum Udwarhely in ijsdem libertatibus, quibus alia libera nostra Oppida vtuntur, conseruare volumus, nec eosdem iurisdictioni vestre subesse permittemus, mandamus fidelitati vestre et vestrum singulis firmissime, vt a modo deinceps ipsos Ciues et Incolas dicti Oppidi nostri Udwarhely contra iura et libertates aliorum Oppidorum nostrorum, ad queuis onera et seruicia in medium vestri exhibenda arctare et compellere non debeatis, Syluasque liberas, quibus antea vsi sunt, eisdem vtendas permittere, ac Iudices nostri Regij in medio eorum pro tempore constituti, iuxta veterem ipsorum consuetudinem iurisdictionem in medio ipsorum exercere, sontes punire, ac eosdem Ciues et Incolas iuxta presens mandatum nostrum in premissis contra quosuis tueri, protegere ac manutenere debeatis et teneantur, autoritate nostra presentibus ipsis in hac parte attributa, iureque et iusticia mediante. Secus sub graui pena indignacionis nostre non facturi, presentibus perlectis exhibenti restituti. Datum Albe Julie decimo die mensis Novembris Anno domini 1558.

Isabella m. p.

Gr. Kemény József által Bécsben 1822. hiteles másolatról vett másolat után, ily czimű gyűjteményből: Jos. Com. Kemény Collectanea diplomatico-hist. rerum Hung. et Trans. Tom. V. (a m. tud. Akadémia kéziratárában).

CCCXXXI.

Az 1559-ben június 12-re hirdetett gyula-fejérvári országgyűlésen a székelyek folyamodására hozott s az ő viszonyaikat szabályozó végzések. Kiadva Izabella királyné és II. János király nevében Gyula-Fejérvártt 1559. augusztus 14-dikén.

Deliberationes seu Articuli per Sacras Maiestates Hungarie Dalmacie, Croacie etc. super Supplicationibus dominorum Siculorum in comicijs Albe Julie, ad diem duodecimum Junij celebratis confecti, Anno domini 1559.

Cum Sacre Maiestates, inter Reliquos fideles subditos suos, dominos Siculos in clementi et benigno respectu semper habuerint, et ipsorum Libertatibus conseruandis fauerint, nunc quoque Supplicem Libellum per ipsos ablatum fauenter complectuntur, et Illos ipsos in suis Iuribus et antiquis libertatibus, quantum pro temporis ratione fieri poterit, conseruare statuerunt,

Cum autem Inquisicioni et perlustracioni fiende, Ilii ipsi Siculi causam prebuerint, propterea Quod relictis Articulis, in Generalibus comicijs Thorde super impositione Taxe florenorum duodecim Millium pro solita consuetudine sua, Inquilinos proprios primos Siculi supportatos habuerunt, et promiscuam plebem contribucione Integra, florenum vnum et denarios quinquaginta faciente, onerauerunt, atque ob id promiscua plebs Siculorum sepius Sacris Maiestatibus questa est, itaque libuit communicato consilio cum dominis consiliarijs suis, et Regni, vt quemadmodum Inquisicio in vtraque Sede Maros et Wdwarhel per delectos ad id viros peracta est, ita etiam exactio per illos ipsos fieri debeat, non possunt enim Illis Sacre Maiestates, quoquomodo parcere, cum reliquis Sedibus non pepercerint, Tamen in posterum eiusmodi Inquisiciones et perlustraciones, inter ipsos nullomodo fient, si ipsi causam non prebuerint, sed intra limites suos permanere et consistere statuerint, quinocius primos vnacum primipilis Illis videlicet qui iuxta veras Radices, ex Auis et Atais primipilis descenderunt, et quorum Maiores tempore eciam dredecessorum Regum Hungarie, Diui Matthie et Aliorum, probe

et Strenue militarunt, et sanguinem fuderunt, nequaquam in posterum dicabuntur, imo in Antiquis libertatibus illesi, milicie et Belligeracionibus seruabuntur, Quos sacre Maiestates certis temporibus perlustrari facere, et Illorum Militares Apparatus eciam pernoscere volunt,

Emittentur autem ad singulas Sedes, viri digni et fideles, qui singulis possessionibus portas connumerabunt, et pro Instructione Illis per Sacras Maiestates danda, Inquilinos seruos, et communem plebem Sicularum fideliter et recte connumerabunt.

Quantum ad Belligerandum et Expeditionem Militarem attinet, Siculi parabunt se se et mouebuntur, quemadmodum domini Regnicole decreuerunt, et Necessitas Regni postulauerit id quod ex litteris sacrarum Maiestatum super ea re ad ipsos mittendis clarissime cognoscent, et mouebunt, vel in totum vel ex parte, pro Litterarum Regiarum tenore,

Oppida Siculicalia, ab Alys Siculis Auulsa sunt, illa enim contributionem reddere coguntur ad necessitatem Excelse porte, nec possunt duplici onere premi, et sane placuit Sacris Maiestatibus illa Oppida in suis Libertatibus conseruari, quemadmodum clementer fauent Libertatibus Reliquorum Sicularum vniuersis,

Judicibus Regijs Officia conferentur, vt consuetudine laudata et dignitate Sacrarum Maiestatum conueniente, in singulis Sedibus vtantur, nec mulcte aut Birsagia pro Arbitrio Officialium exigi permittuntur, neque tamen Illos ita negligi Sacre Maiestates paciuntur, vt aut prouentibus quoquomodo priuentur aut inter ceteros, parui habeantur, flottipendanturque, quia enim Sacre Maiestates palam vident, et ex testimonys singularum Sedium sub fide productis aperte collegunt Judices Regios inter Reliquos Status Sicularum Negligencius haberi, nec onerum Birsagialium dignam portionem, vt par et conueniens esset, et Officiales principum optimo Jure mererentur, illis Administrari, statuerunt itaque vt deinceps Judices Regij in singulis Sedibus Siculicalibus in honore et existimacione digna habeantur, et in eo sint respectu, quo principis dignitas vere aperte, et in solidum elucere possit, persona enim sue et dignitatis Sacre Maiestates precipium respectum haberj volunt,

Itaque Judex Regius, personaliter, si in seruiijs Sacrarum maiestatum vel Regni occupatus non fuerit, Judicij publicis omnibus interesse debbit, si vero ipse in persona sua, propter serui-

cia Regia aut Regni, vel alia certa impedimenta et rationes interesse non poterit, Substitutum Alium quempiam loco suo deligere debeat.

Sontes autem, et Maleficiarij, per leges publica sententia condemnati, pro consuetudine Regni, et deliberatione dominorum Regnicolarum, vltimo supplicio affici debebunt, nec pactacionibus vllis eliberabuntur, nisi forte gracia principis succurrerit.

In Birsagys furum homicidiorum, fornicacionum, Adulterij effusionis sanguinis, Mutillacionum Membrorum, periuriorum, percussorum liuida membra generancium, Judex Regius in singulis **Sedibus, Maros, Wdwarhel, Aranyas, Chyk Gyrgijo kijzdi et orbaj**¹⁾ habiturus est integram mediam partem, Reliquam vero integram mediam diuidant inter se Capitaneus, Judex Sedis et Assessores pro consuetudine illorum.

Item in omnibus Prouentibus, Birsagialibus videlicet Appellationum, Inuasionis domorum et Aliorum omnium Actuum potenciariorum et Sentencijs capitalibus, ac Alijs eciam ad summam integram vnus floreni, et supra se extendentibus, Judex Regius in singulis Sedibus habiturus est integram mediam partem,

Pignora pro Birsagijs accepta estimari debebunt, et si amplius valuerint, quam Birsagium esset, si redimi non possunt, Judex post triduum pro se redimere poterit, valorem tamen excedentem reffundere debeat et teneatur,

Deliberatum est preterea Quod Restancias vniuersas exigit Judex Regius cum Capiteo et Iudice Sedis.

Item Quod Judex Regius Prouentus seu Birsagia sua, qualiacumque, simul cum Iudice quartali exigere et leuare possit, qui quidem Judex, si cum Iudice Regio venire recusauerit, Judex ipse Regius eciam sine Iudice quartali sua Birsagia exigendi habeat potestatem.

Ceterum Judex Regius, ad quamcumque possessionem diuerterit, honeste excipiat et libere vbicumque voluerit agere possit suis tamen Sumptibus et expensis viuat, citra lesum populum comunem, aut alium quempiam.

In negocio tamen Salis, et Mulctis seu Birsagijs vectorum Sallium Antiquus modus obseruetur, cuius Birsagium soli Iudici Regio cedit,

Quod si forte offensio aliqua illegittima per Iudices Regios contingat, volunt illos Sacre Maiestates Juri stare oportere, in Illa

¹⁾ Sepsi szék kimaradt, alkalmasint csak a leirő figyelmetlenségéből.

Sede, vbi offensio per illos facta est, instar comitum singulorum Comitatum, inter Nobiles, vbi si comites deliquerint, statim iudicari consueuerunt, Appellacio tamen maneat integra, vtrique parti, ad Sacras Maiestates fienda.

Quoniam in Iudicio comprobatum est Primores Siculos ab ipsis primipilis non tantum in Tribus Sedibus, sed etiam in Reliquis Decimas exegisse, deliberatum est itaque, vt Sacris quoque Maiestatibus veras decimas reddere debeant.

Permittunt eciam Sacre Maiestates clementer, vt equi itinerantibus hinc in Moldawiam, vel ex Moldawia vsque ad Maiestates Sacras, citra literas et mandatum illarum minime dentur, sed vbi littere Maiestatum sacrarum fuerint, parcere illis in hac re nullo modo possunt, licet non nisi in Arduis Rebus et eiusmodi Negocijs onerare conabuntur.

Deriuacionem Aque per officialem Arcis Georgen factam in dispendium eorum, valde magnum, Sacre Maiestates quamprimum intelligent ab officiale et rectificare contendunt, ita vt de hac re queri nequeant.

Cum Moldauis et Transalpinensibus illacionem damnorum, et Abactionem pecorum, Bouum equorum interceptionem, et tot violencias Sacre Maiestates ita sopire, et conciliare statuerunt, vt vtrinque et hinc e Transsylvania et Moldauia, et Regno Transalpensi controuersie et rapine conquiescant.

Porro quoniam Siculi Priuilegia nulla prodixerunt, Sacre Maiestates ipsis priuilegia dare, vel confirmare non possunt, Statuerunt tamen clementer Bonum ordinem presentibus Articulis conscribere, et Illis sub sigillo concedere, et ita rem temperarunt, quantum quidem fieri potuit, vt inter tot Rerum difficultates, tum necessitatis publice conseruacionis et Regni, tum libertatis eorum retinende clementem rationem habuisse dinoscantur.

Articulos vero presentes, mandant Sacre Maiestates Illesos Inuiolatos in omnibus punctis et clausulis futuris temporibus semper in solidum obseruari, In cuius euidens Robur et Testimonium Chyrographo et Sigillo Autentico munire Illos voluerunt Date Albe Julie 14 die Mensis Augusti Anno domini Millesimo Quingentesimo quinquagesimo Nono.

II. János király 1562-diki átiratából, mely eredetiben megvan az erd. muzeum kéziratárában (Jos. Com. Kemény Godex Authon-

ticus Articulorum Diaetalium Transilv. Tom. I.) — Ugyenezen gyűjteményben megvan ezen 1562-diki átiratnak, mely Maros-Vásárhely város számára adatott ki, egykorú magyar fordítása is, a berekesztés egy pár utolsó sorának és így az átirat keltének is hijával. — Ezen utóbbi példányból adta ki ezeket az 1559. június 12-re hirdett gyula-fejérvári országgyűlésen hozott végzéseket gr. Mikó Imre, Erd. tört. adatok III. köt. 265, 1. Az ő kiadásában azonban ezen országgyűlés ideje hibásan van september 12-dikére helyezve, s maga az átirat kelte is, a latin eredeti hiteles példányból kiegészítve, mely, mint alább 1562-re közlöm, kétségtelenül 1562-ben kelt, az összevonva irt Secundo szónak Sexto-val való összetévesztése következtében, tévedve van 1566-ra téve.

CCCXXXII.

A székelyek törvénykezésbeli szokásos törvényeinek följegyzése, 1559-ből.

1559. Articuli reformati de consuetudine Dominorum Siculorum in iudicijs obseruari soliti

Item quod tempore restitutionis alicuius haereditatis iam ad iudicata pars aduersa ammoneri debet, et alias nullius vigoris ipsa statutio habebitur.

Item, Quod dum aliqui illorum ratione haereditatis Siculicalis alterum in Causam convenire volunt, extunc is primum de alijs fratribus suis respondere tenebitur, ut illum in causam minime conveniat.

Item, Suspicio furticinij contra liberam personam, iuramentum solius personae est. Si vero talis persona alioque tempore tali causa intercepta fuisset, tunc habebit ad expurgandum se, tertio se, iuramentum ad expurgandum se.

Item, Dos et res paraphernales Primorum Siculorum facit florenos 24, dos consortis Primipili facit florenos 12, Dos iunioris Siculi facit florenos 3.

Item, vivente genitore causam amissam filius suscitare nequit.

Item, Calumnia facit, in medio Siculorum marcas 24 et amissionem Causae.

Itera, Quod tota hoc est in integra possessio actum potenciarium exercens convincetur de tanto, sicut tres personae actum potenciarium exercentes, nam tres personae de una integra possessione semper respondent.

Item, Si una persona in offensam alicuius Iudicis introiret, vulgo „belé lépjék", conuincitur in tribus marcis, si vero integra possessio, tunc novem marcis conuincitur.

Item, Occupatio terrarum non ultra se extendit, quam 12 marcas in summum, aliquando tres, nonnunquam sex, aliquando novem, et sic vsque duodecim, iuxta iugerorum quantitatem.

Item, Inuasio domus, necnon potencia in itineribus facta et inuasio ad aratrum facit marcas 24, totidem florenos facientes, coram domino Vaiuoda. Nam in medio ipsorum Siculorum una marca ad denarios 50 pensatur.

Item, violatio Sedis Iudiciariae facit marcas 24.

Item, prohibitio iudicis facit marcas 3, si scilicet vna possessio illum violabit. Si tamen singula persona prohibetur, marcam 1.

Item, actus potenciarium in ablatione equi aut pecudis facit marcas 12.

Item, scissura unius iuncturae facit marcas 12.

Ruptura costae facit totidem.

Vulnus facit totidem.

Ictus gladij facit marcas 12.

Item, astatio falsi termini in Transsilvania facit florenos 33.

Nemen Ked¹⁾ apud Siculos

Igaz tévő Biró apud Hungaros

} Homo Regius vel Vaiuodalis

Heydendorff Mihaly gyűjteményéből vett másolata Trausch Ferencz József gyűjteményében, a brassai ev. gymnasium könyvtárában.

¹⁾ A **Ked** czim nem más mint **Keed**, **Kegyed**, **Kegyvelmed**. Előfordul e czim mint a Csík széki kapitányok és birák népies czime, „qui dicuntur secundum consuetudinem Regni in vulgo **nomen Ked**” egy 1496-diki csiki oklevélben, melyet mult századi másolat után közölt Benkő Károly, s ő utána közlöttem én is főntebb **CCXIII. sz.** — Ezen oklevélben, mint látjuk, in vulgo **nomen Ked**, s alább ismételve Primipili, vulgo **nomen Kedd** áll ugyan: azonban most már,

CCCXXXIII.

II. János király Maros-Vásárhely mezőváros lakosait, más szabad királyi városok módjára, az ország minden rendes birái hatósága alól, az egyházi törvényszéket illető ügyek kivételével, fölmenti; úgy hogy a városi lakosok minden ügyei a város törvényszéke előtt folyjanak, s feljebbezés esetében egyenesen a királyi udvarhoz, vagy vajdához vitessenek föl. Kelt Kolozsvártt, 1560. november 21-dikén.

Nos Joannes Secundus Dei Gratia electus Rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit vniuersis. Quod nos cum ad nonnullorum fidelium nostrorum humillimam supplicationem Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis et consideratis fidelitate ac fidelibus obsequijs fidelium nostrorum Prudentum ac Circumspectorum Judicis, Juratorum Ciuium, ac vniuersorum Inhabitantium **Oppidi nostri Zekel Wasarhely**, quibus ipsi se apud Nos, ac defunctam quondam Reginalem Maiestatem dominam Genitricem nostram charissimam pie memoriae semper gratos, et acceptos reddere studuerunt, Ob hoc volentes Nos quoque ipsos Ciues et inhabitatores dicti Oppidi nostri Zekel Wasarhely speciali gratia et fauore nostro Regio prosequi benigne, quo ad fidelitatem nostram deuinctiores redderentur, eosdem a Jurisdictione, et iudiciaria potestate, seu iudicatu quorumcunque Judicum Regni nostri ordinario- rum, exceptis causis forum acclesiasticum concernentibus, **instar aliarum liberarum Ciuitatum nostrarum** clementer eximendos, et

miután az 1559-diki szokásos törvények jegyzékében a **Nemen Ked** czimet olvashatjuk, nem lehet kételkednünk, hogy az 1496-diki oklevélben is eredetileg vulgo (azaz magyarul) **Nemen Ked** állott s a **Nemen** szó hibásan volt olvasva és átírva **nomen** alakban. — A **nemen Ked** ősrégi székely czimet érthetjük, ha tudjuk, hogy a székelyek közt a töemberek és lófők a tisztségeket, hadnagyságot, bíróságot, még 1559 ben is nemek és ágak szerint osztották és viselték, s ha elgondoljuk, hogy törvényes ügyekben a király vagy vajda emberei (homo Regius vagy Vaiuodalis) a székely földön még ezen ideig mindig az illető szék-beli főember vagy lófő szokott lenni.

supportandos ac nostro duntaxat Judicatu obnoxios et subijciendos fore statuimus, ita vt vniuersae et singulae causae Judiciales, quomodocunque et per quoscunque mouendae, in conspectu Iudicis et Juratorum Ciuium praedicti Oppidi nostri Zekel Wasarhely assumantur, discutiantur, et adiudicentur, et nisi Appellatio per alterutram partem interueniat, fine debito terminentur. Quia vero plebs promiscua in longo processu causarum se se exhaurire, et absummere, ac inutiles labores, fatigia et sumptus in Appellationum prosecutionibus facere consuevit, ita vt annos complures in controuersijs et causis absummentes, tandem sumptibus exhausta desperet, et infecta re desistere cogatur. Volentes igitur clementem reipublicae eorum rationem habere, accedente ad hoc consilio fidelium dominorum Consiliariorum nostrorum, id eisdem Iudici, Juratis Ciuibus, et vniuersitati inhabitatorum dicti Oppidi nostri Zekel Wasarhely, eorumque successoribus vniuersis fauenter annuendum, et concedendum duximus, vt a modo in perpetuum Iudices, et Jurati Ciues pro tempore constituti et constituendi, vniuersas et quaslibet causas, modo praemisso, per quoscunque et quomodocunque coram ipsis motas, et mouendas, post earum reuisionem et discussionem, non alio quopiam sed directe in Curiam nostram Regiam, et successorum nostrorum Regum, vel Vayuodarum pro tempore in hoc Regno nostro Transsylvaniae constitutorum, pro maturiori earum discussione, per literas ipsorum transmissionales, totum processum causarum in se continentes, transmittere valeant, atque possint. Imo eximimus, supportamus, annuimus et concedimus praesentium per vigorem. Quocirca vobis vniuersis et singulis fidelibus nostris Spectabilibus, Magnificis, Egregijs, et Nobilibus Comitibus, Vice Comitibus, Iudicibus Nobilium Comitatum, Castellanis, Prouisoribus, Officialibus, eorumque Vices gerentibus, Capitaneis, Iudicibus nostris Regijs, Assessoribus, Senioribus, pocioribus **Sedis nostrae Siculicalis Marus**, item Prudentibus, et Circumspectis Magistris Ciuium, Iudicibus ac Juratis Ciuibus quarumcunque Ciuitatum, Oppidorum, villarum et possessionum, et alijs etiam cuiusuis status et conditionis, ac honores et officia Iudicatus tenentibus hominibus, vbiuis in Regno nostro Hungariae et Transsylvaniae existentibus, et comorantibus, modernis et futuris, praesentium notitiam habituris, harum serie firmissime mandamus, vt a modo in posterum annotatos Iudicem, Juratos Ciues, ac vniuersos et singulos inhabitatores dicti

Oppidi nostri Zekel Wasarhely, eorumque successores contra praemissum indultum nostrum Regium, eisdem praesentibus literis nostris concessum, vestro adstare Judicatu cogere, et compellere, aut eosdem, et quemlibet eorum praeuia ratione in personis, rebus, ac bonis eorum turbare, molestare, et dampnificare nusquam et nequaquam praesummatis, nec sitis ausi modo aliquali, gratiae nostrae sub obtentu. In quorum praemissorum memoriam, et firmitatem perpetuam, praesentes literas nostras pendentis et authentici Sigilli nostri munimine roboratas, memoratis Judici, Juratis Ciuibus, ac vniuersitati Inhabitorum dicti Oppidi nostri Zekel Wasarhely, eorumque successoribus vniuersis dandas duximus, et concedendas. Datum in Ciuitate nostra Coloswar, feria quinta proxima post festum beatae Elizabeth viduae, Anno domini Millesimo Quingentesimo Sexagesimo.

Joannes Electus Rex m. p.

Eredetiye Maros-Vásárhely város levéltárában. — Az erd. kormányzékü levéltárban lévő másolatról vett másolata az erd. Muzéum kéziratárában (Jos. Com. Kemény Diplom. Transs. Appendix. X. köt. 207. sz.).

CCCXXXIV.

II. János király megparancsolja Csik szék törvényszékének, hogy Hosszuaszói Xantus Jánosnak bizonyos székely örökségéért Xantus Pál ellen folytatott perében, melyben Xantus János mint felperes ellen meg nem jelenéséért elmarasztaló ítéletet hozott, a per újabb tárgyalása után hozzon új ítéletet. Kelt Maros-Vásárhelyt, 1561. febr. 10-dikén.

Joannes Secundus dei Gracia Electus Rex Hungarie Dalmaeie Croacie etc. fidelibus nostris Capitaneo Judici et Assessoribus Sedis chijk Salutem et gratiam Exponitur Maiestati Nostre in persona fidelis nostri **Agilis Joannis Santos de hozzuazzo**¹⁾ Qualiter

¹⁾ **Santos=Szántos**, eredetileg **Xantus** János, a csiki főemberek és lófők legrégebbi összeírásában, mely kétségtelenül 1569. előtt kelt, Mindszent községben a lófők közt legelől van bejegyezve, **Santus Janus**-nak irva. **Hosszuaszó**, népiesen **Hosszaszó**, hol e család ősi öröksége feküdt, régen népesebb, ma kevés lakosságú hely, mely Mindszent község egyik tizedét teszi.

idem exponens In quadam causa inter ipsum exponentem vt actorem ab una ac Agilem **Paulum similiter Santos de eadem hozzu-azzo** veluti in causam attractum partibus ab alia ratione quarundam hereditatum primum Coram Egregys et Agilibus **Martino Andrasij de Zentkijral** ac **Paulo Becz de kozmas** mota ac tandem per viam Appellacionis vestri in presenciam deducta, propter non venienciam et non comparicionem dicti exponentis onerosum quoddam fecissetis Iudicium, Cum tamen si Idem exponens, cause sue premissis prout debebat modo Inuigilare sciuisset et potuisset sperasset se causam suam premissam Contra partem aduersam de facili defendere potuisse, prout posse speraret eciam de presenti, Supplicatum itaque extitit Maiestati nostrae, pro parte ac in persona Annotati exponentis vt nos de gracia Noui Iudicij, et oportuno Juris Remedio prouidere dignemur. Et quia vniuersos casus nociuos Quorumcunque fidelium nostrorum In Iudicijs emergentes, Ad quantum de Jure et approbata Huius Regni nostri Consuetudine Admittimur, Semel virtute Noui Iudicij soliti simus Reformare Supplicacione igitur dicti exponentis, tamquam Justa et Juri consona clementer exaudita et Admissa. fidelitatibus vestris harum serie firmiter committimus et mandamus, Quatenus Acceptis presentibus statim in prima die Sedis vestre Iudiciarie primitus post harum emanacionem celebrande Non obstante priore Iudicio vestro, Accersitis coram vobis partibus predictis, Auditisque earundem Nouis proposicionibus Allegacionibus et Responsis, Admissis eciam quibusuis testibus fide dignis et probabilibus documentis Secundum deum et eius Justiciam denuo et ex Novo Causam parcium premissam discutere et Adiudicare, Et Si qua parcium huiusmodi Iudicio vestro Nouo contenta esse noluerit, extunc vos causam eandem Cum tota sua serie et processibus exinde Qualitercunque secutis, eo quo vestra antiqua lex et consuetudo Requirit absque grauamine parcium aliquali modis omnibus transmitters debeatis et teneamini Secus non facturi presentibus perfectis exhibenti restitutus Datum in oppido nostro Zekelwasarhel In festo Beate Scolastice virginis Anno domini Millesimo Quingentesimo Sexagesimo primo.

(P. H.)

Lecta et correcta.

Hátára jegyezve: 1563. feria secunda post dominicam Judica pro. A. Caspar kechetij cum sedis, pro J. Joannes hoggiaij cum

eiusdem et exhibet Legacionem, Approbatum est Iudicium Sedis prehabitu eodem die Leuata Sabbato ante Ramispalmarum et dicit quod litis intermedio et sub nouo Iudicio sylum hereditariam minime desolasset, cuius damnum non remississent pro florenis. L. et viam riam A. reclusisset et sopiuisset, Neque tenet penes prohibita.

Eredetiye a m. kir. kamara levéltárában (N. R. A. 1570. csomag, 34. sz.).

CCCXXXV.

A székeleyek támadására vonatkozó jegyzetek Szeben város számadási könyvében. 1562 május 9—június 11.

9. Maij Cum domini Ciuitatis Schesburg ad nos mississent, dominum Gregorium aurifabrum, et indicassent **Siculos sur-rexisse et tumultuari**, missus est Joseph cum literis ad dominum Hallerum, an forte populo nostro iam emisso expedito opus haberemus domifl. 1. den. 25.

10 Maij Missus est franciscus ad Ciuitatem Schesburg, cognoscendum **quo tendant quidue incipiant tumultuantes Siculi**, quibus intellectis nostros certificare possimus ... fl. o. den. 60.

14 Maij Eodem die, Missus est, Joseph Stolzenburger, ad Superiores Sedes Cum Mandato regio, vt **Siculos Tumultuantes ad se missos causa faciendae Seditiois, capere et ad Sacram Maiestatem suam mittere deberent**, datis expensis fl. o. den 60.

In negocijs premissis missus est Andreas ad sedes Inferiores fl. o. den. 60.

15 Maij, Misso francisco Clauseburgum Cum literis ad dominum Hallerum, **ratione Siculorum Tumultuantium** fl. 1. den. 20.

18 Maij Misso Matthia bollog, ad Ciuitatem Schesburg, Cum literis, **intelligendum quo tendant Siculi**, vt nostri certificarentur, datis ... fl. o. den. 60.

26 Maij, missus est thomas waijda ad Suam Regiam Maie-

statem Cum literis significandum Qualiter **Siculi mississent huc Cibinium legatos suos** videlicet, **Matthiam Antalfij de Vdwarhelij, Item Joannem Ember Sijkij et Georgium kowach Schepsij**, Cum legatione quod nos fratres et legatos nostros, ad cos deliberandum et consultandum cum eis mittere vellemus fl. 1. d. 20.

27. Maij, Misso Melchiore Galthij Clauseburgum ad dominum Hallerum cum literis, eidem significantibus, Senatam de Schesburg, dominum thomam Bijdmer ad nos misisse, qualiter **Siculj ab els auxilia peterent, agendum cum sua Maiestate, ne Siculi contra eos inualescerent** fl. 1. d. —

3 Junij Missus est Petrus Zeckel thordam cum literis ad Sumam Maiestatem Indicandum qualiter ipsi **Siculi horrendis minis copias auxiliaries a dominis Rupensibus postulassent** den. 80. Cum eo missus est Benedictus literatus quendam Nuncium Alexandri waijuode ad Pokafalwa deducendum dati d. 20. facit fl. 1. d. —

11 Junij.....Eodem die, Misso Thoma Zakadatij ad Ciuitatem Meggijes et Schesburg Cum literis, **racione Siculorum**, Et quod Sua Maiestas populum in expeditionem bellicam mittendum precipiat, et quod iam Judex Sedis noster exierit . fl. o den. 50.

A hét százsz szék és Szeben város 1562-diki számadási könyvéből a százsz nemzeti levéltárban.

CCCXXXVI.

A székely támadás leveretése után Segesvárt tartott országgyűlés végzései. Keltek Segesvárt 1562. június 20 dikán.

Mű Második János, Isten kegyelméből Magyarországnak, Dalmatiának és Horváthországnak választott királya etc. Emlékezetire adjuk mindeneknek a kiknek illik: Nyilván vagyon mindeneknél, az elmúlt napokban az székely község, Maros, Udvarhely, Csík, Gyergyó, Kézdi, Sepsi, Orbai székbeliek, mű ellenünk és országunknak békeséges állapotja ellen mely hirtelen nagy támadást tettek

vala: ki, ha Isten kegyelmességéből meg nem csendesül vala, féltelmes vala, hogy országunkra nagy veszedelem ne következék, és a székely földje teljességgel el ne veszne. Mely támadás megcsendesítésének okáért tetszett vala nekünk és tanácsunkbeli Uraknak, és országbeli két nemzet hiveinknek, hogy Szent János havának huszadik napján ide Segesvárra közönséges gyűlést tennénk, mely gyűlésben a székelységben való fő népeket és lófejeket fejenként, a község közzül pedig minden székéből tizenhat hat válogatott székelyeket örök hitetlenségnek alatta hivatnánk, hogy megértvén a támadásnak okait, közönséges békességnek csendességgel való megmaradásáról végeznék. Mely gyűlésben, mikor az feljül megmondott község közzül a választott személyek jelen volnának, adtanak vala minden Székekről nekünk supplicatiós leveleket bé, kikből értettük vala, hogy a sok nyomoruságok, kételenségek és erőszak, kiket a fő népek az községen miveltenek, az támadásnak okot adtanak volna. Azért akarván efféle gonoszságnak okait eltávoztatni, hogy országunkban az közönséges békesség csendességgel megoltalmaztassék, az békességnek állapotját ilyenképpen rendeltetni végeztük.

Minthogy a székelység régi szabadságokban bizván, hogy ők jószágokat, örökségeket el nem veszthetnék, az király méltósága ellen s országunknak békességes állapotja ellen sokszor feltámadának, és oly dolgokat mertenek késérteni, kikből országunkra nagy romlás következett: Azért, hogy minden efféle gonoszságnak és támadásnak okai közzülünk kivettessenek, végeztük, hogy ezután, valamikor ők oly dologban vétkeznének, kiből örök hitetlenség szokott következni, ők is azonképpen, mint a nemesség és országbeli több hiveink, örök hitetlenséggel büntetessenek, és mind fejenként jószágokat és örökségeket elveszessék, miképen ez dologról más Articulusink között országunkbeli hiveinknek közönséges végezéséről Articulus vagyon.

Az fő népek az ő főiségekben és az lófejek az ő lófőségekben minden székben szabadon éljenek, úgy mint az nemesség az ő nemességekben, és az földön lakókat, kiket jó igazsággal birnak, úgy mint az nemesség az ő jobbágyokat, ők is jobbágyul birják, kik az rovásnak idején az több községgel együtt megrótassanak.

Az fő népek és lófejek minden dézmának fizetéséből kivétesenek, de úgy, hogy ők is lovakkal, pánczéllal, sisakkal, paissal,

kopjakkal hadakozóképpen jó móddal készen légyenek mindenkor, úgy hogy minden lófő az ő lófőségéről az mű parancsolatunkra és országunk szükségére, valamikor kelletendek, egy egy lóval indulhassanak ; kik egy holnapon az ő költségeken éljenek, azután mű nekik minden óra segítségül egy egy forintot adatunk. Az fő népek is az ő rendeknek és állapotjoknak mivolta szerént, ki három lóval, ki négygyel, ki ötten, légyenek készen jó szerrel, kiknek mű esztendő által egy egy lóra nyolcz nyolcz forintot adatunk nyargalásul; mikor pedig országunk szüksége kívánja és szolgáltatban léznek, két két forintot hó pénzt adatunk nékik.

Az székely község mi szabad birodalmunk alatt légyen, kiket sem az fő népek, sem senki, akárkik légyenek, bántani ne merjék, sem semmi szolgálatra ne kínszerítsék őket. Ha kik az fő nép és lófők között ez végezés ellen vétkezzenek, az megbántott személyeknek díjakat megadják, kik az ő nyomoruságukat az királybiráknak megmondják; azok az mű Directorunknak hirrre tegyék, és ezeket a Director Causarum törvényre mű előnkben hivassa; kiket ha az törvény megsulyosit, azoknak díjoknak megfizetésére, elvett marhájaknak visszaadására, és személyekben való megbántásoknak elégtételre kínszeríttessenek.

Látjuk, hogy a közönséges békesség törvénynek szolgáltatása nélkül csendességben meg nem maradhat, végeztük azért, hogy mind székekben mind fő székekben az mű királybiráink, székbirák és székülők minden tizen öt öt napon széket üljenek, törvényt szolgáltatassanak, holott az királybirák vagy mind ketten vagy egyik személy szerént tartozzanak jelen lenni. Hogy pedig a törvénytétel méltóságoson és csendességgel légyen, minden széken tizenkét fő személyek légyenek törvénytudók, istenfélő jámborok, a fő népek és lófők között, kik megesküdjenek, hogy minden barátságot, gyűlölséget, adományt és jutalmat hátra vetvén, az peresek között igaz törvényt szolgáltatnak, kirekesztvén mindeneket az törvénytévő helyről, az dolgokat csendesén, Isten s igazság szerént, és lelkiismeretek szerént megítélik.

Mindeneknél nyilván vagyom, hogy az község hosszú perfolyásnak miatta el szokott fogyatkozni, és egyik székről más székre való kérdő vitellel hijában való költséget, munkát, fáradságot és gondot kénszeríttetnek felvenni, úgy annyira, hogy efféle kérdőknek egy néhány esztendeig való hordozásában elfogyatkoznak, végre lát-

ván hogy semmiképpen nem érnek véget dolgokban, nagy károkkal kényszerítettek pereket veszni hagyni; mely dologból az községről kegyelmesen gondot akarván viselnünk, végeztük, hogy ha mikoron az peresek között valamely fél meg nem elégszik a székeken való törvénytétellel, de kérdővel elébb akarja vinni, tehát az királybírák, hadnagyok és székülők minden dolgokat appellatio által **nem az székely székekre, az mint eddig volt, de egyenesen mindjártást mű előnkben levelek által**¹⁾ és nem követek által, kiknek feledékenségekből sok fogyatkozás szokott esni, mű előnkben bocsássák.

Légyenek az székekben esküdt notariusok, kiket vagy a peresek azon fizetéssel, melyet a követeknek munkájokért adtak, vagy egyébünnét, az mint nekik jobbnak látszik, elégsék meg.

Az községnek panaszkodásából értjük, hogy az mű dézmá-sink, és az fő népek is kik az bárányokat, süldőket és ludfiakat meg szokták a dézmásoktól venni, azokat a szegénységen sok ideig hagyják tartani, néha kiteleltetni is az községnek nagy költségével; azért akarván az községet efféle bántódásoktól megkönnyebbiteni, végeztük, hogy mikor az dézmások az bárányokat, süldőket, ludfiakat megdézválják, az gazdák ezeket három holnapig tartozzanak tartani és gondját viselni, azután az dézmások elvegyék, kik ha erre gondot nem viselnének, ha mi kárunk nekünk esik, az dézmások magok tartozzanak megfizetni. Az dézmában pedig, mind bárányokból, süldőkből, ludfiakból és raj méhekből, az tizedik vétessék, a hol a tiz szám nem telik, a gazdák régi szokás szerént pénzül vált-sák meg. Mely dézmát ha valaki hatalmasul magánál megtartaná, vagy bele kapna, mivel hogy a dézma az mi tárházunkat nézi, ki-ből országunknak sok külömb külömb szükségére kell takargatnunk, az mint az előtt is országunkbéli hiveinkkel végeztük volt, az dézma dolgáért az mű Directorunk mindeneket mű előnkben hivasson, és az dézmák dolgából mindenkoron haladék nélkül törvény légyen.

Értettük azt is a közönséges panaszkodásból, hogy sokan az község között szegénységeknek miatta kényszerítettek a fő népektől házokra és egyéb örökségekre pénzt kölcsön felvenni, és azokat nekik elzalogosítani; kiktől mikor meg akarnák váltani, az mennyiben zálogban vetették, azon summán nem akarják megereszteni, de valamennyi adó a zálogosítástól fogva volt, mind megki-

¹⁾ A megjegyzett szavak sem Székely Mihály sem Kovács István kiadásában nincsenek meg.

vánják aztat a summával együtt; mely dolog Isten igazságának és ez világi törvénynek ellene lévén, azért végeztük, hogy mind fő emberek, mind egyéb rendbeliek, valakiknél efféle zálogos örökség legyen, meg lévén a zálogosítottatásnak summája, tartozzék azt felvenni és az örökséget megbocsátni; kit ha nem mivelnek, effélék első székre törvényhez hivattassanak, és ha valamint jó okát, nem adhatják engedetlenségeknek, az királybírák, hadnagyok, és székbírák, és székülők az örökösöknek az féle örökségeket pénz nélkül megadják, és e felett ország végzése szerint való terhen, mint a Decretumban van, maradjanak.

Azon panaszolkodásból ezt is értettük, hogy sokan vadnak az országbeli hiveink közül, kik moldovaiaknak és havasalföldieknek barmokat és egyéb marhájokat az havasokon elragadozzák, kikért azok ismét az községnek barmokat és marhájokat ragadozzák el ; mivel hogy peniglen efféle dolgokból országbeli közönséges háborúságok következének, akarván annak okáért azt eltávoztatni, végeztük, hogy minden rendbeliek afféle kapdosástól s kártételektől, fejek jószágok vesztese alatt, megszűnjenek.

Az királybírák ellen való panaszolkodásokat is értettük, kik régi szokás kívül az kifeleltetésnek idején az fő népekkel az község között járván, azonkívül dézmáláskor is, külömb külömb szokatlan fizetésekkel terhelnék őket; azért végeztük, hogy az királybírák és az fő népek, mikor az község között járnak, semmivel az egy szállás kívül ne terheltesse az községek, az dézmáláskor is a szerént: de az kiadott orvokat, paráznákat, gyilkosokat, égetőket, és az többit, ország végzése szerént büntessék meg, és a ki halált érdemel, halállal, az ki vereséget, vereséggel, a többit is azonképpen büntessék; az halálra való embert semmiben meg ne saczoltassák az országnak közönséges Articulusiban való büntetésnek alatta.

Azon közönséges panaszolkodások kívül egyenként való személyektől is az község közzül sok panaszolkodások vannak a fő népre, kiktől, mondják, külömb külömb bántódásokkal nyomoruságokkal illettettek. Azért végeztük, hogy az mi rovóink, kiket mostani Császár adójának ujonnan való felszámolására kénszerítettünk kiküldeni székes helyekre, mindeneknek panaszolkodásokat megértsék és végire menjenek, és nekünk írva meghozzák, kiket megértvén, tanácsunkbeli urakkal azt akarjuk mivelni, a mi Isten szerént és világ szerént igaznak láttatik lenni.

Az mi adóinkban is és egyéb jövedelmeinkben sok tékozlást

értettünk lenni az fő népektől, és kiváltképpen a népnek ötödének felszámlálásában, az melyet végeztünk hogy azon rovóink megczirkáljanak és írva nekünk meghozzák.

Továbbá az országbeli hiveink, három nemzet, az hatalmas Császár hadának, ki Szakmár alá az mű ellenséginknek ellene jött vala, ezer ezer forintot, az mi hadainknak pedig fizetésére, kit álgynkkal, porunkkal, golyóbisunkkal ő hozzájok kibocsátottunk vala, fizetésére két két ezer forintot ígertenek vala; kiket az két nemzet, az nemesség és az százság, engedelmesen megadtanak, de az székelyek között az feltámadás miatt szedetlen maradott volt. Azért hagytuk azon mi rovóinknak, hogy az kik az három ezer forintban való fizetést meg nem adták, minden szokott birsággal kiszedjék, és nekünk az mostani császár adójával együtt beszolgáltassák. Ezen rovók minden falukban négy jámbor személyt válaszszanak, kiket megesküsenek, és hit szerént megkérdjék tőlők, kik vették fel és kik üzték őket az hadban az elmúlt támadásnak idején.

Nyilván vagyon mindeneknél, hogy Balassi Menyhért árultatása miatt Magyarországon való birodalmunknak és jövedelmünknek nagy része tőlünk elszakada, és a terhnek viselése, országunknak megmaradására és oltalmazására való fizetésünk nem kevesedik, sőt inkább naponként öregbül. E mellett ez is nyilván vagyon, hogy a köz székelyeknek ellenünk való feltámadások mely nagy romlást, sok vérontást, kárvallást, és nekünk országbeli hiveinkkel együtt költséget, gondot és fáradságot szerze. Azért az feljül megmondott okokból, és hogy minden országokban a sókamarák császároknak, királyoknak és fejedelmeknek tárházokra néznek, azért, a székely földén való sőt a mű tárházunkhoz végeztük foglaltatni: de az fő népeknek házok szükségére való sőt adatunk, mint az nemességnek régi szokás szerént só adatik.

Értettük azt is azon közönséges panaszolkodásból, hogy mikor mű valami büne miatt elesett embernek ő közzülők királyi méltóságunk szerént fejeknek, jószágoknak, marhájoknak megkegyelmeznénk, a királybirák, hadnagyok és székülők a széket elhalasztják, hogy levelünket meg ne magyaráztassuk a széken, és efféle vétkezett személyeknek az mű kegyelmünk alatt marhájokban zsákmányt tesznek, és közöttök felosztják. Azért végeztük, hogy a szék kívül is a királybirákat, hadnagyokat, székülöket, és mindeneket, a kiket a dolog illet, az mű levelünkkel meglelhessenek, és tudására adják az mű kegyelmességünket, hogy az alatt senkitől meg ne károsodjanak.

Mely articulusokat hosszú ideig való megmaradásoknak okáért pecsétünkkel megerősítettünk.

Datae in Ciuitate nostra Segeswar, die vigesima mensis Junij, Anno Domini Millesimo Quingentesimo Sexagesimo Secundo.

Ezen végzéseket egyszerű másolat után kiadta Kilyéni Székely Mihály, A nemes székely nemzet constitutioi. Pest. 1818, 51-60. I. ; ismét kiadta a gr. Kemény József gyűjteményéből gr. Mikó Imre, Erd. történeti adatok II. köt. 360—366 l. — Én, minthogy a Brassó város levéltárában lévő eredeti példányt nem használhattam, adom a gr. Kemény József sajátkezű másolata után, mely megvan az erd. Muzeum kéziratárában (Codex Articulorum Transsilv. Tom. I.).

CCCXXXVII.

II. János király a székely fölkelésben részt vett kézdi-vásárhelyi lakosoknak, kivéve azokat, a kik netalán a fölkelésben kapitányok, tanácsosok, hadfogadók és fő indítók voltak, kegyelmet ad, ugyan, hogy többé ily fölkelésben részt ne vegyenek, mely esetben jelen kegyelme érvénytelen legyen. Kelt Segesvártt 1562 junius 28-dikán.

Nos Joannes Secundus dei gracia Electus Rex Hungarie Dalmacie Croacie etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes Quibus expedit vniuersis Quod nos cum ad Nonnullorum fidelium dominorum Consiliariorum nostrorum humillimam Supplicationem nostre propterea factam Maiestati, tum vero ex benignitate nostra Regia, qua lapsis veniam, et rigorem Justicie quandoque lenitate misericordie solemus mitigare, Agilibus ac Circumspectis Judici Juratis ciuibus et vniuersitati Incolarum **Oppidi nostri Siculiculis kijzdi**j wasarhel super crimine lese Maiestatis nostre, in quod ex eo Quod proxime vncum ceteris Sediciosis Siculis contra dignitatem nostram Regiam, ac publicum Regni statum insurgere non fuerint veriti incurrisse dinoscuntur, capitibus, hereditatibus, Rebus, ac quibusuis Bonis eorum, demptis hijs qui in ipsa insurrectione, Capitanei, consiliarij, gencium leuatores, ac sollicitatores,

necnon Authores extiterint, (graci)am et misericordiam faciendam duximus, ita tamen vt in posterum se, ab eiusmodi Sedicion andis immunes preseruare studeant, et debeant, alioqui presens gracia nostra notum facimus presencium per vigorem. Quocirca vobis fidelibus nostris Eg(regijs et Agilibus) Judicibus nostris Regijs, capitaneo Judici Assessoribus Sedis nostre Siculicalis kijzdij Alijs es(iam cuiu)suis Status et condicionis hominibus presentibus et futuris presencium Noticiam habituris harum serie firmissime mandamus, quatenus acceptis presentibus Annotatos Judicem Juratos ciues et Inhabitatores dicti Oppidi kijzdijwasarhel, exceptis vt premittitur capitaneis, consiliarijs, Gencium leuatoribus, sollicitatoribusque, ac Sedicionis Authoribus si qui inter eos comperientur, in personis, hereditatibus Rebus ac quibusuis Bonis, eorum turbare molestare, seu quouis modo preuia ratione damnificare, nusquam et nequaquam debeatis, nec sitis Ausi modo aliquali, premisse graciae nostre sub obtentu. Secus ne feceritis presentibus perlectis exhibenti restitutus. Datum in Ciuitate nostra Regia Segeswar, Dominica post festum Sancti Ladislai Regis Anno domini Millesimo Quingentesimo Sexagesimo Secundo.

Joannes Electus Rex m. p.

(P. H.)

Eredetije papiron Kézdi-Vásárhely város levéltárában.

CCCXXXVIII.

II. János király megparancsolja Sükösd Benedek Kőhalom széki királybirónak, hogy Patócsi Gáspárt, Sepsi, Kézdi és Orbai székek királybiráját, ha általa föl lesz szólítva, 200, 300 sőt a szükség szerint 500 lovassal és gyaloggal is segítse. Kelt Dályán, 1562. augusztus 6-dikán.

Johannes Secundus dei gracia Electus Rex Hungariae Dalmatiae Croatiae etc. Egregio Benedicto Sewkesd Judici Regio Se-

dis kewhalom, fideli nobis sincere dilecto, Egregie fidelis nobis dilecte, Salutem et gratiam, Quoniam nos fidelem nostrum Egregium **Gasparem pathochij Judicem Regium Sedium nostrarum Sep-sij kisdij et Orbaj**, ad easdem tres sedes nostras Siculicales cum plena instructione et informatione nostra expediimus, fidelitati igitur vestrae committimus firmiter, ut ad requisitionem ipsus Gasparis Pathochij, eidem omni ope et auxilio esse, ad ducentos, trecentos, vel etiam Quingentos Equites et pedites pro necessitate ipsi adiungere debeatis. Secus nullo modo facite. Datae ex possenssione Dalija die vigesimo sexto Augusti, Anno Domini Millesimo Quingentesimo Sexagesimo secundo

Johannes Electus Rex.

(P. H.)

Régi másolat után (Collectanea Martini Reschner VII. köt.) a szebeni Bruckenthal-könyvtárban.

CCCXXXIX.

Az 1562. nov. 5-dikére Gyula-Fejérvárra hirdetett részletes országgyűlésnek Miklósvár széket illető végzése. Kelt Gyula-Fejérvártt, 1562. nov. 9-dikén.

... De Supplicatione pro parte **Siculorum Sedis Mikloswara** facta mandat Sacra Maiestas, priuilegium Mikloswariense produci, videbit illud Sacra Maiestas et dabit responsum.

Ezen országgyűlés eredeti törvényczikkeiből a szebeni Bruckenthal-könyvtárban.

CCCXL.

II. János király Nyerges Sebestyén maros-vásárhelyi bíró kérelmére hitelesen átírja s a nevezett város részére kiadja az 1559-ben sept. 12-dikén Gyula-Fejérvártt tartott országgyűlésnek a székebség folyamodására hozott végzéseit. Kelt Gyula-Fejérvártt, 1562. november 11-én.

Nos Joannes Secundus dei gracia, Electus Rex Hungarie Dalmacie Croacie etc. Memorie commendamus per presentes. Quod fidelis noster prudens et circumspectus **Sebastianus Nyerges, Judex Oppidi nostri Zekelwasarhel**, suo ac ceterorum ciuium, et Inhabitatorum eiusdem Oppidi nominibus et personis nostram veniens in presenciam, Supplicauit nobis humillime, vt nos Articulos, super supplicacionibus dominorum Siculorum in comicijs hic Albe Julie ad duodecimum diem Mensis Junij in Anno domini 1559 per nos atque deffunctam Maiestatem Reginalem dominam genitricem nostram charissimam pie memorie confectos, inter publicos Articulos a felici ingressu nostro editos requirifacere, Ipsisque in transumpto litterarum nostrarum extradari et emanarifacere dignaremur, Quorum quidem Articulorum tenor talis est, **Deliberationes seu Articuli** stb. (Lásd föntebb **CCCXXXI. sz.**) Nos itaque premissa Supplicacione Annotati Sebastiani Nyerges Judicis, suo, ceterorumque ciuium et Inhabitatorum dicti Oppidi nostri Zekelwasarhel, nostre facta Maiestati Regia benignitate exaudita, premissos Articulos inter Reliquos, requiri et reinueniri fecimus Requisitorumque et reinuentorum Tenores de verbo ad verbum sine diminucione, et Augmento aliquali transscribi et Transsumi presentibusque litteris nostris inseri facientes Memoratis Judici, ciuibus, et Inhabitatoribus predicti Oppidi nostri Zekelwasarhel Jurium suorum ad cautelam extradandas duximus. Date Albe Julie, vndecimo die Mensis Noembris Anno domini Millesimo Quingentesimo Sexagesimo Secundo.

(P. H.)

Lecta.

Eredetije az erd. Muzeum kéziratárában (Jos. Com. Kemény Codex Authent. Articulorum Diaet. Trans. I. köt.) — Ugyanott megvan ezen törvénycikkeknek egykoru magyar fordítása is eredeti fogalmazványban a záradék egy pár utolsó sorának hijával. Ezen magyar fordítást közölte gr. Mikó Imre, Erd. tört. adatok, III. köt. 265—269 l. hol az eredeti kiadvány évszáma hibásan van 1566-ra téve 1562 helyett.

CCCXLI.

Az 1563-ban junius 6-dikára hirdetett tordai részletes országgyűlésnek a székeleyekre vonatkozó végzései. Kelt Tordán, 1563. junius 13-dikán.

.... Domini quoque Siculi similiter solita onera subeant, ita tamen, vt iuxta superiores Articulos, qui censiti non sunt, in solucione contribucionis¹⁾ pro sua quisque facultate adiumento sint illis, qui ob soluciones crebras exhausti et attenuati sunt, et tamen in numero censitorum habentur.

.... Quia inter dominos Siculos vtriusque religionis varie contenciones suborte sunt, vnde et mala plurima contingere possunt, Visum est igitur dominis Regnicolis, vt ordo vtriusque partis secundum Articulos et Constituciones superiores serio obseruetur, ita vt quisque eam quam maluerit religionem et fidem amplecti, et concionatores sue religionis libere alere possit, quorum dum alter concionem suam inceperit, non ille impediatur, sed expectetur donec perficiat, perfecta concione alter suam concionem incipere, et in ea vtrinque libere procedere, Sacramentaque ecclesiastica administrare possint, turbatores vero euocentur in presenciam Maiestatis Sacre Regie, per hos, quibus iniuria illata fuerit, et Juris ordine pena debita puniantur.

Ezen országgyűlés törvénycikkeinek eredeti példányából a szebeni Bruekenthal-könyvtárban.

¹⁾ A főntebbi cikkekben ekkor a török szultán adójára 99 dénárt, a hadi nép tartására 40 dénárt, a török szultán ajándékára s a követség költségére 10 dénárt ajánlottak meg minden jobbágy kaputól.

CCCXLII.

II. János király Aranyos széknek megparancsolja, hogy a Segesvárra január 21-dikére hirdetett részletes országgyűlésre két követet küldjön, addig is azonban meghagyja, hogy a főemberek és lófők az előbbi országgyűlés végzése értelmében oly hadi készülettel legyenek, hogy a szükség s az országgyűlés végzése szerint egészen vagy részben azonnal táborba szállhassanak. Kelt Gyula-Fejérvártn, 1564. jan, 2 dikán.

Johannes Secundus Dei gratia Electus Rex Hungarie, Dalmatie, Sclauonie, Croatie etc. Fidelibus nostris **Egregijs Nobilibus, Agilibus, Capitaneis, potioribus primoribus et primipilis Sedis nostre Siculicalis Aranyas** Salutem et gratiam. Imminent complura negotia personam et dignitatem nostram Regiam, bonumque publicum spectantia, aduenit et Czauzius precipuus potentissimi Imperatoris Turcarum, et attulit litteras eius Maiestatis Cesaree. Itaque communicatis consilijs cum fidelibus nostris dominis Consiliarijs nobiscum existentibus, vrgentibusque Regni necessitatibus mature prospicere volentes, statuimus in Ciuitate nostra Segeswar ad vigesimum diem datarum presentium, que est dies Sancte Agnetis, Comitua partialia vniuersis fidelibus nostris Regni nostri Hungarie et Transsiluanie indicere. Mandamus itaque fidelitatibus vestris firmiter, vt ad prescriptam diem Sancte Agnetis in prefatam Ciuitatem nostram Segeswar duos fratres vestros graues ex illa Sede Aranyas cum plena instructione et autoritate mittere debeatis, Ita vt nobiscum ac cum ceteris fidelibus nostris de omnibus cunctorum negotiorum punctis et articulis personam nostram et publicum bonum Regni spectantibus colloqui, agere, tractare possint. Interim autem vos reliqui vniuersi et singuli primores atque primipili, iuxta deliberationem Comitiorum superiorum militari modo instructi ita parati esse debeatis, vt pro necessitate Regni iuxta deliberationem in proximus Comitijs fiendam, in toto vel in parte, eo quo necessitas et mandatum nostrum postulauerint, citra quamlibet cunctatio-

nem mouere possitis. Secus igitur nullo modo facturi. Datum Albe Julie die dominico proximo post festum Circumcisionis domini, Anno eiusdem Millesimo Quingentesimo Sexagesimo Quarto.

Egyszerű másolata az erd. Múzeum kéziratárában (az egykor Benkő József birtokában volt „Miscellanea Historica et Diplomatica” című múlt századi másolatgyűjteményben). — Innen adta ki Benkő, *Diaetae sive Comitiae Trans.* 28—30. l.

CCCXLIII.

Az 1564. januárius 21-dikére Segesvárra hirdetett részletes országgyűlésnek a székelyekre vonatkozó törvényczikkei. Kelt 1564. január 30-dikán.

... Domini Siculi et Saxones equalia onera se se cum dominis Nobilibus subituros beneuole statuerunt¹).

... In negotio Supplicacionis dominorum Regnicolarum pro dimissione ex captiuitate Egregiorum et Agilium **Stephani Lazar de Zarhegij, Michaelis Kornis de Zenthpal, Nicolai Gereb de Zenthmarton, Michaelis Chijuz** et cuiusdam **Stephani Zekel**²), placuit Sacre Maiestati Regie eliberacionem illorum in aliud tempus differe, de qua Maiestas sua, habita racione Supplicacionis dominorum Regnicolarum, atque eciam clemencie sue Regie, decernere dignabitur.

... Dominis vero Siculis, qui super refusione damnorum per proximam insurrectionem plebeorum Siculorum acceptorum supplicarunt, placuit Maiestati Sacre in futura congregacione dominorum Regnicolarum responsum dare

Ezen törvényczikkek eredeti példányából, Brassó város levéltárában.

¹) Ekkor a rendek minden kaputól 99 pénzt ajánlottak.

²) Ezek kétségtelenül még 1562-ben a székely fölkelésben való részvételökért jutottak fogságba.

CCCXLIV.

Csiszér, Pál Sepsi széki bíró ítélete Czirjek Simonnak több atyjafiai ellen némely zoltáni székely örökségek iránt folytatott perében. Kelt 1564. martius 27-dikén.

En **Cijzer Pal Gidofalvarol**, ugy mint Sepsi széknék Biroja adom emlékezetül ezt én mindeneknek a kiknek illik, hogy mikor az én Bíróságomban voltam volna Bodokon Mindszent másod napján, jövének mi előnkben **Chijrjek Simon** képében Szabó Balás Zoltánból, ugy mint felperes egy felől, más felől Chijrjek Bálint, Menhárt, Gáspár és Chyrjek Márton, ugy mint alperesek; mondá ezt az felperes az alperesekhez, az mely örökséget Zoltánban birtok, mind malmot és minden örökségeket, kik Zoltánban voltak, titeket nem illet, mert az mi más anyánk vére, minket illet, ezt megkivánjuk tőletek; az alpereseknek Chijrjek Menyard és Gáspár és Márton képében Ferencz György azt felelé: azt mondjuk, nem tartozunk megadni, mert az mi anyánk holtáig békességesen birta, és holta után mi reánk maradt, és békességesen birtuk, időt töltöttünk benne. Az felperes azt mondá, azt mondom, hogy ebben időt nem töltöttetek, mert eddig anyánk engedelmeből birtátok, ugy hoztak ebben mint atyafiat, hogy mi engedelmeinkből birtátok; azért ha most mi engedelmeinkből akarnátok birni, tehát meg is nem háborgatnók, de magatoknak akarnátok tulajdonítani, azért kérik meg. Az alperes azt mondá, mi ti engedelmeitekből nem birtuk, hanem mint miénket, és mint atyánktól maradtat ugy birtuk. Az alperes azt mondá, megbizonyítom bátyámmal Chijrjek Vitaliussal egyetemben, hogy mi engedelmeinkkel birtátok. Az alperesek ez ellen semmi bizont nem adának: azért mi ugy lölök, hogy elég hozzá. Az alperesnek nem tetszék, elfogák, ezt mondák, jól helyen mi es bizonyítok. Továbbá ennek utánna Chijrjek Bálint képében Ferencz György ugy mint Procurator azt mondá: Én te ellened egyéb okot nem akarok adni, mert erről levelünk vagyon mind te néked mind énnekem, az minémű birodalomban benne vagyunk; mert sem te

sem én nem az te más anyád után birjuk; azért kívánom, hogy az levelet elé hozd, az megmutatja mint birjuk; mert mikor azt elé hozod, akkor is ezt mondom, hogy Mihálcz György adta nekünk feje váltságában, Borbáthi Simon bírótól vette más földével Chijrjek Bálint haláláért; más levelet ha elő hozsz, abból jobban meglátszik, mint vagyon. Azért nekünk ugy tetszék, hogy elő kell hozni az levelet harmad ezen napra, és nem tetszék az felperesnek; elvitte mi előllünk, hogy másutt is megláttatja. Az felperes azt jelenté, hogy ha adta volna is, az Mihálcz György nem adhatóját adta volna, mert semmi birodalma nem volt rajta, mert mi nekünk más anyánkról maradt, és te néked az idegen volt. Ezt én Cijzer Pál irtam virág vasámap 1564. esztendőben, az én hütöm szerént; ennek bizonyosságára pecsétemmel megpecsételtem.

A Zoltáni Czirjék család levéltárában lévő kir. táblai hiteles átiratból kiadta Kállay, Székely nemzet 184—186. I. — Ugyanezen átiratból vett másolata megvan az erd. Muzeum kéziratárában (Jos. Com. Kemény Diplom. Trans. Appendix XI. köt. 15. sz.).

CCCXLV.

Az 1564. május 28-ra Tordára hirdetett részletes országgyűlésnek a székeleyekre vonatkozó törvénczikke. Kelt Tordán 1564. junius 11-dikén.

... Quia **dominos Siculos Maiestas sua Sacra habet In manibus suis Regijs** quos ad suplicationem eorum nouiter connumerari faciet, et qui ex eis sex florenorum Res valentes ad facultates habuerint dicentur Infra vero sex florenos ne dicentur Qui eadem onera que domini Nobiles Transsylyani in hac vtraque contributione subire et ad prescriptos Statutos dies administrare debebunt **terri-geniquoque seu Inquilini vlgo feoldeon lakok dominorum Siculorum** modo premissis dicentur soluturi.

Ezen országgyűlési végzések eredeti példányából az erd. Muzeum kéziratárában (Jos. Com. Kemény Codex Authent. Artic. Diact. Trans. I. köt.).

CCCXLVI.

II. János király a háromszéki helységek lakosainak panaszára, sérelmeik orvoslása végett rendeli, hogy tőlök senki élelmi szereket a rendes ár fizetése nélkül el ne vehessen : a királybirák hivatalos eljárásuk közben saját pénzükön éljenek; a helységek birái a 2 forintig terjedő ügyeket ítélhessék; szabad legyen a helységek minden lakosának, a kapitány vagy bárki más tudta és engedélye nélkül is, bármily ügyben hozzá mint királyhoz folyamodni. Kelt Gyula-Fejérvártt 1564. július 5-dikén.

Nos Johannes Secundus Dei Gratia Electus Rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit vniuersis, Quod cum in proximis Comitijs partialibus fidelium nostrorum Dominorum Regnicolarum Hungarorum, et Transsylvanorum pro prima Dominica post festum Sanctae et indiuiduae Trinitatis ex edicto nostro Regio Thordae celebratis, nominibus et in personis fidelium nostrorum **Judicum Juratorum Ciuium et inhabitatorum cunctarum possessionum Trium Sedium nostrarum Sicicalium Sepsi, Kézdi et Orbai**, graues quere lae in eo ad nos perlatae fuissent, quod essent plerique in eorum medio, qui, nescitur qua temeritate ducti, omnis generis victualia citra solutionem iustorum pretiorum ipsis violenter adimerent, ac ipsos ad eorum priuata seruitia pro lubitu cogere, et compellerent, ac sub praetextu persecutionis malefactorum magno numero equitum in medio ipsorum condescenderent, ad quorum vsum magnum sumptum facere cogere, et administratio quoque Judiciorum eisdem Judicibus et Iuratis Ciuibus per Iudices nostros Regios interdicta esset, ita ut ipsi Coloni in quauis leui causa ipsos Iudices nostros Regios requirere, et ab illis iudicium recipere compellerentur, ad vltimum **non daretur ipsis facultas in rebus ipsorum citra Capitanei scitum et consensum nostram Maiestatem requirendi, adeundique et interpellandi**, in praeiudicium libertatis eorum, damnumque valde magnum. Vade supplicatum fuerat Maiestati nostrae

pro parte et in personis praefatorum inhabitatorum possessionum dictarum Sedium nostrarum Siculicalium, vt nos eosdem a praemissis oneribus et grauaminibus clementer leuare, atque certum modum ipsis in praemissis praescribere dignemur. Nos itaque accepta praemissa supplicatione, volentes publicae quieti dictorum colonorum et inhabitatorum possessionum Trium Sedium Nostrarum praedictarum consulere, communicatis consilijs cum fidelibus dominis Consilirijs, praemissa omnia libuit his sequentibus modis et rationibus moderari. Primo, cum indignum atque iniustum sit alienas facultates diripere, et illis in iniuriam proximi saginari, et victitare, Nos vero Militibus nostris iustum stipendium et salarium exsoluamus, decernimus et constituimus, vt a modo in posterum nemo illorum, et aliorum cuiusuis status et conditionis hominum victualia et quaslibet res dictorum incolarum nostrorum, inuitis illis, nisi soluto prius iusto pretio auferre audeat. Item nemini ipsi coloni nostri, nisi ad nostram Regiam rationem cogantur. Caeterum quod Iudices nostri Regij, et alij inquisitores malefactorum, quoties ad illos persequendos et puniendos in medio eorum incolarum vererint, propria pecunia sua, et sine solutione ipsorum incolarum viuant, ac malefactorum rebus et birsagijs contenti esse debeant, Ipsi vero Coloni insontes nihil illis dare gratis teneantur. Praeterea ut **Iudices singularum possessionum nostrarum vniuersas et quaslibet causas intra valorem duorum florenorum libere adiudicare debeant**, quorum iudicio si quae partium contentari noluerit, extunc ipsi vniuersas causas **ad Sedem iudicariam earundem Trium Sedium** in praesentiam Iudicum nostrorum Regionum et Assessorum transmittere teneantur. Postremo, vt omnibus et singulis ipsorum incolarum citra scitum atque consensum et retardationem Capitanei nostri, et aliorum quorumlibet, liberum sit Maiestatem nostram ratione quarumlibet rerum et negotiorum adire, atque interpellare. Prout decernimus et constituimus praesentium per vigorem, Quocirca vobis fidelibus nostris Egregijs Nobilibus Gabrieli Petki **Capitano Sex Sedium nostrarum Siculicalium**, in Castris nostris ...¹⁾ et **Varhegy** constitutis, alijsque Militibus nostris, item Iudicibus nostris Regijs, Assessoribus, Senioribus, Potioribus, ac cuiusuis status et conditionis hominibus in dictis Tribus Sedibus no-

¹⁾ Az itt olvashatatlan vár neve kétségtelenül **Zekeltamadt**, azaz : az udvarhelyi vár.

stris constitutis, praesentibus et futuris, harum serie committimus, et mandamus firmiter, vt acceptis praesentibus a modo in posterum memoratos incolas nostros dictarum Trium Sedium Siculicalium contra formam premissae nostrae moderationis et constitutionis in praescriptis Articulis, in personis, rebusque et bonis ipsorum quibusuis turbare, molestareque et damnificare nusquam et nequaquam praesumatis, nec sitis ausi modo aliquali, sed praesentem constitutionem et ordinationem nostram obseruare, et per hos, quorum intererit, obseruari facere debeatis, et teneamini. Secus non facturi Praesentibus perlectis exhibenti restituitis. Datum Albae Iuliae quinta die Mensis Julij Anno domini 1564.

Joannes electus Rex m. p.

Michael Chijaky Cancellarius m. p.

II. Rákóczi György 1641. május 8-dikán kelt megerősítő leveléből vett másolata megvan az erd. Muzeum kéziratárában, (Jos. Com. Kemény Diplom. Trans. Appendix XI. köt. 16. sz),

CCCXLVII.

A Csík széki köz székelység II. János királyhoz intézett folyamodása, melyben a királyi tisztviselők és főemberek által rajtok elkövetetni szokott zsarolások és törvénytelenések megszüntetését kéri. Kelet nélkül (1564.)

Jegzes.

Nekwnk törüiniwnk es modunk az volt hogij az w felsige kiwansagat szek helien montak meg, mastan pedig wgian hirünknelkwl el Jwnek es ha estwe el iw reggel mingiarast roia az zeginij nipet, es ilien modon roia hogij az melij zeginij ember meg holt, az vagij az melij meg nem adhatna mingiarast az zeginsig miat annak öröksigijt es marhachikaiat el foglalia, es maganak nemesijtij es **földön lakot** hoz reaia, touaba ilien törüintelensijg vagion raitunk

¹⁾ Ezen folyamodvány tartalmát a föntebbi szám alatt közölt oklevéllel egybevetve, biztosan következtethetjük, hogy azzal egy időtájban, gyaníthatólag az 1564-dik év elején kelt.

hogij az melij zeginij ember meg nem adhatta, immar azt el hatta es az kij az pinzt zette az az kijt az falu hozza valasztot egij iam-bor paraszt embert. tahat azon vötte meg es marhaiat el vötte annak amazirt. Touaba ezt is miueltek hogij az melij ember echer meg atta az pinzt azt kij vonta az level bwl es mazor esmeg meg vötte rejta es chiak töruint sem töt nekij.

Az melij zeginij embert w felsige zolgalatiara kwltwnk az vagij valasztottwnk az az hadban annak pinzt zettwnk es nalok vagion es mastan sem attack nekij, touaba eztis mieltekk hogij az fw emberen meg vöttek az adot es az zolgaianis meg vöttek es az lu fwn meg wöttek es zolgaianis meg vöttek es az zeginij emberen is meg vöttek touaba az bires zolgaianis meg vöttek ki nem volt soha töruinij. Touaba az ombozi miklos irasatul fogua az vtan at-tunk minden ado ado ember tizen nigy nijgij forintot kijt nem tudwnk ha w felsigihez költ az vagij nem, ez chiak az forint zam annelkwl ötuen pinzt hwz pinzt negiuen pinzt, mind ez felet vagion mastan kedig negiuen pinzt vettek reiank azban kit fel zedet kit nem.

Touaba az w felsige neuire sarcholtattak meg bennwnk kin eötuen forintot kin hetuen öt forintot vöt annak felötte bwzaiat kalongian el vitette, az vtan nimelinek az kinek perij volt, es kerdöre vötte az dolgat az alat öttuen forintot vöt rejta kin negiuent. Az melij birank hadnagiunk volt ennek elötte es zekwnk volt az el vitte es hazanal itil az mit akar az mij birankra nem hagija es zekwnkijs ninchij ennek elötte az volt töruiniwk hogij az birotul hadnagiunktul varta az kiralij biro igassagat, az birot es az hadnagiot haromzor zabad vötte meg esketnij eztendeig az w felsige igassagairt hogij kij lelie es ki zolgaltassak, az hun az bironak az hadnaginak igassaga nem volt ot az kiralij biro sem vehetet. Toruinwnk ez volt ha valamij orr birsag volt az vagij vijr birsag az vagij parazna birsag az harminch niolchad fel ozpora volt de mast annijt vizen az mijt akar, kijt tizen nigij forintot kin hat forintot vött kin harmat mind ilien modon. Vagion olij atiankfia hogij w felsige kegielmessijgijt vötte és az mutatta igassagaban de azual semmijt nem gondolt vele, ilien modon chielekedet hogij az hadnagijnak meg izente hogij zeket ne tegien, hogij az w felsige paranchiolatiat elő ne adhassuk kij töruintelen dolog rajjtunk. Tovaba ez sem volt törviniunk hogij mikor valamij vitekbe eswnk egij mas ellen vagij vijr birsagijrt az vagij egieb vitkwnkijrt öröksigwnket el

foglalhassa hanem marhaiaval irte meg de mast el foglalia es wueie tezij.

Az hol pedijg veteswnk vagion iletwnk barmat reia bochatia mind zena fwuönkre minden fele barmat es tanorokunkra rea haitia es le vonza. Touaba felit az lw feieknek w felsige hadaba külte es feliuel az zeginij nip közöt iart es hodoltatot es maganak louanak elest zedet, az kij meg nem sarcholt az meg fogatta fogua hordoztatta es verette.

Az hodoltatast marton peter miuelte rajtwnk.

Az töruintelensiget az kit irtunk mind közönsigel fel ide eze- ket mi raitunk bech pal miuelte Antal peter fiaual egietemben.

Touaba törüniwnk az volt, mikor hadnagiunk közinkbe¹⁾ tar- toztunk egij harmad fw tehent nekij adnij de mastan sereggel had- dal iwnek közinkben es reitunk ilnek es kin tijz pinzt hat pinzt veznek, az felet meg esketnek feienkint.

Ezeket az birak miueltek es ispanok hadnagiok es fw embe- rek kij nem volt ennek elötte.

Az dezma dolgabal törüniwnk az volt hogij mindenek tizedet el vöttek mind diznonak iwhnak es mindennek de mast ötbwl egij felet ro hitbwl eggiet ro es az zeginij emberre reia kwldd erőuel el vittetij eztendeig el tartattia köztwnk. Touaba az melij meg valto volna az barannak hat pinz volna az swldőnek nigij pinz de ezeket nem vgij vezijk hanem keczer arrat vezijk, ezeket Tokai giörgij es Zekel ianos miueli raitwnk.

Vigre az hadnagiok mij közinkbe euuel az okkal iöuenek es igij vöttek fel hogij ez töruintelensigekeket az kij raitwnk estek w felsiginek meg mongiwk es meg panazoliuk, es mij egieb vigre nem tamattwnk sem w felsige bozzuiara sem w felsige akaratia ellen, es mikor wk soka voltanak immar hatot el valasztottak benne es azok haitottak es kergettek az zeginij nipet mind lo fwt.

Felsigednek köniörgwnk mind feienkint hogij felsiged legien kegielmes mind zeginij kössijginek felsigednek ne nize felsiged az vitkwnket.

Eredetije papiron a gr. Lázár család levéltárában. — Hátára írva más kézzel, de azon kori írással: Chyk Gyrgyo.

¹⁾ Az eredetiben ki van maradva a **jött** szó.

CCCXLVIII.

Az 1565. január 22-dikére Kolozsvárra hirdetett közönséges országgyűlésnek a székelekre vonatkozó végzése. Kelt Kolozsvárt 1565. január 29-dikén.

.... Az székeley földin való Cathedraticumot is ő Felsege az ország könyörgésére az Ministereknek, kik tiszta Evangeliumot hirdetnek, és az Christus szerzése szerént az Sacramentumokat szolgáltatják, keresztyéni kegyességből kegyelmesen megengedte.

Az Pápások penig, miért hogy az ő régi jövedelmek éppen megtartatnak, öreg Missékből, keresztyéből, purgatoriumból, lelkeknek megszabadításából, búcsújárásból és érdemek osztogatásából, és efféle érdemek gyűjtésekből, tartozzanak az Cathedraticumat régi szokás szerent megadni.

Az **Székelevásárhelyi Scholához** az harmadfél száz forint segítséget ő Felsege az megholt kegyelmes Aszszonyunk levele tartása szerént ez esztendőben is megadatta, ez jöendő esztendőre is megadatja Isten segítségével; mert kedvez ő Felsege a tanúságnak és a tanuló személyeknek.

A Bruckenthal-könyvtárban lévő eredeti példány után kiadták gr. Kemény József és N. Ajtai Kovács István, Erdélyország tört. tára I. köt. 50-58. 1.

CCCXLIX.

Az 1566. martius 10-dikére Tordára hirdetett részletes országgyűlésnek a székeleket illető végzése. Kelt 1566. martius 17-dikén.

... Az zekely uraim dolgarol eo felsege parancholatijabol ez vegeztetet, hogy az feo nep hazoktol mindenijk mint az Nemes vrain feijenkent oth legyenek az hadban ew felsege mellet.

Az Lo fejjek pedijgh hwswet vthan valo chyeoteorteokeon feyenkent thartozzanak vdwarhoz gyeolnij hadakozo zerzamokkal mu-strara, kijk ot meg ertijk az ew felsege parancholatijat few embere altal es ahoz tarchijak magokat.

Az zekely kiraly Birak az kiraly Birozagrol valo zolgaijkat, az ew felsege fyzetessen walo zolgaknekwl allassak eleo az orzag zazloia ala, fel Akasztassanak pena alat.

Az zekelijek keozzwl kijken eo felsege Adot zokot vennij, azokon ew felsege Sold penzt wegien.

Ezen országgyűlési végzések eredeti példányából az erd. Múzeum kéziratárában (a gr. Mikó Imre által adományozott codexben).

CCCL.

A hat székely széki főemberek és lófők folyamodása II. János királyhoz. Kelet nélkül (1566. majus 27. előtt).

Serenissime princeps Domine et domine nobis semper naturalis Clementissime !

Fidelium Seruiciorum nostrorum in Gratiam Vestrae Maiestatis Serenissimae humillimam perpetuam Oblationem.

Ez el mwlt wijz kerez t napban, mijkor Felseged feijvarat vala, Jelentettwk vala felsegednek suplicacijonk altal alazatoson: Mijkeppen ez el mwlt eztendeokben, Magijar orzagban az Felseged hadaban ijs keonijeorgeottwnk vala suplicacio altal, Melijekreol Nijsovczkij wrwnk, es Bekes wrwnk altal felsegednek, kegijelmes akarrattijat hozzank ertettwk vala. Mostannijs, egez Zekelijsegbelij feo Wraijnk, es Lo feo attijankfijaij kepekben keonijeorgwnk felsegednek, hog kegijelmesen meg emlekezwen felseged az mij kewes zolgalatwnkrol, melben sokan bennwnk, verek hwllasawal es sokan halalokwal ijs zolgaltwnk felsegednek, melijekre ennek utanna es alazatoson aijanlijwk magwnkat. Felseged kegijelmessege zerijnt meltoztatnek mijd az mijnnen zemelijwnknek, zolgaijknak, es feoldeon lakoijknak, allapattijat ol modon rendelnij hogij mij, mijd az fel-

seged zolgalattijara, orzagawal valo hadakozasara, hazwnknak ijs, eletwnknek taplalasara, lehetnenk elegek, az Felseged kegijelmes engedelmebeol. Mert nijlwan vagon felsegednel, hogij az mijbeol az eleot elegek voltwnk az zolgalatra, azok az felseged kegijelmes akarrattijabol mij keozwlwnk kij vetettenek, melijekbeol megijjs alazatoson kewannok es varnok, az kegijelmesseget; hogj wgijan woltakeppen erhhetteok meg az felseged kegijelmesseget.

Vadnak towabba, mostan wijonnan reank zallott terhek es nijomorusagok, melijek mijnnen zemelijnket es feoldeon lakoiynkat, es zolgaiynkat Illetijk, Azokat felsegednek Articulosok zerijnt beaggijwk.

Felseged kegijelmessegebeol mij nekwnk, az mij Zekelsegwnknek Zabadsagat es annak kijchijn Jeowedelmet meg engette vala es abba meg tartanij Igerte vala, De mostan az felseged keoztwnk valo tijzt tartanij nem akarijak megadni. Seot az mijnt ertijwk telijesseggel el akarijak vennij, melijeket hijzwnk, hog az tijztartok, chak az eoneon haznokert mijelnek. Mijnd hadnag'sag Byrosag Jeowedelmekreol el akarnak tawoztatnij. Melijekreol felseged, orzagawal wegezet articulost ijs adot vala.

Orzagawal egijetembe felseged vegezet vala. Erreol ijs, hogij az mij kewes feoldeon lakoiynk vadnak, Bijrodalmwnk alat, azonkeppen bijrnok mij es felseged engedelmebeol, mijkeppen az nemessegh bijrija az eo Jobagijt. Mostan ereoltetyk azokat ijs az varra valo zolgalatra, es ezkeppen az mij zolgalatwnkrol el akarijak zakztanij. Affelet amel zolgaiynkat felseged rawoij, az felseged Instructioya zerijnt, nekwnk engedet, kijkkel mijkor felseged parancholna, zolgalhatnank, azokat ijs mostan Capitan Vrwnk ereoltetij az zolgalatra. Az mij okot penijg ez dologbol mond Capitan Vrwnk, ha felseged parancholija kezek vag'wnk meg jelentenij.

Az mel falwban kegijelmes Vrwnk rezwnk wagijon, ha annak az falwnak makkos erdeije wagijon, az ot valo feoldeon lakoiynknak, zolgaiynknak, magwnknak ijs Dijznaijbol tijzedet veznek, az mij ot valo rezwnknek Igassaga ellen, mert az dezmasok meg malacz koraban meg vezik az tijzedet.

Feoldwnkeon lakok hazahoz amij rez zanto feold es zenafw Jwtna vg' mijnt, azon falwbelijek keozwl eggijknek. Azt ijs kegijelmes Vrwnk recusalijak, meg adnij, Maga egijenleokeppen meg rottattak azokat az felseged adajara orzag zwksegere, az Articulos zerijnt.

Mijert penijg hog az ket nemzetsijg, nemes es Zaz Vraijnk, mijkor felseged parancholija Gijwlesbe jeonek, az keozsijgteol, segetsegek es keolcsegek vagijon, mert az gywlesben keozeonseges Jokrol zoktak vegeznij: Mij nekwnk ijs, kegijelmes Vrwnk, ez eleot volt segetsegwnk, de immar Capitan Vrwnk wgijan meg jelentette, hog' ez vtan nem lezen keocseg adaswnk az keozseg feleol. Keonyeorgwnk felsegednek, felseged parancholna az tijzttartoknak, hog mijkor gywlesen orzagwnknak keozeonseges zwkseger jeowwnk akar keozeonseges keonijeorgeswnknek, jeowedelemek ideijen adatnek nekwnkijs keolcseg mijnt az eleot.

Zegijn eozwegijek ijs vadnak, kijknek vroktol maradot arway vadnak es az hadakozasra nem elegek, kegijelmessegebeol engedne, felseged, azoknak ijs nijwgodalmat, mijg az Vr isten eokeot annijra nevelne, mijkorra elegek lehetnenek az felseged zolgalatijara.

Ez elmwlt nijarbelij felseged hadaba, ven emberek es Bete-gesek bochattak volt soldosokot, kijknek hazokot, eoreoksegeket es marhajokot elfoglaltak volt felseged zamara, azoknak ijs lenne kegijelmes felseged.

Woltak ol zemelijek mijnd ez ideijg, Kegyelmes Vrwnk, kij mijkor egij massal teorwenkednij akartak, bijzwan nemelijeknek lelkij ismereteben, de meeg chak keoz emberek, lelkij ismeretekben ijs, dolgokat kezekbe hattak, egij mas akaratyokból. Mostan erreol ijs Capijtan wrwnk meg ellenzet, az keossijgetijs ellenzij, hogij senkij keozwlleok dolgaijt senkijre ne keosse, se senkyvel meg ne Iteltesse. Seot arrol ijs, hogij senkijjt prokatorwl keozwillwnk ne kerijen. Maga, ez mynden nemzet keozeoth tijztessegebelij embernek megengedettij. Hog penijg mijes gonoz erkeolchw emberek keoze ne zamlaltasswnk: ne lenne kegijelmes Wrwnk, felsegedteol ijs ebbe tijlalmwnk.

Az dezmasal felette igen terheltetijk az dezmasok az keos-sijget, mijndeneket ket anijra, seot felettebb ijs teobre hagtattak, mijnt ennek eleotte volt, Jol lehet twggijwk, hog' felseged gongija wijzeleoije az felseged zegijnijnek, gongijokot ijs vijselij felseged; de mij kijwalkepp keonijeorgwnk, az mij kewes feoldwnkeon lakoijn-kert, es zolgaijnert, hog' felseged oltalmazna meg felette valo dezma veteleteol kegijelmesen.

Capijtan Vraijnk, az mel fw Wraijnk es Lo fw attijankfijaij eoreoksegeijt az varakhoz foglaltak vala: Akkor felseged s azvtannes

kegijelmes valazzat igerte vala, arrol mij nekwnk mostan ijs vgijan azon kegyelmesseget voltakeppen varnok felsegednek.

Nemelijek az Lofwek keozwl, zegijnsegek mijat, az keossijg keozij rotattak volt, olyak ijs vadnak keozwlleok, kijak adot ijs fijzettek felsegednek az keozseg kezeot, Affelet lofeosegereol ijs hadakozyk es az war zolgalatijara es ereoltetijk: felseged affeleket ijs kegijelmesen venne kij, az ado fijzetesbeol es az varhoz valo zolgalatbol, zamlaltatnanak az lofwek keozij.

Leweleket ijs kwdnek az tijzttartok az lofwekre hordoznij: abbol ijs kegijelmeseget jelentette felseged; mostann ijs varijwk hogij felseged mwtassa kegijelmeseget.

Towabba kegyelmes vrwnk, ereoltet Capijtan vrwnk mwstraslasra, hogij jo zerrel legijwnk, valamelijnk penig jo zerrel nem lenne, a mijnt illijk, kewantatijk, bwntetese lezen, vagij hog' az keozseg keozij zamlaltatnak: kegijelmesen meg emlekezhetijk felseged ez nehanij eztendeokben, mijnemw sanijarw zolgalatunk volt az felseged be jeoweteleteol fogwa, kijwaltkeppen ez mwlt ket eztendey hadakozasban, kij mijatt sok atyankfijaij meghalanak sebek es betegsegek mijat, affelet lowokot, zersamokat es rwhaijokot el vezettek, ugy annijra, hog' ha fijzetet nepek volnanakijs, eztendeijg sem epwlhetnenek, ugi mijnt Illenek; de kijkiij tijztessegeert es feije oltalmaert ereokeodijk mijnd lowat tartanij s mind zersammal epwlnij: ebbeolijs ne terheltesse felseged, se az eo alapatijabol es mijwoltabol kij ne vetesse felseged, hanem kijkiij ereolkeodijk, meg ha ideijg gijalog kell ijs zolgalnij.

Az Sepsij Zeken vagijon egij nehanij Tijbrech neweo zegijn lofwek, Illijefalwan lakozok, kijknek regij eosteol maradot molnokat Gerdeij Janos el vagdaltatta, és telijesseggel el hanijatta, kijbeol azok teorwent kewantak; felseged parancholta volt, hogij teorwen ne legijen benne: felseged ne tartoztatna meg az teorwent teol-leok ijs az felseged meltosaga zerynt.

Keonyeorgwnk ez okaert felsegednek alazatoson, vegije kegijelmesen felseged ez mij panazolkodo suplicacionkat, melijekreol fels. kegijelmes valazzat varijwk, mijnt felseged kegijelmes termetzet zerijnt valo feijedelmwntkeol; az Vr isten eltesse es tarcha meg ez orzag zerencheijenek felsegedet.

Eiusdem Vestre Maiestatis Sacre humiles et fideles Pociores et Primpili Sex Sedium Siculicalium.

Kivül: Humillima Supplicacio Pociorum et Primipilorum Sex Sedium Siculicalium.

Későbbi irással: Ad Joannem Secundum vel Bocskaium.

Eredetije egy ívnyi durva papíron a gyula-fejérvári káptalan levéltárában (Miscellaneorum Cista III. fasc. I. nro 44), honnan azt Imecs Fülöp Jákó egykori gyula-fejérvári igazg. tanár sajátkezű másolata után közlöm.

CCCLI.

A székely főemberek és lófők folyamodása II. János királyhoz. Kelet nélkül (1566. május 27. előtt).

Felsíges keg'elmes Vrunk es feiedelmünk Szekelysígbeli hyuey fű Vraink es Luféiek Felsigednek örökuealo szolgalttiokat izenik mint keg'elmes feiedelmünknek.

Az el mult eztendőkben Magyarorszagban az felseged hadaban es annak vtanna is köniörgöttünk vala felsegednek, melyről Nysochky Vram es Bekes Vram által is Felseged kegyelmes akarattiat hozzank izentette wala. Mostan is egész Zekelysígbeli fű Uraink es Lufű attiakfyaijrt köniörgünk felsegednek, hogy kegyelmesen meg emlekezuin felseged az my keues szolgaltunkrul, melyben sokan benünk uirünk hullasual es sokan halalokual is szolgaltunk felsegednek, kyre ennek utana is azonkeppen alazatoson aianliuk magunkat, Felseged kegyelmessige szerent miltoltatnek mind az minnen szemilyünknek, szolgaink es földön lakoinknak allapottiokat oly modon rendelni, hogy my mind az felseged szolgalttiara, orzagual ualo hadakozasra, hazunknak es iletünknek taplalasara lehetnink elegek az Felsiged keg'elmes engedelmiből; mert niluan uag'on Felsigednel, hogy az myből ez előtt elegek uoltunk ennek előtte ualo felsegednek ideyebe az szolgaltatra, azt Felseged kegyelmes akarattia-bol my kezunkból kyuitete, melyből meg is alazatoson kiuannok es uarnok az felsiged keg'elmessigit, Vadnak touabba uijonnan reank szallott terhek es niomorusagok mellick mijnnen szemilyünket

illetik es földön lakoinkat es szolgálainkat illetik, azokat Felsigednek articulusonkint be agg'uk, kyrül felsigedtül keg'elmes ualaszt uarunk, mint az fellüül ualo köniörgisünknek.

1. Felsiged az felsiged kegyelmessigiből az Szekelysigbely nemessigünknek szabadsagat es annak kichyn jöwedelmit meg engette uala, es abban meg tartany igrte uala, de mostan az Felseged kösztünk ualo tyszt tartajj nem akariak meg adny, söt a mint ertiük telliesseguel el akariak wenny, kyt hiszünk hogy az thyszt tartok chak az w haznokirt miuelik. Mind hadnag'sag, Byrosag iüedelmitül el akarnak tartani. Annakokairt köniörgünk felsigednek, hogy az elebbj artikulus tartasa szerint keg'elmesen engeg'g'e meg adny tisztünknek keuis iüedelmit.

2. Az mikyppen felsiged orszagauual eg'etembe rula uigezuin my nekünk az my keues földünkön lakokat az my byrodalmunk ala bocsatta uala, mint az nemessig az w Jobbagokat mijs byrnok, Mostan eröltetik azokat az uarra ualo szolgalatra es ezkyppen az my szolgalatunktul el akariak szakasztanij. Szolgálainkat is kyket az Felseged rowoia az Felseged instructioia szerint my nekünk meg engedett uala, hogy Felsegednek szolgálhatnank, mostan ezeket is Capitan Vram erölteti az uarra ualo szolgalatra. Az mi okot ez dologbul uet, aszt ha Felseged paranchollia, kyszek uagyunk meg ielentenij.

3. Köniörgünk touabba azon is, hogy a mellinknek mely faluba riszünk uag'on, es annak az falunak hataran makkos erdő vagg'on, az ott ualo földön lakoinknak, szolgálainknak, magunknak is disznainkbol tizedet ne uitetne az my ot ualo riszünknek igassaga ezt mutatuan, mert malacz koraban ijs meg wiszik a tizedet az dizmalaskor felsigednek.

4. Az my keues földünkön lakok hazahoz szanto földet szenafeuet szakasztasson, mint az faluba ualo köz szekelnek eg'enlökyppen, mert azok is ug'an meg rotatnak, es orszag közzi adot fizetnek, mint az eg'eb szekeliek.

5. Mijrt penig hog' az ket nemzet Nemes es az Szasz Vraink mikor Felseged paranchollatiara gyülibe iünek, az kössigtül segítsegek es költhsigek mindenkor uag'on; mert az giüliben közönsiges iokrol szokott uigezis lenny, my nekünk is ez elot uolt segítigünk; de immar ertiük, mert Capitan vram ug'an meg ielentette, hogy eznek utanna nem lyszen költsig adasunk az kössigtül. Azirt

köniörgünk Felsegednek mint keg'elmes Vrunknak, hogy parancholna a tisztartoknak, hogy a g'ülisbe es orszagnak közönsiges szüksigirül ualo köniörgisre iütünknek ideyere adatnek költsig mint ez előt.

6, Touabba uadnak szeginy özüeg'ek, kyknek uroktul maradot aruay uadnak, es az hadakozasra nem elegek, azirt köniörgünk Felsegednek mint keg'elmes Urunknak, hogy Felseged keg'elmes-sigiből engedne azoknak niogodalmat, mig az Vr isten wket arra fel neuelne es elegek lenninek az szolgjalatra.

7, Az niarbeli felsiged hadaba uin emberek es betegesek bochattak uolt soldosokat, kyknek marhaiokat es öröksigekeket hazokot is felsegedre foglaltak uala, azoknak is hogy felseged kig'elmes lig'en köniörgünk alazatoson.

8, Touabba uag'on oly ket fel peres, ky my reank es meg eg'eb köz emberek byrosagara is rea kötik dolgokat, bizuan azoknak lelkek ismereteben: mostan penig errül is Capitan uram meg ellenzet minket, es az kössiget is: hogy soha a kössig dolgat senkire ne kösse, söt hogy procator senkink ne lig'en, maga ez minden nemzet között iambor tisztessigbely embereknek meg engettetik; hogy penig mijs az gonosz erkölchü emberek közü ne szamlaltassunk, köniörgünk hogy Felsigedtül ezekben ne lig'en tilalmunk.

9, Az dezmaual felette igen terheltek az dezmasok az kössiget, mindeneket ket annira söt meg töbre hagtattak, mint ennek előtte. Jol lehet tug'g'uk, hogy felsigednek gong'a uag'on az felsiged szegininek gong'a uiselisire; de my kyualtkeppen az my keues földünkön lakokyrty es szolgainkirt köniörgünk felsigednek, hogy keg'elmesen oltalmazzon meghe felettebb ualo dezma uiteltül.

10, Az Felsiged Capitani az mely öröksigekeket mind fű embe-
reket mind lufeieket foglaltak uala, akkor felsiged, es az utann is keg'elmes ualaszt igirt uala arrul my nekünk, mostan ug'an azon keg'elmessigut uoltakippen uariuk Felsigedtül.

11, Az lufeiek között nimelliek szeginsigek miat az kössig közze rotattak, olliak is uadnak penig közöttülök, kyk adot fizetnek Felsigednek az kössig közü, es annak felette az Lufüsigrül is hadakoznak, es az uar szolgjalatiara is erőltetnek. Azert köniörgünk felsigednek, hogy felsiged uitetne ky az kössig közöttül az ado fizetisből es uarra ualo szolgjalatbol az töb lu feiek közibe.

12, Az tyztartok leueleket küldnek az Lufeiekre hordozni; azokbol Felsiged es előtt is keg'elmes ualaszt töt uala: most is köniörgünk, hogy felsiged ezből is mutatna keg'elmessigut hozzank.

13, Eröltet Capitan Vram monstralásra mind fű nipeket es Lufeieket hadakozó szerszammal io kiszülettel, ertiük azt, hogy ha az szerrel nem lenne az mint illenek es kiuantatnek, azoknak büntetisek lenne, azuagy hogy ug'an az kössig közibe szamlaltatnanak. Keg'elmesen meg emlekezzyk felsiged ez egy nihani esztendőbe minemü saniaru szolgálatunk uolt, mind az Felsigtek be iöutele után es kyualkyppen az taualy esztendőbe es ez niaron ys, kybe sok atiankfiay meg is halanak, sebeket is betegsigeeket miatta sokan szenuedünk, szerszamokat, louokat meg ruhaiokat is el uesztek; Vgy annira, hogy ha fizetet nipek uolnank is mind esztendeig sem epulhetnink, ugy a mint illenek: de kijkij az w maga tisztessigeirt es oltalmairt erökodik mind louat tartany mind eg'eb szerszammal ippülni. Azirt köniörgünk feienkint felsigednek, hogy ezből is felsiged ne terheltesse, es kytkyt az w miuoltabol mas allapadba ne uitesse; hanem tehetsige szerint ky ky erökodik louon szolgálni: ha penig eg' ideig louan nem lehetne ys, meg g'alog is kysz szolgálni.

14, Az három szeken egy nihany szeginy Tybrich neuen ualo Lufeiek regi östül maradot molnokat Gerdey Janos eluagatta es telliesseguel el haniatta, kyből töruint kyuantak, es felsiged meg parancholta Leuelibe, hogy törüinnie ne li'gen; azon köniörgünk felsigednek, hogy felsiged ne tartoztatna meg túllök az töruint.

Az szekelysigbely fű nipeknek Lufeieknek köniörgisekre ualo ualaszytel.

Vrunk w Felsige meg ertette tü kegyelmetek által szekelysigbelyi hiueinek fű nipeknek es Lufeieknek minden rendbely köniörgiseket. W felsige mindenkoron eg'eb nemzet hiuey között keg'elmes tekintety uolt tü kegyelmetekre mostannis : de kyualtkyppen myrt hogy w felsige elot uag'on az kegyelmetek hiu szolgalttia fűkyppen ez el mult ket esztendőbelj hadba g'orsasagual ualo forgodasa es hyvsigek meg mutatasa, kyt w felsige személy szerint szemeyuel latot: kynek tekyntetyből w felsige latuan az kegyelmetek hyu szolgalttiat ennek elötte is, de mostan fűkyppen haylandos minden keg'elmessigre ty kig'elmetekhez. Azirt Articulusonkint keg'elmesen meg oluasta az kegyelmetek kiöniörgisit es személy szerint meg ertette. Az dolog nem kychin, hanem nagij mint nil-

uan uag'on kegyelmeteknek. De mikoron az vyobbon ualo rendelist es szertartast kellett w felsiginek miuelni az kössignek gonosz tamadasairt, orszagauaal eg'g'ütt g'ülisben mag'ar orszagbely hiueinek fű uraknak ielen uoltokban is uigeszte: Mely uigezist adot ky articulosiban pecheti alat¹). Teccet ez w felsiginek, hog' ismet orszaga eg'g'üt litibe mutassa meg w felsige tij keg'elmeteknek keg'elmessigit. Azirt mostan w Felsige kegyelmeteknek eg'eb ualaszt nem tyszen, hanem hamar wdön w Felsiginek g'ülise liszen, es w felsige orszaga eg'g'ütt litibe orszaga ertysire akar tü kegyelmeteknek ez dologrul ualaszt tenni. Tü kegyelmetek uaria chendesz szyuel, amikyppen meg mondam, w Felsiginek szyue haylandos ty kegyelmetekhez. Istennek segitsigiböl keg'elmes feiedelme akar w felsige lennij tü keg'elmeteknek.

Később kori hátirata: Supplicatio Sicularum ad Johannem 2-dum ut videtur vel Sigismundum Bathory, et eius responsum ad ipsorum postulata.

Eredetije negyedréiben hajtott egy iv papíron, minden aláírás és pecsét nélkül, a gyula-fejérvári káptalan levéltárában (Miscellaneorum Cista III. fasc. II. nro 12.), honnan Imecs Fülöp Jákó volt gy. fejérvári gymn. igazgató tanár másolata után közlöm.

CCCLII.

A székeky főembereknek II. János királyhoz intézett folyamodása. Kelet nélkül (1566. julius 11. előtt).

Sacra Regia Maiestas et Domine Domine Princeps nobis clementissime

Perpetuorum fidelium seruiciorum nostrorum in gratiam Vestre Sacre Maiestatis humillimam commendacionem. Felseges kegielmes feiedelmwnk, gjakorlatossaggal inditot mwnkeot az mij nagy zwkse-

¹) Itt az 1562. junius 20-dikán Segesvártt hozott országgyűlési végzésekre történik hivatkozás.

gewnk, es nagy nyomorusagban walo esetwnk, felsegedet keoneorgeswnk altal megh lelnwnk, Mely nyomorusagba a keossege gonoz tamadasa mia Jwttwnk, kijbe nekwnk bwnwnk ninczen. Mw keoneorgeswnket lattwk hogy felseged myndenkor kegyelmes zemei eleibe wette, kiteol wartwk myndenkor az felseged kegyelmessege nek hozzank walo megh mwttatasat, Im most ertywk Cancellarius Wrwnk altal az felseged walazat, mely walazbwl ertywk, kijben akaria felseged megh ertenij feo nepeknek neweth es lako helyeyth es, melynek megh ertese myt hozzon Isten wtan csak az felseged zijwenek tijtkijaban all¹⁾ Im hallywk penijgh kegyelmes fejedelmwnk az felseged ereos wegezeset es parancholattyat, hogy orzagbeli hyweij keozeot nem akarija felseged az mij nijomoru nemzetsegwnkeottis keonyes tereh wiseles ala wettetnij, ez jeowendeo hadakozasbannis mint zynte az keet nemzet attijankfijaith, melij ket nemzet keozeot mij felette meg nijomorottak wagywnk, az felseged meg mwttatando kegyelmessege nelkwl. Annak okaert mostis alazatoson kenijeorgwnk felsegednek, az hatalmas egy bjzon Istennek zent fijaert, meltozassek kegyelmesben es wilagosban az mij hozzank walo kegyelmesseget meg mwttattnij, ez jeowendeo reank keowetkezendo zolgalatnak eleotte, hogy mij ezt az felseged hozzank walo nagij kegyelmessegeth lattwan, eggijwl eggijig az halalnak keserwes woltattis kostolhasswk zeretettel meg az felseged hijwsege mellett. Woltak penijgh egy nehan Rendbeli articulusokis, kijk feleol az Wijzkerezth napba keonijeorgeottwnk wala felsegednek, kijnek massa mostis nalwnk wagijon, melijreol felsegednek semmi walazath nem erthetwk, keonijeorgwnk ezennis felsegednek alazatoson, hogij wegije felseged kegyelmes zemei eleibe, es meltozassek felseged azokrolis kegyelmes walazt tennij, mert mij mijndenekreol felseged kegyelmes walazat warijwk orankjnth.

The felseged alazatos hijweij

Egez Zekelsegbelij Feo nep.

Ezek rend szerint az wizkereztblelij feijerwarat walo keoneorgesonek kikbeol felsegednek kegyelmes walaztat uariuk az felseged kegyelmes igijreti zerinth.

¹⁾ Miután II. János király 1566. július 11-dikén több Maros, Csík, Gyergyó és Udvarhely széki főembernek ezen székekben számos jobbágy telket adományozott (Lásd alább CCCLVII. sz. a.): kétségtelen, hogy ezen folyamodásnak nem sokkal ezen adományozás előtt 1566-ban kellett kelni.

Felseged kegyelmessegebeol mij nekeonk az mij Zekelsegeonk fwsegenek es Loffwsegeonknek kichin Jeowedelmet az az hadnagsagunknak es Bijrosagunknak Jeowedelmet kegijelmesen meg engete wala, de mostan az felseged keozteonk walo tizt tartoi nem akariai meg adnij es nem hagiak fel szednij, hanem magoknak akariai tulajdonitanij. Annak okaert mostis keonieorgeonk hogy felseged kegyelmesen paranchollia azokat nekeonk meg adatnij, mellicke-reol felseged orzagawal wegezet Articulist es adotth wala.

Thowabba giakorta zokot egy fel peres bizwa nemellieknek lelkij esmeretiben, seotth meg chijak egijeb köz emberek lelkij esmeretekben ijs dolgokat kezekben keotnij bekesege awag' teorwin zerint walo meg latasra. Mostan penig Kapitan Wram meg ellenzed mijnket ijs az keosseget ijs hogy senkire senkij dolgaijt ne keosse se bekesege se teorwin latasra, seotth attoljs megh ellenzeth hogy senkij fw nep es loffw keosseget ne zolhasson teorwinbe. Maga¹⁾ ez minden nemzet keozot tisztessegbelij embereknek meg engetetik, hog' penig mij es az gonoz erkeolchieo emberek keozze ne zamlaltassunk, ne lenne felseges Wrunk nekeonk ijs ebben tilalmunk keonieorgeonk felsegednek.

Orzagawal egijetembe felseged wegezet wala erreol ijs, hogy kinknek az mij kewes feoldeonkeon lakoink wadnak bijrodalmunk alat azonkeppen bijnok mij es felseged engedelmebeol mijeppen az nemessegh biria az w Jobbagith, mostan azokat ijs ereoltetik az warra walo zolgalatra.

Affelet az melj zolgainkot a felseged Rowoj az felseged Instructioia zerint nekeonk zolgasagra hattak kikkel mijes felsegednek es orzagnak zolgalgatnank, azokat ijs ereoltetik az warra walo zolgalatra. Keonieorgeonk felsegednek felseged kegijelmes engedelmebeol ezek maradatgnanak a mij zolgalatunkra, mijnt ez eleot.

Ebbeoljs keonieorgeonk kegijelmes Wrunk felsegednek hogy az kinknek feoldeonkeon lakok hazahoz amnij rez zantho feold zena fw es erdeo Jutnij kellene, mint az felseged zeginij keozzeol, kit nem akamak megadnij, maga az mij feoldeonkeon lakoijs egijenleokeppen megrotattak az Articulus zerint mijnt az egijeb keoz zekelijek, keonieorgeonk felsegednek, hogij paranchollia azoknak meg adatnij.

Az melij faluba penig rezeonk wagijon, ha annak az falunak

¹⁾ Noha értelemben.

walamij Makkos erdeije wagijon, az ollijan faluban walo feoldeon lakoink es zolgaink dijznaijokból keonieorgeonk felsegednek hogij tizjedet ne wennenek ott walo rezeonknek Igassaga zerint, mert az dezmasok is meg malacz koraba meg tizedlik.

Thowabba kegijelmes Wrunk mijert hogij az ket nemzetsegh nemes es zaz Wraink mijkor felseged paranchiolattiará g'wlesben Jeonek, az keozteok walo keossegteol zedetnek keolchijegek mert az g'wlesbe keozeonseges orszag Jowarol zoktak wegeznij, mijnekönk ijs azonkeppen ez eleot keozeonsegel adatot keolchseg az keossegteol hol ket ket pinz hol három, mostan penig Kapitan Wram nem adat az keosseggel, mij penig az felseged paranchiolattiará gieolesbe nem tugiuk mint jeohesseonk. Kenieorgeonk annakokaiert, felsegednek, felseged paranchiolna kapitan wramnak, hogij az elebbij mod zerint zedetnek es adatnek keolchieg hogij Jeohetnenk az felseged paranchiolattia zerinth a mijkor felseged hiwat gieolesre.

Alább más kézzel:

Az felseged waraihoz foglalttak sok fw vraink es lofewink eoreksegeket zena fweket zantho feoldeket, kijkert ez eleottis keniergettwnk wala felsegednek es kegielmesseget Igertte wala: mostanis keoniergwnk felsegednek, hogij paranchiolna meg adatni mijnd az Wdwarhelij mijnd az Warhegij hazhoz foglalt eoreksegeket fw embereket es lofewket.

Kivül: Az egez Zekelsegbelij feo nepnek alazatos keonyeor-gesek.

Eredetije a gyula-fejérvári Batthiányi-könyvtárban (Codex Authenticorum Tom. I. nro 193.), honnan Imecs Fülöp Jákó másolata után közlöm. — Ugyaninnen gr. Kemény József által vett másolata megvan az erd. Muzeum kéziratárában (Jos. Com. Kemény Diplom. Trans. Appendix. XI. köt. 80. sz.).